

Perspectiefnota

Gemeente Almelo

2024-2027

Vast te stellen in de raadsvergadering van 13 juli 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1. Inleiding	3
2. Financieel Meerjarenperspectief.....	6
2.1 Samenvatting.....	6
2.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief en meerjarenraming 2024-2027	6
2.3 Mutaties Financieel Meerjarenperspectief	7
2.4 Route naar een sluitende begroting 2026 e.v.	14
2.5 Uitgangspunten programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.....	17
3. Programma's	19
3.1 Programma Stedelijke ontwikkeling	19
3.2 Programma Sociaal en vitaal	28
3.3 Programma Zorg en veiligheid.....	41
3.4 Programma Economie en arbeidsmarkt	51
3.5 Programma Klimaat en milieu	66
4. Leefbare wijken en dorpen.....	73
4.2 Wat willen we bereiken?	74
5. Bijlagen.....	79
5.1 Stand van zaken moties	79

1. Inleiding

De Perspectiefnota 2024-2027 die voor u ligt, bevat de inhoudelijke en financiële uitgangspunten voor de begroting van 2024 en de periode daarna. Het is de eerste perspectiefnota in deze raadsperiode. Als basis voor de perspectiefnota is de programmabegroting 2023 gebruikt voor de opzet en inhoud. De focus van de perspectiefnota ligt op de gewenste resultaten en het financiële kader waarbinnen deze resultaten zowel op de kortere als middellange termijn bereikt worden.

De afgelopen jaren is sterk ingezet op financieel herstel. Onze gezamenlijke inzet heeft zich vertaald in goede financiële resultaten. Dat biedt mogelijkheden voor het maken van plannen en het investeren in een stad voor iedereen, met kansen en ontwikkelingsmogelijkheden voor alle inwoners waarbij we voortbouwen op het stevige fundament dat we in de afgelopen jaren hebben gelegd. We werken aan een stad waarin ongezien talent benut wordt, we de groei van bedrijven in de regio faciliteren met behulp van de realisatie van XL Businesspark 2, waarin we het groenblauwe profiel van Almelo ontwikkelen, waarin we de leefbaarheid versterken en waar elke inwoner zich veilig en geaccepteerd voelt. Ook werken we aan het tegengaan van eenzaamheid, zetten we in op vitaliteit en hebben we specifieke aandacht voor kwetsbare personen en jeugd. We dragen onder andere bij aan warmtetransitie, klimaatadaptatie, duurzame energieopwekking, schone lucht en waterkwaliteit. Kortom we werken aan een stad waar onze inwoners prettig wonen en verblijven, waar ondernemers voldoende mogelijkheden krijgen en waar bezoekers graag naar toe gaan.

De programma's en het plan Leefbare Wijken en Dorpen zijn voor de komende vier jaar een uitwerking van deze bestuurlijke doelen. Alle programma's en het plan Leefbare Wijken en Dorpen leveren op hun eigen wijze een bijdrage aan het behalen van deze bestuurlijke doelen. Waarbij de kracht in de verbinding en onderlinge samenhang ligt.

De programma's gaan ook in op ontwikkelingen die mondiaal, landelijk, regionaal en dus ook in Almelo spelen. Denk hierbij aan geopolitieke verhoudingen die onder druk staan, het tekort aan woningen, de oorlog in Oekraïne waardoor de gasprijzen stijgen, het stijgende aantal meldingen van kwetsbare personen, vergrijzing, maar ook bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van de Hervormingsagenda Jeugd en nieuwe verdeling van het gemeentefonds. We staan als Almelo dus voor verschillende uitdagingen op de korte termijn, waarbij een stip op de horizon zoals opgenomen in de programmaplannen noodzakelijk is.

Om onze doelen te realiseren is het nodig om een organisatie te hebben die blijvend de schouders eronder zet. Daar hebben wij de laatste jaren in geïnvesteerd. We hebben veel nieuw talent aangetrokken en er is een recruiter gestart om nog meer talent aan onze gemeente te binden.

Samenhang tussen de programma's

Met het programma Stedelijke Ontwikkeling dragen we bij aan een stad in balans. We versnellen de woningbouw en zetten stappen in de ontwikkeling van de binnenstad, de Spoorzone en de herstructurering van (prioritaire) wijken. Almelo draagt graag bij aan de woningbouwopgave van het Rijk. Om die (versneld) mogelijk te maken zullen we niet alleen binnenstedelijk gaan bouwen maar ook uitleg mogelijk gaan maken. Door het ontwikkelen van een grotere onderscheidende en gevarieerde woningvoorraad voor onze huidige en toekomstige inwoners zetten we in op het ontstaan van gemengde buurten, waar het aantrekkelijker wonen is voor zowel jong als oud. Stedelijke Ontwikkeling is dus zoveel meer dan alleen stenen stapelen en ziet dus ook toe op het streven naar evenwichtigere sociale structuren in wijken waardoor kansengelijkheid toeneemt. Met het plan Leefbare Wijken en Dorpen dragen we bij aan de leefbaarheid in de wijken en dorpen door waar mogelijk initiatieven vanuit de wijken te ondersteunen. We stellen voor alle wijken en dorpen een wijk/dorpsopgave op als vervolg op de opgestelde wijkanalyses.

Het programma Zorg en Veiligheid draagt ook bij aan de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Door meer specifieke aandacht voor kwetsbare personen door inzet van bijvoorbeeld de wijk GGD-er. Daarnaast zetten we in op onze jeugd om te voorkomen dat jeugdigen in de criminaliteit belanden. Om een goed beeld te krijgen voeren we een fenomenenonderzoek uit waarbij we inzicht krijgen in de problematiek rond risicojongeren. Het programma Sociaal en Vitaal richt zich op het vergroten van de vitaliteit van kwetsbare inwoners door het doorontwikkelen van het ecosysteem (samenwerkende partners die elkaar beïnvloeden) voor onze psychisch kwetsbare inwoners. Verder zet het programma Sociaal en Vitaal in op het vergroten van kansengelijkheid voor de jeugd door onder andere het uitbouwen van de samenwerkingsstructuur voor 12 tot 18 jarigen. Bovendien worden sport, kunst en cultuur voor iedere inwoner van Almelo toegankelijk gemaakt.

Het programma Economie en Arbeidsmarkt draagt bij aan voldoende werkgelegenheid. Het programma zet in op het vaststellen en uitwerken van nieuwe programmeringsafspraken, waardoor cruciale werkgelegenheid voor Almelo en Twente wordt behouden c.q. uitgebreid. Ook wordt werk gemaakt van het binden en boeien van talenten op alle niveaus onder meer door het ontwikkelen van een arbeidsmarktstrategie. Het programma Klimaat en Milieu heeft als doel om energie te besparen, energie op te wekken en woningen aardgasvrij(ready) te maken. Dit doen we bijvoorbeeld door het verduurzamen van huizen. We dragen bij aan een fijner woon- en leefklimaat in de wijken door bij de herstructurering van wijken en de nieuwbouw van wijken veel aandacht te hebben voor klimaat en milieu.

Leeswijzer

Financieel meerjarenperspectief

Het [financieel meerjarenperspectief](#) vormt de basis voor de Perspectiefnota 2024-2027 (hoofdstuk 2). In de programmabegroting 2023 is de meerjarenraming 2024-2026 opgenomen, waarvan de laatste jaarschijf op dat moment nog niet structureel sluitend was. Het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 is geactualiseerd. De financiële opgave is na 2026 zwaarder geworden. Het college kiest er daarom voor om in deze Perspectiefnota een eerste forse stap te zetten in het terugdringen van het tekort. Daarnaast vindt u in deze perspectiefnota, conform de toezegging van de portefeuillehouder tijdens de begrotingsbehandeling, een routevoorstel waarin beschreven staat op welke wijze de komende jaren wordt gewerkt aan een structureel en reëel sluitende begroting voor 2026 en verder. Dit proces wordt zo vormgegeven dat er, rekening houdend met de onzekerheden in de meerjarenraming, een balans wordt gevonden tussen het tijdig nemen van maatregelen enerzijds en continue monitoring en bijsturing (via de P&C-cyclus) anderzijds. Het college zal het voortouw nemen om conform het routevoorstel te komen tot een sluitend meerjarenperspectief.

De programmaplannen

De programmaplannen (inclusief het Plan Leefbare Wijken en Dorpen) zijn het andere leidende principe van de Perspectiefnota 2024-2027. De programma's hebben een looptijd van 2023 tot en met eindjaar 2026. Per [programma](#) (hoofdstuk 3) en het [Plan Leefbare Wijken en Dorpen](#) (hoofdstuk 4) zijn de visie en doelen weergegeven.

We legden de visie en de ambities ter consultatie en aanvulling voor aan een brede delegatie uit Almelo en aan de raad. Op basis van deze inbreng hebben we de doelen en mijlpalen gemarkeerd. Met de input van de raad tijdens de beeldvormende beraden over de programmaplannen op 7, 8 en 9 maart 2023 en het oordeelsvormend beraad op 19 april jl. zijn de programmaplannen en het plan Leefbare Wijken en Dorpen aangepast of aangevuld. Zo zijn twee operationele doelen in het programma Klimaat en Milieu aangepast op de onderwerpen RES en energielabels en kiezen we in het programma Sociaal en Vitaal voor een koers waarbij we een goede balans willen houden tussen eigen regie van onze inwoners en een gemeente die er is voor haar inwoners die haar echt nodig hebben. Ook hebben we toegevoegd dat we uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid van ouders, maar dat we er voor de ouders en kinderen willen zijn die niet zelf in staat zijn hun kinderen te begeleiden of in hun eigen netwerk onvoldoende steun vinden. Het thema 'bestaanszekerheid' krijgt nadrukkelijk een plek in de lijnorganisatie. Tenslotte hebben we nadrukkelijker

verwoord dat we de mogelijkheden voor collectief en preventief aanbod in beeld willen brengen bij onze doorontwikkelingen.

Samen met de raad en met ondernemers, onderwijs, maatschappelijke instellingen, inwoners en investeerders willen we deze ambities realiseren. In de programma's vermelden we hoe we dat gaan doen, welke financiële middelen we daarvoor inzetten en hoe we de voortgang gaan monitoren. Die monitoring laat niet alleen de cijfers zien maar geeft ook inzicht in de verhalen achter de cijfers. Met het vaststellen van de perspectiefnota worden de strategische doelen en visies van de programmaplannen Stedelijke ontwikkeling, Sociaal en vitaal, Zorg en veiligheid, Economie en arbeidsmarkt en Klimaat en milieu en het Plan Leefbare Wijken en Dorpen definitief vastgesteld waarbij de gemeenteraad de kaders, de strategische doelen en de monitoring in de reguliere P&C-cyclus op grond van actuele omstandigheden en wensen kan bijstellen.

De Perspectiefnota 2024-2027 laat zien dat er de komende jaren financiële uitdagingen zijn. De komende jaren werken we aan een reële en structureel sluitende begroting. Tegelijkertijd werken we aan het behalen van onze bestuurlijke doelen waarbij we verder bouwen aan een stad die kansen biedt voor iedereen.

2. Financieel Meerjarenperspectief

2.1 Samenvatting

- Het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 is geactualiseerd.
- De risico's en onzekerheden in het financieel meerjarenperspectief zijn groot.
- De jaren 2024 en 2025 laten nog voordelige saldi zien. Vanaf 2026 is er sprake van een tekort van ongeveer 12,5 miljoen euro structureel.
- Het proces om te komen tot een sluitend financieel meerjarenperspectief wordt zo vormgegeven dat er, rekening houdend met de onzekerheden in de meerjarenraming, een balans wordt gevonden tussen het tijdig nemen van maatregelen enerzijds en continue monitoring en bijsturing (via de P&C-cyclus) anderzijds.

2.2 Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief en meerjarenraming 2024-2027

Bij de begroting 2023 heeft de raad kennisgenomen van de meerjarenraming 2024-2026. De laatste jaarschijf van de meerjarenraming liet op dat moment een begrotingssaldo zien van 17,6 miljoen euro negatief.

In onderstaande tabel presenteren we een geactualiseerd financieel meerjarenperspectief op basis van de ontwikkelingen die zich in de periode sinds het vaststellen van de programmabegroting 2023 hebben voorgedaan én de ontwikkelingen en dekkingsmaatregelen die zijn opgenomen in deze perspectiefnota. In paragraaf 3.3. worden deze ontwikkelingen en dekkingsmaatregelen inhoudelijk nader toegelicht. Zoals gebruikelijk is het financiële perspectief in deze nota gebaseerd op de september- en decembercirculaire (2022) van het gemeentefonds. De financiële effecten van de meicirculaire 2023 zijn nog niet opgenomen. De verwerking hiervan vindt plaats bij de programmabegroting 2024. Uw raad wordt hierover per raadsbrief geïnformeerd.

Financieel Meerjarenperspectief (FMP)	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo programmabegroting 2023	-0,18 V	-1,44 V	17,62 N	17,62 N
Septembercirculaire 2022	-0,13 V	0,00	-5,25 V	-0,33 V
Decembercirculaire 2022	-0,31 V	-0,13 V	0,00	0,00
Toevoegen jaarschijf 2027	0,00	0,00	0,00	0,98 N
Basisperspectief voor perspectiefnota	-0,62 V	-1,57 V	12,37 N	18,27 N
Ontwikkelingen	6,30 N	5,88 N	5,87 N	3,87 N
Dekkingsmaatregelen	-5,68 V	-5,03 V	-5,15 V	-9,69 V
Totaal mutaties perspectiefnota	0,62 N	0,85 N	0,72 N	-5,82 V
Geactualiseerd meerjarenperspectief	0,00 V	-0,72 V	13,09 N	12,45 N
Waarvan incidentele baten en lasten	0,71 N	0,30 N	0,30 N	0,00
Geactualiseerd structureel meerjarenperspectief	-0,71 V	-1,02 V	12,79 N	12,45 N

Bedragen x 1 miljoen euro

Het geactualiseerde financieel meerjarenperspectief laat ten opzichte van de programmabegroting een meer geflatteerd beeld zien.

De onzekerheden in het bovenstaande meerjarenperspectief zijn nog steeds groot, gelet op de risico's in het sociaal domein, de mogelijke effecten van rente-, loon- en prijsontwikkelingen, de oorlog in Oekraïne en de aanhoudende onduidelijkheid over de financiering van gemeentelijke taken vanaf 2026. En ook de ontwikkelingen met betrekking tot de Hervormingsagenda Jeugd en de evaluatie van de in 2023 doorgevoerde

herijking van het gemeentefonds (voorzien in 2025) kunnen grote impact hebben op het financieel meerjarenperspectief, zowel in positieve als in negatieve zin.

Dit plaatst uw raad en ons college voor een dilemma. Vanuit de gedachte dat het reëel is te veronderstellen dat het Rijk de financiële problematiek van gemeenten vanaf 2026 niet volledig zal oplossen, is het van belang om tijdig maatregelen te nemen die de meerjarenbegroting ook op middellange termijn sluitend maken. Aan de andere kant moet vanzelfsprekend voorkomen worden dat er onomkeerbare besluiten worden genomen, die later niet nodig blijken te zijn geweest. Wij stellen dan ook een (proces-)aanpak voor waarmee in de komende jaren een balans kan worden gevonden tussen het tijdig nemen van maatregelen enerzijds en continue monitoring en bijsturing (via de P&C-cyclus) anderzijds. Dit laat ook ruimte om de resultaten van de landelijke lobby die op dit moment wordt gevoerd inzake de financiering van gemeenten vanaf 2026 mee te nemen. In [paragraaf 2.4](#) van deze perspectiefnota wordt dit nader uiteengezet.

2.3 Mutaties Financieel Meerjarenperspectief

Het vertrekpunt voor financieel meerjarenperspectief (FMP) is de programmabegroting 2023. In onderstaande tabel wordt het geactualiseerde structurele financieel meerjarenperspectief 2024-2027 weergegeven. Het betreft nadrukkelijk een globaal en richtinggevend perspectief waarin diverse ontwikkelingen zijn meegenomen die op dit moment nog in meer of mindere mate onzeker zijn.

Financieel Meerjarenperspectief (FMP)	2024	2025	2026	2027
A. Programmabegroting 2023	-0,18 V	-1,44 V	17,62 N	17,62 N
Autonome en bekende ontwikkelingen				
Septembercirculaire 2022	-0,13 V	0,00	-5,25 V	-0,33 V
Decembercirculaire 2022	-0,31 V	-0,13 V	0,00	0,00
CAO gemeenten	2,40 N	2,60 N	2,80 N	3,00 N
Structureel effect SR2022 sociaal domein	1,50 N	1,50 N	1,50 N	1,50 N
Structureel effect SR2022 erfpacht	0,12 N	0,12 N	0,12 N	0,12 N
Vrijval reservering energie B2023	-0,75 V	-0,50 V	-0,50 V	-0,50 V
Programma's en wijkbudgetten 2022-2026	0,00	0,00	0,00	-2,20 V
Zwembad (RAAD 7511)	0,25 N	0,25 N	0,23 N	0,23 N
Bijdrage ODT	0,06 N	0,06 N	0,06 N	0,06 N
Stadsbank Oost Nederland (SON)	0,25 N	0,25 N	0,25 N	0,25 N
Meerjarenperspectief OZJT/Samen14	0,14 N	0,14 N	0,14 N	0,14 N
Rente ontwikkeling	0,20 N	0,50 N	0,75 N	0,75 N
Geboorte- en herdenkingsbos	0,03 N	0,03 N	0,03 N	0,03 N
Overige (inclusief toevoeging jaarschijf)	0,00	0,00	0,00	0,98 N
B. Totaal autonome en bekende ontwikkelingen	3,75 N	4,81 N	0,12 N	4,02 N
Overige ontwikkelingen				
Voorlopige reservering stadstheater	0,50 N	0,50 N	0,50 N	0,50 N
Dienstverlening KCC	0,56 N	0,44 N	0,00	0,00
Impuls onderhoud openbare ruimte	0,75 N	0,00	0,00	0,00
Soortenmanagementplan Wet Natuurbeheer	0,30 N	0,00	0,00	0,00
Actualisatie Nota kapitaalgoederen	pm	pm	pm	pm
C. Totaal overige ontwikkelingen	2,11 N	0,94 N	0,50 N	0,50 N
D. Geactualiseerd perspectief (A + B + C)	5,68 N	4,31 N	18,24 N	22,14 N

Dekkingsmaatregelen				
Stelpost compensatie gemeenten 2027	0,00	0,00	0,00	-4,47 V
Rijksmiddelen versterken gemeentelijke dienstverlening	-0,56 V	-0,44 V	0,00	0,00
BUIG/bijstand	-0,50 V	-0,75 V	-1,00 V	-1,00 V
Behoedzaamheid gemeentefonds	-1,00 V	-0,59 V	-0,82 V	-0,82 V
Aanvullende loon-/prijscompensatie	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V
Beschermd wonen	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V
Stelpost offensief begroten	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V	-1,00 V
Areaaluitbreiding	-0,05 V	-0,15 V	-0,23 V	-0,30 V
Stelpost onvoorzien	-0,10 V	-0,10 V	-0,10 V	-0,10 V
Onttrekking algemene reserve	-0,47 V	0,00	0,00	0,00
E. Totaal dekkingsmaatregelen	-5,68 V	-5,03 V	-5,15 V	-9,69 V
Financieel Meerjarenperspectief (D + E)	0,00 V	-0,72 V	13,09 N	12,45 N

Bedragen x 1 miljoen euro

Toelichting:

Programmabegroting 2023

Startpunt is het financiële meerjarenperspectief uit de programmabegroting 2023.

Septembercirculaire 2022

Het netto effect van de septembercirculaire 2022 ([RAAD-7409](#)) is verwerkt in het financieel meerjarenperspectief. Het voordelige effect in 2026 wordt gedeeltelijk verklaard door een hogere compensatie voor prijsstijgingen, maar wordt vooral veroorzaakt doordat het Rijk in 2026 incidenteel landelijk 1 miljard euro beschikbaar heeft gesteld in de aanloop naar een nieuwe financieringssysteem tussen Rijk en gemeenten vanaf 2026. Voor Almelo betekent dit een eenmalig voordeel van 4,5 miljoen euro.

Decembercirculaire 2022

Het netto effect van de decembercirculaire 2022 ([RAAD-7591](#)) is verwerkt in het financieel meerjarenperspectief.

CAO Gemeenten

De werkgevers en vakbonden hebben een akkoord over een nieuwe cao bereikt. De nieuwe cao loopt van 2 januari 2023 tot en met 1 januari 2024. In de cao is een salarisstijging afgesproken, waarbij de nadruk ligt op medewerkers in de eerste schalen in het loongebouw. De salarisstijging varieert gemiddeld van ruim 13% aan de basis tot ruim 12% in schaal 5 en bijna 7% in schaal 11. Dit ligt fors hoger dan de reservering van 4% die wij bij de begroting 2023 op basis van het Centraal Economisch Plan 2022 in onze meerjarenraming hadden opgenomen. Een eerste doorrekening laat zien dat het financieel nadelige effect oploopt van 2,2 miljoen euro in 2023 naar 3,0 miljoen euro in 2027. Bij het opstellen van de begroting 2024 worden de definitieve financiële effecten berekend en verwerkt.

Structureel effect SR2022 sociaal domein

In de slotrapportage 2022 is een nadeel van 2,75 miljoen euro gemeld op Wmo/Jeugd. Dit is voornamelijk het gevolg van de wetswijziging met betrekking tot het woonplaatsbeginsel in de jeugdzorg. De analyse van de financiële consequenties voor de begroting 2023 en verder vindt op dit moment plaats. In het voorliggende globale FMP zijn wij er vanuit gegaan dat het tekort grotendeels structureel van aard is.

Structureel effect SR2022 erfpacht

De herziening van de erfpachtcanon van een drietal erfpachters leidt als gevolg van de lagere rentestanden ten opzichte van 25 jaar geleden tot een structureel nadeel in de begroting en meerjarenraming.

Vrijval reservering energie

In de programmabegroting is een meerjarige reservering van 750.000 euro opgenomen ten behoeve van de stijgende energielasten. Een gedeelte hiervan is gereserveerd voor de inkoop van gas. Voor de jaren 2023 en 2024 is deze reservering niet nodig, omdat het huidige contract gehandhaafd kan worden en de prijzen voor deze jaren 'vastgeklikt' zijn. In de komende periode wordt bekeken in hoeverre de reservering noodzakelijk blijft en of deze kan vrijvallen. In het voorliggende globale FMP gaan we er vooralsnog vanuit dat de reservering in 2023 en 2024 volledig en vanaf 2025 gedeeltelijk (500.000 euro) kan vrijvallen.

Programma's en wijkbudgetten 2022-2026

De huidige begrotingsprogramma's lopen tot en met 2026. Vanaf 2027 vallen de programmamiddelen vrij ten gunste van het financieel meerjarenperspectief. Dit geldt ook voor de verhoging van de wijkbudgetten die is doorgevoerd vanaf de begroting 2023.

Zwembad ([RAAD-7511](#))

Op basis van het aanbestedingsresultaat van het nieuwe Sportpark en een herijking van de projectbegroting is de raad voorgesteld om een aanvullend krediet voor de realisatiefase van het Sportpark ter beschikking te stellen vanaf gerond 5,9 miljoen euro. De hiermee samenhangende jaarlijkse extra kapitaallasten dienen te worden opgenomen in de financiële meerjarenraming 2024-2027.

Bijdrage ODT

De 1^e wijziging van de begroting 2023 van de ODT leidt tot een lastenuitzetting van 60.000 euro per jaar. Besluitvorming heeft plaatsgevonden in het AB van 24 februari 2023, nadat de raden in de gelegenheid zijn gesteld om een zienswijze in te dienen.

Stadsbank Oost Nederland (SON)

Op 14 november 2022 heeft het AB ingestemd met de voorgestelde herijking van het kostprijsmodel van de Stadsbank. Het gewijzigde bekostigingsmodel moet leiden tot een grotere voorspelbaarheid en vermindering van de variabiliteit van de begroting van de Stadsbank, en dient mede bij te dragen aan een afdoende weerstandsvermogen om risico's op te vangen. De herijking wordt geëffectueerd in begroting 2024 van de Stadsbank. Voor Almelo betekent dit een verhoging van de bijdrage met afgerond 100.000 euro.

Om de dienstverlening van de Stadsbank beter aan te laten sluiten bij de behoeften van inwoners en de wensen van gemeenten, gaat de Stadsbank investeren in 'klantreizen'. Na consultatie van de raad heeft het college besloten ([BW-9767](#)) om te kiezen voor een hybride dienstverleningspakket. Dit leidt tot afgerond 145.000 euro hogere lasten.

Meerjarenperspectief OZJT/Samen 14

Op 14 juni 2022 heeft het AB van Samen Twente ingestemd met het meerjarenperspectief OZJT. Hiermee worden de formatie en de begroting van OZJT/Samen 14 passend gemaakt voor de kerntaken die de 14 Twentse gemeenten hier hebben neergelegd. Structurele taken worden daarmee structureel gedekt, waardoor de begroting van OZJT voorspelbaarder wordt. De wijziging is via een addendumprocedure op de begroting 2023 aan de colleges en raden van de deelnemende gemeenten voorgelegd en dient nog verwerkt te worden in onze begroting en meerjarenraming.

Rente ontwikkeling

In onze rentevisie gaan wij uit van een verdere stijging van de rente op de geld- en kapitaalmarkt. In aanloop naar de begroting 2024 zal de renteparagraaf worden herzien. Vooruitlopend op de integrale herziening wordt een stelpost opgenomen die oploopt naar 750.000 euro vanaf 2026.

Geboorte- en herdenkingsbos

De raad heeft bij de behandeling van de begroting 2023 een motie aangenomen die het college opdraagt een geboorte- en herdenkingsbos te realiseren. De totale jaarlijkse kosten worden op dit moment geraamd op circa 25.000 euro per jaar.

Overige (incl. toevoegen jaarschijf 2027)

De stelposten voor nieuw beleid (195.000 euro), areaaluitbreiding (225.000 euro) en voor (vervangings-) investeringen in de openbare ruimte (NKG) worden opgenomen in de nieuwe jaarschijf. (500.000 euro)

Overige ontwikkelingen

Voorlopige reservering Stadstheater

Het Stadstheater heeft in 2021 bij de gemeente aangegeven niet voldoende te hebben aan de subsidie die ze ontvangt. Dit geldt zowel voor de subsidie voor theaterprogrammering als de financiering van de verbouwing die noodzakelijk is om de schouwburgfunctie duurzaam te blijven vervullen. Het college heeft aangegeven een verhoging van de subsidie voor de theaterprogrammering bespreekbaar te vinden.

Dienstverlening KCC

Het college stelt voor om vanuit de Rijksmiddelen ter versterking van gemeentelijke dienstverlening een bedrag van 1 miljoen euro beschikbaar te stellen voor een aantal onderwerpen die spelen binnen het Klantcontactcentrum (KCC). Hiermee kan er tot en met 2025 een impuls worden gegeven aan:

- *Versterking archieftaken / uitbreiding capaciteit centrale registratie (120.000 euro)*
In de afgelopen jaren is de formatie voor archieftaken gereduceerd. Dit terwijl de documentenstroom jaarlijks toeneemt (toename van 35% sinds 2017). De achterstanden in de wettelijke taken lopen op. In het kader van het IBT is het beeld voor het domein Informatie- en archiefbeheer voor de derde keer oranje. Er is in de beoordeling aandacht gevraagd voor de structurele capaciteit op het gebied van registratie en archief. Op termijn zou een vermindering van de ingekomen stukken (zowel analoog als digitaal) deze problematiek kunnen verminderen. Voorwaarde is wel dat door middel van specifieke e-formulieren de vragen zonder tussenkomst van medewerkers van centrale registratie correct geautomatiseerd en geregistreerd worden in het zaakstelsel.
- *Digitale dienstverlening en bouw e-formulieren (180.000 euro)*
De start van online dienstverlening is in veel gevallen het kunnen aanbieden van een digitaal aanvraagformulier. Er is een capaciteitstekort met betrekking tot het bouwen van deze digitale formulieren, de zogenaamde e-formulieren. Dit remt de verdere groei van online dienstverlening en ook het verder digitaal kunnen behandelen en afhandelen van deze aanvragen.
- *Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (130.000 euro)*
Op 1 januari 2024 zal na 1 jaar uitstel de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer in werking treden. Het wetsvoorstel geeft burgers het recht om elektronische berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Om dit gemeentebreed mogelijk te maken wordt in 2024 een projectleider aangesteld en is uitvoeringsbudget benodigd.
- *Digitale participatiestrategie en bijbehorende toolbox (295.000 euro)*
Er komen steeds meer digitale participatiemogelijkheden beschikbaar. Enkele gemeenten maken hiervan al vruchtbaar gebruik. Ook voor Almelo liggen hier mogelijkheden en kansen. Met digitale participatie wordt het proces om mee te praten, mee te beslissen en/of mee te doen versterkt en slim georganiseerd.

- *Begrijpelijke taal (275.000 euro)*

Het is van groot belang al onze communicatie (brieven, teksten op de website, beleidsdocumenten, etc.) in begrijpelijke taal te schrijven. De nationale ombudsman en ook andere organisaties vragen hier al meerdere jaren expliciete aandacht voor. Ook het Almelose coalitieakkoord en het rijksbeleid tonen ambities op dit gebied. Met begrijpelijke taal zijn de gebruikte woorden, de structuur en het ontwerp van de tekst zo duidelijk, dat de lezer op eenvoudige manier de informatie die is opgenomen uit de tekst kan halen. Gemeentebrede aanpassing van teksten en brieven en daarna de borging ervan, vraag sturing en uitvoeringscapaciteit.

In 2025/2026 wordt geëvalueerd in hoeverre structurele voortzetting van deze inzet nodig is en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn.

Impuls onderhoud openbare ruimte

In 2022 is besloten de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen en is een inhaalslag gestart om de kwaliteit op het gewenste niveau te brengen. Uit inspecties blijkt dat de inhaalslag die nodig is, omvangrijker is dan verwacht. Een groot deel van het straatmeubilair staat scheef en is versleten en de binnenstad is erg vervuild met kauwgom. Ook zijn er een groot aantal slecht te onderhouden verharde locaties, waar veel onkruid groeit en die moeilijk te bestrijden zijn. Door in 2024 en 2025 een extra impuls te geven van totaal 750K, versnellen we de inhaalslag en brengen we de kwaliteit van de openbare ruimte structureel op het vastgestelde niveau.

Soortenmanagementplan Wet Natuurbeheer

Bij fysieke projecten (o.a. aanleg van openbare ruimte, verkeer en woon- en bedrijfsterreinen) moet voldaan worden aan de onderzoeksverplichting vanuit de Wet natuurbescherming. Dit is een tijdrovend, ingewikkeld en kostbaar proces dat voor ieder afzonderlijk project doorlopen moet worden en soms ook leidt tot vertraging van werkzaamheden. Een mogelijke oplossing hiervoor is het opstellen van een gemeentelijk Soortenmanagementplan. Op basis van dit plan kan er voor een periode van 10 jaar ontheffing worden verkregen voor het uitvoeren van ecologische onderzoeken op projectniveau. De kosten voor het opstellen van een Soortenmanagementplan zitten voornamelijk in het uit laten voeren van een flora- en faunaonderzoek. Naast de geschatte incidenteel benodigde middelen van 300.000 euro is er naar verwachting ook structurele inzet van 0,5 fte benodigd. In eerste instantie zal worden gezien of dit binnen de formatiebegroting opgevangen kan worden. De provincie Overijssel heeft toegezegd een subsidiefonds te ontwikkelen voor een gedeeltelijke vergoeding van het ecologische onderzoek dat de basis vormt voor de gebiedsontheffing van 10 jaar. Op het moment dat deze subsidie beschikbaar komt en wordt toegekend dan wordt het bedrag verrekend met de algemene middelen.

Actualisatie Nota kapitaalgoederen

In 2024 vindt een actualisatie van de Nota kapitaalgoederen plaats en wordt het volledige areaal aan kapitaalgoederen opnieuw doorgerekend op basis van de meest recente landelijke eenheidsprijzen. De in de begroting 2023 opgenomen reservering voor prijsstijgingen (oplopend naar 1,4 miljoen euro in 2026) wordt daarbij betrokken.

Dekkingsmaatregelen

Stelpost compensatie gemeenten

Het Rijk heeft in 2026 incidenteel landelijk 1 miljard euro beschikbaar gesteld in de aanloop naar een nieuwe financieringssysteem tussen Rijk en gemeenten vanaf 2026. Voor Almelo betekent dit een eenmalig voordeel van 4,5 miljoen euro (zie regel: septembercircular 2022). Hoewel de definitieve toekenning pas bekend wordt bij het verschijnen van de meicircular blijkt uit de voorjaarsnota 2023 van het Rijk dat gemeenten vanaf 2027 een bedrag van 1 miljard euro structureel ontvangen.

Rijksmiddelen versterken gemeentelijke dienstverlening

Naar aanleiding van de toeslagenaffaire heeft het Rijk eind 2021 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening. Vanuit 2021 en 2022 is een bedrag van afgerond 900.000 euro gereserveerd. Vanaf 2023 gaat het om een bedrag van circa 400.000 euro per jaar tot en met 2027. Een bedrag van 1 miljoen euro wordt nu ingezet ter dekking van de onderwerpen zoals benoemd onder dienstverlening KCC.

BUIG/Bijstand

Het Rijk kent gemeenten via een objectief verdeelmodel middelen toe voor de uitvoering van de BUIG/bijstand. Gelet op het objectieve karakter van het verdeelmodel zou de hoogte van deze uitkering als uitgangspunt kunnen worden genomen voor de meerjarenbegroting. Met andere woorden: de ambitie om de BUIG/bijstand binnen de financiële middelen van het Rijk uit te voeren wordt financieel vertaald.

Hierbij past de kanttekening dat de gemeente in de afgelopen jaren al het nodige heeft geprobeerd om de kosten voor de BUIG/bijstand terug te brengen door zoveel mogelijk mensen uit te laten stromen en inwoners zo snel mogelijk van werk naar werk te begeleiden. Het aantal uitkeringsdossiers is in de periode 2018-2022 gedaald (2.857 juni 2018 – 2.351 dec 2022), maar dit betekent ook dat de groep die op dit moment nog een BUIG/bijstandsuitkering ontvangt lastig(er) naar betaalde arbeid te begeleiden is. Uit de raming spreekt dus een serieuze ambitie.

Behoedzaamheid gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds heeft een behoedzaam karakter. Met name het niet ramen van de ruimte onder het BCF plafond draagt daaraan bij. Als alle gemeenten landelijk in enig jaar minder BTW declareren bij het BTW compensatiefonds dan het afgesproken plafond, dan wordt het verschil onder het plafond toegevoegd aan de algemene uitkering. Op het moment dat de gemeenten gezamenlijk meer BTW declareren dan volgt er een korting. De toezichhouder staat gemeenten toe om in de meerjarenraming rekening te houden met de ruimte onder het BCF plafond, op basis van de realisatie in het laatste volledige jaar. Wij stellen voor deze ruimte op te nemen, conform het advies van het ministerie van BZK.

Aanvullende loon- en prijscompensatie

Vanwege de uitzonderlijke stijging van de prijzen sinds het uitkeren van de prijsbijstelling voor het jaar 2022 met de meicirculaire, wijkt het kabinet eenmalig af van de reguliere systematiek. Bij de Voorjaarsnota 2023 en dus de meicirculaire 2023 wil het kabinet in 2023 een extra prijsbijstelling uitkeren die terugkijkt naar het jaar 2022. Dit extra accres wordt dan gebaseerd op de desbetreffende indices voor prijsontwikkelingen voor het jaar 2022 van het Centraal Economisch Plan 2023. De structurele doorwerking wordt nu voor 1 miljoen euro ingerekend in het financieel meerjarenperspectief.

Beschermd wonen

Het positieve saldo op beschermd wonen wordt jaarlijks gestort in de bestemmingsreserve centrumgemeentetaken maatschappelijke opvang en beschermd wonen (MO + BW). Jaarlijks worden met de regiogemeenten afspraken gemaakt over hoe het gerealiseerde resultaat van het vorige jaar wordt verdeeld c.q. besteed. In de afgelopen jaren is er daarbij steeds sprake geweest van een voordeel voor de gemeente Almelo. Onlangs het verloop via een reserve, heeft het voordeel daarmee feitelijk een structureel karakter en kan daarmee structureel geraamd worden in het financieel meerjarenperspectief. Hierover zal nog wel afstemming moeten plaatsvinden met de provinciaal toezichthouder.

Stelpost offensief begroten

Realistisch ramen is het uitgangspunt bij het opstellen van onze begroting en meerjarenraming. Bij ramingsgevoelige budgetten, zoals bijvoorbeeld open-einde regelingen, wordt daarbij een conservatieve benadering gekozen. We zijn voorzichtig. Maar als het nodig is zijn we ook bereid om 'scherp aan de wind' te

varen. De huidige tekorten in het financieel meerjarenperspectief maken de noodzaak daartoe duidelijk. Het college stelt voor om in het financieel meerjarenperspectief een stelpost 'offensief begroten' van 1 miljoen euro op te nemen. Deze stelpost wordt in de aanloop naar de begroting 2024 ingevuld door waar mogelijk budgetten scherper te begroten, zonder daarmee het principe van realistisch ramen los te laten. Budgetten waarop zich in de afgelopen jaren incidentele voordelen hebben voorgedaan zouden in sommige gevallen bijvoorbeeld gedeeltelijk kunnen worden verlaagd. Net als bij een aantal van de hierboven genoemde maatregelen betekent dit een bewuste keuze voor wat meer risico in de begroting. De kans op bijstellingen in de tussentijdse rapportages of overschrijdingen in de jaarverantwoording wordt groter.

Areaaluitbreiding

Als gevolg van areaaluitbreiding kunnen er in de komende jaren hogere inkomsten uit gemeentelijke belastingen worden verwacht.

Stelpost onvoorzien incidenteel

In de begroting en meerjarenraming is een stelpost onvoorzien opgenomen van ruim 0,2 miljoen euro per jaar. In de praktijk blijkt deze stelpost gedurende het jaar niet of nauwelijks te worden aangesproken en bij de jaarrekening vrij te vallen. Voorgesteld wordt de hoogte van de stelpost te halveren.

Onttrekking algemene reserve

Het saldo van de jaarschijf 2024 wordt incidenteel onttrokken uit de algemene reserve.

2.4 Route naar een sluitende begroting 2026 e.v.

De totale financiële opgave zoals die zich op dit moment laat aanzien bedraagt vanaf 2026 ongeveer 12,5 miljoen euro. Zoals gezegd is daarbij sprake van de nodige risico's en onzekerheden waarvan de verdere structurele doorwerking deels buiten het bestek van het financieel meerjarenperspectief 2024-2027 ligt.

De aanloop naar de begroting 2024 is hiermee bijzonder van karakter en deze situatie is niet exclusief voor Almelo 60% van de gemeenten verwacht in 2026 een tekort, een schrale troost. De keuzes van het Rijk raken alle gemeenten in Nederland. In de komende tijd zullen wij het speelveld verder verkennen, zodat duidelijker wordt hoe onze financiële positie zich ontwikkelt, hoe onze uitgaven zich verhouden tot die van andere gemeenten, de ontwikkelingen in het gemeentefonds en welke ontwikkelingen en keuzes van invloed zijn op onze gemeentelijke financiën. Hiermee krijgen we de opgave scherper en ontstaan mogelijk nieuwe inzichten ten aanzien van handelingsalternatieven. Vanzelfsprekend houden wij vast aan een kritische beoordeling van onze uitgaven en een strakke budgetdiscipline. Dit betekent dat wij middelen doelmatig inzetten en steeds kijken of wij onze ambities en doelen kunnen bereiken tegen lagere kosten.

Landelijk wordt in de breedte gezocht naar oplossingen. Onder andere de VNG commissie Gemeentefinanciën buigt zich over deze kwestie. Duidelijk is wel dat wij lokaal voor een stevig dilemma worden geplaatst.

- Alles wat we nu doen in termen van minder en bezuinigen sterkt de Rijksoverheid in haar argumenten dat het wel minder kan. Immers gemeenten hielden in 2021 gezamenlijk 1.760 miljoen euro over.
- Voor uitgaven die we doen in de periode 2022-2025 is geen dekking vanaf 2026. Zeker voor Almelo pakt dit extra hard uit, omdat de bezuinigingen uit voorgaande jaren nu juist ruimte boden en bieden om weer te investeren.

Om in uitersten te denken kunnen we 'niets' doen en leveren alleen een sluitende begroting 2024. Daarmee sluiten we min of meer aan bij de suggesties die ook binnen de VNG worden besproken. Ander uiterste is we spannen ons tot het uiterste in om een sluitend meerjarenperspectief te presenteren. Uiteraard kom je dan al snel op een gesprek wat voor gemeente wij dan willen zijn. Dat wordt een moeilijke discussie als er structureel onvoldoende middelen zijn om de wettelijke en noodzakelijke taken uit te voeren.

Wij kiezen daarom voor een behoedzame en flexibele strategie die een balans vindt tussen tijdig maatregelen kunnen nemen enerzijds, en monitoren en zo nodig bijsturen anderzijds. Deze strategie bestaat uit de volgende onderdelen en afspraken:

Verscherpt afwegingskader nieuw beleid

Conclusie van het huidige middelenkader is dat er binnen de meerjarenraming op dit moment geen ruimte is voor structurele beleidsintensiveringen. Wij stellen dan ook voor om hier in de komende jaren terughoudend mee om te gaan. Ons doel is het tekort vanaf 2026 niet verder op te laten lopen. Dit betekent dat voor nieuw, structureel beleid in beginsel geen ruimte is, tenzij dit beleid (op termijn) kan bijdragen aan een verbetering van onze financiële meerjarenraming. Dit vraagt om een kritische afweging van uw raad en ons college. We stellen onszelf daarbij als opgave om voor deze beleidsintensiveringen in de eerste plaats ruimte te zoeken binnen de begroting.

Brede evaluatie sociaal domein

Veruit de grootste druk op de gemeentelijke begroting komt voort uit de diverse open-einde regelingen in het sociaal domein. Er zijn in de afgelopen raadsperiode diverse maatregelen genomen met het oog op het terugbrengen van de lasten in het brede sociaal domein (maatregelplannen I, II en III). Daarmee ging een totale besparingsambitie van circa 7 miljoen euro gemoed. In het verlengde van het in 2021 door de Visitatiecommissie financiële beheersbaarheid sociaal domein van de VNG uitgevoerde onderzoek geven wij opdracht om in aanloop naar de perspectiefnota 2025-2028 een brede evaluatie uit te voeren naar de inrichting het sociaal domein en de wijze waarop wij als gemeente uitvoering geven aan onze wettelijke taken.

Dit met als doel de kosten in het sociaal domein ook op langere termijn beheersbaar te houden, zodat wij het leveren van kwalitatieve goede zorg in de toekomst kunnen waarborgen. Dit vraagt in de komende jaren mogelijk om nieuwe en scherpere politiek-bestuurlijke keuzes.

Uitwerken maatregelenpakket van 12,5 miljoen euro

Wij verwachten dat het Rijk zijn verantwoordelijkheid neemt en vanaf 2026 zal zorgen voor een toereikende financiering van gemeenten en de aan hen opgelegde taken. Tegelijkertijd zijn we realistisch: het valt niet uit te sluiten dat wij op enig moment maatregelen moeten nemen die ingrijpen op onze doelen, taken en ambities en de manier waarop wij deze willen bereiken.

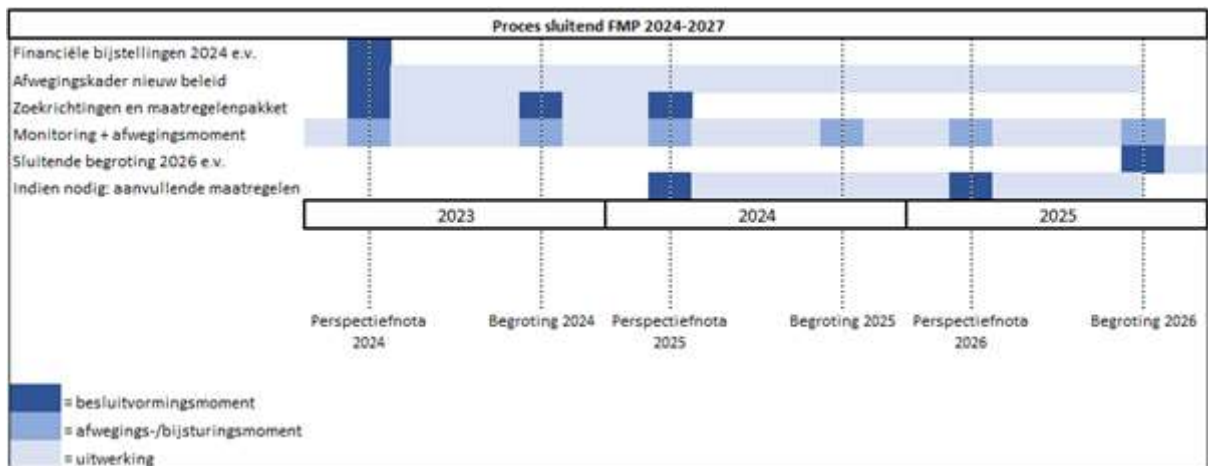
Om tijdig te beschikken over de noodzakelijke inzichten die nodig zijn om als college en raad zo nodig tijdig bij te kunnen sturen, vraagt het college uw raad om in deze perspectiefnota een aantal zoekrichtingen vast te stellen waarlangs een maatregelenpakket van ongeveer 12,5 miljoen euro structureel zal worden uitgewerkt. Duidelijk is wel dat, gelet op de omvangrijke bezuinigingen die in het afgelopen decennium zijn doorgevoerd, de opgave in alle redelijkheid niet gerealiseerd kan worden met efficiëntiemaatregelen en kaasschaven, maar dat keuzes rond taken en de intensiteit van de uitvoering nodig zijn. De navolgende zoekrichtingen worden voorgesteld:

- Sociaal domein (n.a.v. brede evaluatie sociaal domein)
- Onderhoud en beheer openbare ruimte
- Versoberen cultureel en recreatief aanbod, inclusief sport.
- Versoberen (publieke) dienstverlening
- Besparingen op het gebied van welzijn en preventie
- Bijdrage van verbonden partijen
- Onderwijshuisvesting
- Inkomstenverhogende maatregelen

Een eerste uitwerking van het besparingspotentieel dat volgt uit deze zoekrichtingen wordt aangeboden in aanloop naar de begroting 2024. De raad heeft daarbij de keuze om de maatregelen die voldoende concreet zijn uitgewerkt al dan niet te verwerken, mede rekening houdend met de ontwikkelingen in het financieel meerjarenperspectief (o.a. Hervormingsagenda jeugd + gemeentefondssystematiek). Voor zover maatregelen niet worden ingeboekt kunnen deze achter de hand worden gehouden om op een later moment waar nodig te worden ingezet. Ook is het mogelijk dat bepaalde zoekrichtingen in de korte tijd tussen perspectiefnota en begroting nog onvoldoende uitgewerkt kunnen worden. Deze zoekrichtingen worden verder uitgewerkt richting de perspectiefnota 2025-2028.

Begrotingsanalyse

Afhankelijk van de resultaten van het overleg met het Rijk en de mate waarin bovenstaande zoekrichtingen het mogelijk maken vanaf 2026 een sluitend financieel meerjarenperspectief te presenteren, zullen wij uiterlijk bij de perspectiefnota 2025-2028 opdracht geven om ambtelijk in (nog) bredere zin financiële besparingsmogelijkheden in beeld te brengen.

2.5 Uitgangspunten programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Bij het opstellen van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 worden onderstaande uitgangspunten gebruikt. Het gaat daarbij om de grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, zoals de loon- en prijscompensatie, de inflatiecorrectie voor belastingen, heffingen en tarieven en huren en het opslagpercentage overhead.

Looncompensatie

De looncompensatie wordt gebaseerd op het Centraal Economisch Plan 2023 (CEP2023) van het Centraal Planbureau (CPB). Voor de loonontwikkeling gaan we uit van de index 'prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers'.

Looncompensatie	2024	2025	2026	2027
%-wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,7%	5,4%	4,5%	3,9%

Prijscompensatie

De prijscompensatie wordt gebaseerd op de index 'prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc, %).

Prijscompensatie	2024	2025	2026	2027
%-wijziging t.o.v. voorgaand jaar	3,9%	1,6%	1,6%	1,6%

Belasting, heffingen en tarieven

Voor de indexatie van de belastingen, heffingen en tarieven gebruiken we een combinatie van 2/3 looncompensatie en 1/3 prijscompensatie, behalve voor de OZB en riool- en afvalstoffenheffing.

In het coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken om de indexatie van de OZB en riool- en afvalstoffenheffing te maximeren op 2%.

OZB en riool- en afvalstoffenheffingen	2024	2025	2026	2027
%-wijziging t.o.v. voorgaand jaar	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Voor de overige heffingen e.d. geldt een combinatie van 2/3 looncompensatie en 1/3 prijscompensatie (o.b.v. CEP2023).

Belastingen, heffingen en tarieven (overig)	2024	2025	2026	2027
%-wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,4%	4,1%	3,5%	3,1%

Subsidie

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de perspectiefnota of begroting bepaald of in het aankomende jaar een gecombineerde 1/3e prijs- en 2/3e loonindex voor subsidies wordt toegepast. Voor 2023 wordt uitgegaan van een indexatie van 4,4%.

Subsidies	2024
%-wijziging t.o.v. voorgaand jaar	4,4%

Circulaire gemeentefonds

De meicirculaire 2023 van het gemeentefonds vormt de basis voor de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027.

Opslagpercentage overhead

Het opslagpercentage overhead bedraagt 50% van de salarislasteren. Het percentage is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren.

Omslag-/rekenrente

De rente wordt met een percentage van 1% doorbelast naar de taakvelden.

Uitgangspunten raming Wmo en Jeugd

Bij de begroting 2024 nemen wij de volume- en prijsontwikkeling mee op basis van de analyses die in de komende maanden worden uitgevoerd. Daarbij betrekken wij ook de uitkomsten van de aanbesteding van WMO-hulpmiddelen.

3. Programma's

3.1 Programma Stedelijke ontwikkeling

Steeds meer organisaties gebruiken programma's en programmamanagement om doelen te realiseren en veranderingen tot stand te brengen. Programma's helpen om die doelen met de goede focus, energie en samenhang te benaderen. Doelen die op dat moment extra aandacht vragen, omdat ze belangrijk en urgent zijn. Het zijn doelen die buiten de gebaande paden tot stand gebracht moeten worden. Daarbij is samenwerking met de lijnorganisatie van cruciaal belang. In de lijnorganisatie vindt de uitvoering plaats en binnen de programma's de versnelling en de vernieuwing op deze urgente en belangrijke opgaven, maar alleen samen zorgen ze ervoor dat de opgaven en ambities voor de stad gerealiseerd kunnen gaan worden. Bij de start van deze coalitieperiode is er een nieuw programma ingericht voor Stedelijke Ontwikkeling die deze vernieuwing en versnelling samen met de lijn de komende jaren zal gaan brengen.

3.1.1 Visie en Ambitie

Vanzelfsprekend gaat stedelijke ontwikkeling niet alleen om de fysieke opgave in de stad Almelo. In het programma stedelijke ontwikkeling is de integraliteit gewaarborgd tussen de fysieke opgave met het bouwen van woningen, het zorgen dat de stad bereikbaar is, met voldoende groene ruimte, winkels, ruimte om te ondernemen, te recreëren en wijken waarin zowel de fysieke als de sociale opgaven samen worden opgepakt. Vanuit deze integrale blik op stedelijke ontwikkeling, maar tegelijkertijd de noodzaak om vanwege tijd een beschikbare middelen focus aan te brengen, is hierna aangegeven wat voor de komende jaren de doelen binnen het programma Stedelijke Ontwikkeling zijn.

De streep op de horizon

Almelo is een toekomstbestendige en onderscheidende centrumstad met een blijvende aantrekkingskracht vanuit de regio. Een stad waar huidige en toekomstige bewoners en ondernemers graag willen wonen, werken en in willen investeren. Een stad waar we trots op zijn!

Deze streep op de horizon bouwt voort op een koers die Almelo in 2020 heeft ingezet met de Omgevingsvisie. Die is uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda en recentelijk verder ingevuld in de Ruimtelijk Programmatische visie. Hiermee hebben we ons inhoudelijke verhaal steeds meer een stevige basis gegeven en een koers uitgezet welke stad we willen zijn en welke prioriteiten we hierin willen leggen.

Tegelijkertijd ontwikkel je een stad niet alleen als gemeente. Die tijd is al lang voorbij. Samen met partijen in de stad, marktpartijen, onze buurgemeenten, de provincie en het rijk zullen we samen moeten optrekken om de opgaven te realiseren en de kansen die zich daarbij in de tussentijd voor doen te pakken. Daarbij beginnen we niet vanaf nul. De afgelopen jaren zijn er projecten gerealiseerd in onze stad waar we trots op zijn.

De "verrassing van Twente": zo wordt Almelo wel eens omschreven. Wat zou het mooi zijn als in 2026 niemand meer verrast is over Almelo, maar iedereen wel wéét dat het ontzettend veel te bieden heeft en er richting 2035 nog prachtige gebiedsontwikkelingen gerealiseerd zullen worden in onze spoorzone, binnenstad, herstructureringswijken en het XL-bedrijvenpark. Niet alleen in plannen, maar gewoon door te doen, want dat is waar Almelo goed in is.

3.1.2 Wat willen we bereiken?

3.1.2.1 Kwalitatieve aantrekkelijke stad

Strategisch doel

Het realiseren van een grotere onderscheidende en gevarieerde woningvoorraad voor onze huidige en toekomstige inwoners.

Operationele doelen

- In 2026 zijn er duidelijkere afspraken vastgelegd om de verdeling van de sociale woningvoorraad over de gemeente en (sub)regio beter te verdelen;
- In 2026 is het realiseren van echt onderscheidende en gevarieerde woningbouw voor Almelo standaard onderdeel geworden in de uitwerking en realisatie van onze gebiedsontwikkelingen;
- De bouw van 4.100 extra nieuwbouwwoningen is versneld;
- In 2026 zijn we beter in staat met onze partners vorm te geven aan toekomstbestendige nieuwbouw te in onze stad.

3.1.2.2 Netwerken en positioneren

Strategisch doel

- We realiseren een steviger netwerk en positie binnen het ruimtelijk domein;
- We bouwen aan een stad met een duidelijker en meer onderscheidend profiel.

Operationele doelen

- In 2026 is er meer investeringsbereidheid in de Almelse woningmarkt van marktpartijen rondom grote gebiedsontwikkelingen;
- In 2026 hebben we een meer onderscheidend profiel van Almelo als woonstad neergezet;
- In 2026 staat Almelo positiever bekend wat betreft de gebouwde omgeving en de daarbij behorende verhalen en ontstaansgeschiedenis;
- In 2026 dragen we de mooie plekken en architectuur met onze partners met trots uit.

3.1.2.3 Kennis en professionalisering

Strategisch doel

De organisatie ontwikkelt zich door tot een nog steviger, professioneler en daarmee klantgerichte organisatie rondom stedelijke ontwikkeling.

Operationele doelen

- In 2026 werken de partners in de stad plezieriger met ons samen;
- In 2026 zijn de processen rondom gebiedsontwikkeling professioneler en duidelijker ingericht.

3.1.3 Wat gaan we daarvoor doen?

3.1.3.1 Kwalitatieve aantrekkelijke stad

Strategisch doel

Het realiseren van een grotere onderscheidende en gevarieerde woningvoorraad voor onze huidige en toekomstige inwoners.

Activiteiten	Omschrijving
Activiteit 1:	We zetten extra in op de regionale overleggen en de lobby wonen:

Ongedeelde regio	<ul style="list-style-type: none"> • Wij trekken nadrukkelijk op met andere Twentse steden om die stedelijke belangen i.r.t. stad in balans en de ongedeelde regio op elkaar af te stemmen; • We zetten in op een stevige (provinciale) sturing op de kaders die het rijk heeft gesteld aangaande het streven naar 30 procent sociale huurwoningen voor alle gemeenten om zo te komen tot een ongedeelde regio;
Activiteit 2: Visievorming en realisatie toekomstbestendig	<p>In de Uitvoeringsagenda en de ruimtelijke programmatische visie zijn de belangrijkste toekomstige ontwikkelgebieden bepaald. In een vervolg is verdere concretisering nodig van alle nieuwe ontwikkelingen. Dit gebeurt in de lijn, maar is voor de vulling van ons verhaal richting bijvoorbeeld het kernlobbydossier en het bepalen en uitdragen van ons profiel wel van wezenlijk belang. Hier zullen lijn en programma dan ook nauw samen optrekken. Daarbij zijn de onderstaande activiteiten voor de strategische voortgang van het programma in 2023 van belang:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsvisie Aalanderveld • Gebiedsvisie Leemslagen • Visievorming en ontwikkeling spoorzone • Gebiedsaanpak binnenstad • Ontwikkeling XL2 <p>Vanuit het programma worden de volgende activiteiten verricht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdrachtgeverschap Ruimtelijke visie lokale bedrijventerreinen Reguliere ruimtelijke overleggen provincie (ambtelijk/ bestuurlijk)
Activiteit 3: Toekomstbestendig wonen/ bouwen	<p>In 2026 is er meer bewustzijn over toekomstbestendig bouwen (natuur inclusief, circulair, duurzaamheid) en zijn er duidelijkere randvoorwaarden over hoe nieuwbouw toekomstbestendiger gerealiseerd kan worden. Dit thema is voor een aantal van onze strategische partners ook een belangrijke opgave. Wij zullen dit thema in 2023 dan ook samen met hen verder vorm en inhoud gaan geven, passend bij de veranderstrategie die we hiervoor hebben beschreven. Dit doen we via een aantal inspirerende werksessies, werkbezoeken en sprekers.</p>
Activiteit 4: Woondeals uitwerken per gemeente	<p>De woondeals die onlangs gesloten zijn worden uitgewerkt per gemeente en samen met de corporaties. Vervolgens zal dit ook zijn doorvertaling vragen richting de uitvoering en dus richting de projecten.</p> <p>Deelsporen die hierbij nader ingevuld en opgepakt zullen worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantallen en locaties • Voorwaarden onderhandelen met de provincie • Regio specifieke zaken afstemmen met buurgemeenten • Doorvertaling naar projecten • Aanvragen rijksregelingen
Activiteit 5: Doorvertaling visies en profilering naar doelgroepen en woningtypen	<p>Met de ruimtelijk programmatische visie, de economische visie en de visie lokale bedrijventerreinen wordt inzichtelijk voor welke doelgroepen er in Almelo gebouwd moet worden. Daarbij is het uitgangspunt dat doelgroepen en het aanbod van verschillende typen woningen in de stad in balans zijn. Deze doorvertaling zal aansluitend plaatsvinden als de</p>

	ruimtelijke visie lokale bedrijventerreinen gereed is en daarmee ook de economische visie op de stad. Naar verwachting zal deze activiteit dus pas eind 2023 kunnen starten en voornamelijk in 2024 uitgevoerd worden.
--	--

3.1.3.2 Netwerken en positioneren

Strategisch doel

- We realiseren een steviger netwerk en positie binnen het ruimtelijk domein;
- We bouwen aan een stad met een duidelijker en meer onderscheidend profiel.

Activiteiten	Omschrijving
Activiteit 1: Profilering Almelo als woon- en werkstad	<p>Het hebben van een duidelijk profiel als stad, het uitdragen van het goede verhaal en trots uitstralen zijn belangrijke onderleggers voor stedelijke ontwikkeling. Het maakt dat je weet waarvoor je in Almelo moet zijn als toekomstige bewoner, maar ook als investeerder van bijvoorbeeld een grote ontwikkelaar of een bedrijf dat overweegt zich hier te vestigen.</p> <p>We gaan er vanuit dat de brede citymarketing voor het stadsbrede verhaal op korte termijn wordt opgezet en aangestuurd op concernniveau, waarop het programma kan aansluiten. Vanuit de grote projecten zal ook een eigen communicatie en branding opgezet (moeten) worden die steeds maakt dat er een constante stroom van informatie en positieven 'buzz' rondom stedelijke ontwikkeling op gang komt.</p> <p>Vanuit het programma zal ingezet worden op het ontwikkelen van de 'satéprikker' door de projecten heen: het profiel van Almelo als woon- en werkstad (corporate story) en daarbij vanzelfsprekend aansluitend bij de citymarketing als geheel. Hierbij gaan we niet voor grootschalige campagnes, maar voor het formuleren van duidelijk verhaal dat vervolgens vanuit onze projecten, onze partners en via strategische interventies steeds breed uitgedragen zal worden.</p> <p>Daarnaast wordt ingezet op activiteiten die de zichtbaarheid van Almelo en daarmee trots op de stad met betrekking tot stedelijke ontwikkeling vergroten. Activiteiten waaraan gedacht kan worden zijn een stadsontwikkelingscafé, architectuurprijs of een ontwerpwedstrijd. Dit zal samen met onze partners in de stad verder vorm en inhoud gegeven worden.</p> <p>Om ons op langere termijn te profileren zal vanuit het programma aangejaagd worden om binnen de gebiedsontwikkelingen te komen tot het realiseren van 2 iconen die de stad nog meer onderscheidend profiel kunnen geven.</p>
Activiteit 2: Lobby Stedelijke Ontwikkeling en Bereikbaarheid	<p>De samenwerking met stakeholders in de (binnen)stad, het Rijk, de provincie en andere gemeenten rondom stedelijke ontwikkeling en bereikbaarheid is onmisbaar. Als gemeente kunnen we het niet alleen. We nemen daarom actief deel aan bestaande netwerken rondom stedelijk ontwikkeling, nemen deel aan de Provada en zoeken de afstemming en samenwerking met Enschede en Hengelo -Deventer.</p> <p>Daarnaast is onlangs in het bestuurlijk overleg van de gezamenlijk colleges</p>

	<p>van Almelo, Hengelo en Enschede besloten dat Stedelijke Ontwikkeling en Bereikbaarheid voor de komende jaren één van de drie strategische kernlobbydossiers zal zijn. Vanuit het programma zal hier dus nadrukkelijk inzet op gepleegd moeten worden. Wat we de afgelopen jaren zagen, was dat we vaak onze lobby ingestoken hebben vanuit de afzonderlijke onderdelen van de organisatie of losse projecten en nog te weinig een stevig integraal Almeloos verhaal hebben neergezet. Dat betekent dat we onszelf de vraag moeten stellen welke boodschap wij willen uitdragen en hoe we dat willen doen. Dat geldt voor de lobbyboodschap op het gebied van bereikbaarheid en de A1, de verstedelijkingsambitie in relatie tot ons hightech-profiel, onze centrale ligging en het feit dat we hoog liggen op de zandgronden en weinig last hebben van stikstof. Het verder verstevigen van ons eigen integrale verhaal en van daaruit langjarig investeren op de strategische lobby (op inhoud en de relatie) is nadrukkelijk een ambitie die in het programma is opgenomen voor de komende jaren.</p>
<p>Activiteit 3: Oprichten platform stedelijke ontwikkeling</p>	<p>We gaan bouwen aan een netwerk van actieve partijen in onze stad rondom stedelijke ontwikkeling. Een netwerk waar onder andere gemeente, makelaars, corporaties, marktpartijen en provincie elkaar ontmoeten, kennis delen en waar mogelijk samenwerken. In 2023 werken we uit welke (juridische) vorm dit platform in Almelo krijgt, met welke agenda we aan de slag willen en gaat het platform ook daadwerkelijk van start.</p> <p>Dit platform heeft als doel de versnelling van de woningbouw en het vergroten van de trots op Almelo.</p>

3.1.3.3 Kennis en professionalisering

Strategisch doel

De organisatie ontwikkelt zich door tot een nog steviger, professioneler en daarmee klantgerichte organisatie rondom stedelijke ontwikkeling.

Activiteiten	Omschrijving
<p>Activiteit 1: Ontwikkelen Almeloze aanpak gebiedsontwikkeling</p>	<p>Met de vaststelling van de uitvoeringsagenda zien we een verschuiving van locatieontwikkeling naar grote en complexe gebiedsontwikkelingen. Dat vraagt een professionaliseringslag rondom het ontwikkelen van een 'Almeloze aanpak gebiedsontwikkeling: de verschillende fasen, mijlpalen en rollen binnen gebiedsontwikkelingen. Daarbij kan ook geleerd worden van ervaringen uit andere gemeenten. Hiermee wordt kennis en een gezamenlijke set van begrippen, rollen en processtappen ontwikkeld die noodzakelijk is om de komende jaren te bouwen aan een professionele en evenwichtige organisatie. Hierin zullen we ook nadrukkelijk de samenwerking zoeken met leefbare wijken en dorpen om participatie, bewustzijn van ontwikkeling in bestaande stedelijke gebieden en de samenwerking van de wijkregisseurs en ontwikkelmanagers/projectmanagers verder te versterken.</p> <p>In 2023 zullen we een eerste stap zetten in de ontwikkeling van deze</p>

	Almelose aanpak. We zullen starten met het benoemen van de verschillende fasen en mijlpalen binnen gebiedsontwikkelingen.
Activiteit 2: Doorontwikkeling opdrachtgever- en opdrachtnemerschap Stedelijke Ontwikkeling	<p>Binnen de adviespool, samen met de eenheid Uitvoering Fysiek is het afgelopen jaar al een eerste stap gezet in de ontwikkeling van projectmatig werken. Belangrijk onderdeel binnen projectmatig werken is het opdrachtgever- en opdrachtnemerschap alsmede het hanteren van meervoudige sturing binnen projecten. Vanuit de directie zal dit als een centraal thema worden opgepakt. Vanuit het programma stedelijke ontwikkeling zal specifiek hierop ingehaakt worden waar het de rollen betreft in gebiedsontwikkelingstrajecten. Bijvoorbeeld de rol van de bestuurder in onderhandelingstrajecten of de rol van een specifieke adviseur in een integraal projectteam.</p> <p>Hierin wordt ook samen opgetrokken met de nieuwe eenheid stadsontwikkeling en het ontwikkelplan dat het hoofd voor deze eenheid op zal gaan stellen.</p>

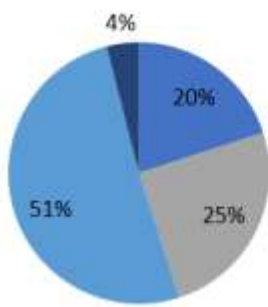
3.1.4 Monitoren en verantwoorden

Trends

Relatief heeft Almelo een goedkoper(re) woningvoorraad en relatief gezien aanzienlijk meer huurwoningen dan in de rest van Twente. Ook zien we dat de verdeling binnen onze stad van de huurwoningen en de goedkopere koopwoningen sterke concentraties laat zien in een beperkt aantal wijken. Provinciaal en landelijk is er steeds meer aandacht voor het meer in balans krijgen van deze regionale verdelingen van de woningvoorraden. We noemen dit het komen tot de ongedeelde regio. Landelijk zien we dit bijvoorbeeld doordat het Rijk via de woondeals en nieuwe wetten wil komen tot een meer gelijke verdeling van de huurwoningen, waarbij iedere gemeente groeit naar een aandeel van 30%.

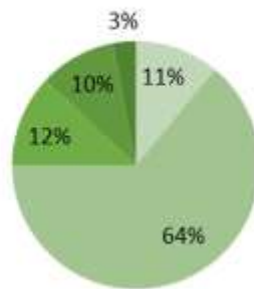
In Almelo zien we dat op dit moment zo'n 45% van de woningvoorraad bestaat uit huurwoningen, met een groot aandeel in de lagere huurcategorieën. Eenzelfde beeld geldt eigenlijk ook voor de woningvoorraad in de koopsector. De woningvoorraad van onze stad is zowel ten opzichte van de regio als van de wijken onderling niet geheel in balans. Deze trend kan met de toevoeging van andere woningtypen en daarmee het aantrekken van specifieke doelgroepen en huishoudens, strategische herstructurering en een zorgvuldige stedelijke ontwikkeling waar aandacht is voor de sociale en fysieke opgave in onderlinge samenhang de komende decennia omgebogen worden.

Eigendom x type

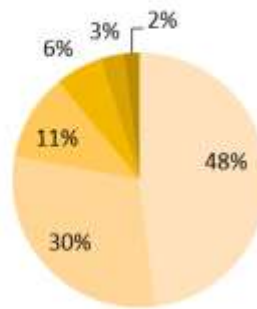
- Huur eengezins
- Huur meergezins
- Koop eengezins
- Koop meergezins

Huur x prijsklasse

- < kwaliteits sk.gr.
- tot aftoppingsgr.
- tot liberalisatiegr.
- middenhuur
- ≥ 985

Koop x prijsklasse

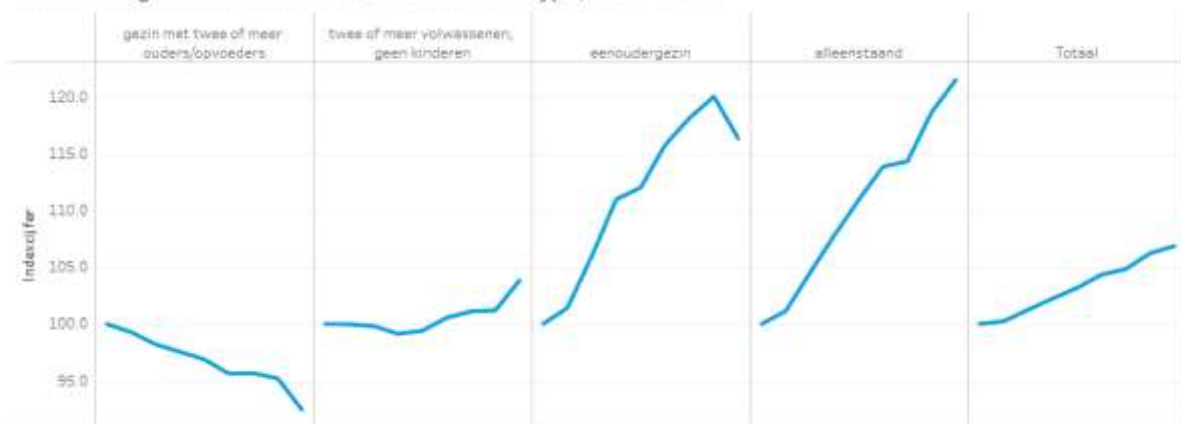

- ≤215 dzd
- 215-310 dzd
- 310-380 dzd
- 380-480 dzd
- 480-630 dzd
- ≥ 630 dzd

- Grote goedkoper(re) woningvoorraad, zowel in huur- als koopsector
- Relatief meer goedkope woningen dan in de rest van Twente

Bron: Socrates 2021

Ontwikkeling aantal huishoudens in Almelo naar type, 2014 - 2022

Legenda
■ Almelo

Bron: Kennispunttwente.nl 2022

Cijfers

Om de komende 4 jaar goed zicht te kunnen houden op de voortgang van het programma en aan het eind te kunnen bepalen of de doelen zijn bepaald, maar minstens zo belangrijk om tussendoor wanneer dat nodig is te kunnen bijsturen, zijn er een aantal indicatoren vastgesteld. Samen met het Kennispunt en Datagedreven werken is er gekeken welke indicatoren daadwerkelijk deze sturingsinformatie op kunnen leveren. Daarbij is rekening gehouden met het feit dat we hier te maken hebben met een programma en geen uitvoeringsproject, veel opgaven waar je met meerdere partijen aan werkt en als gemeente dus niet altijd heel direct en als enige op kunt sturen en de looptijd van 4 jaar van dit programma terwijl een aantal opgaven en daarmee de

zichtbaarheid van resultaten soms aanmerkelijk later te verwachten zijn. Met deze overwegingen in gedachten zijn voor het programma Stedelijke Ontwikkeling de volgende indicatoren vastgesteld:

1. In 2026 zijn de economische- en ruimtelijke visies en doorvertaald naar doelgroepen en woningtypen. Dit blijkt uit beleidsstukken die zijn vastgesteld door college en/of raad.
2. In 2026 is de realisatie van een onderscheidende en gevarieerde woningbouw in Almelo in de doorvertaling naar de plannen voor de prioritair gebiedsontwikkelingen geconcretiseerd.
3. In 2026 is er een platform Stedelijke Ontwikkeling in Almelo opgezet dat reguliere bijeenkomsten organiseert, thema's uitwerkt en van waaruit de stedelijke ontwikkeling wordt aangejaagd door en met stakeholders.
4. In 2026 zijn er standaard projectrapportages over de voortgang met alle GROTIK-aspecten en met mogelijke vertragingrisico's en versnellingsmaatregelen. Daarmee wordt bewuster gestuurd op risico's, versnelling en vertraging van gebiedsontwikkelingen en projecten binnen de stedelijke ontwikkeling.
5. Almelo heeft in 2026 op ambtelijk en bestuurlijk niveau reguliere overleggen met de stedelijke partnergemeenten, provincie en het rijk rondom stedelijke ontwikkeling.
6. In 2026 is samen met het programma Economie en Arbeidsmarkt in de rol van opdrachtgever een Ruimtelijk-economische Visie Bedrijventerreinen opgesteld.
7. In 2026 hebben we met een aantal van onze strategische partners de kansen rondom toekomstbestendig bouwen verder aangejaagd via werksessies, werkbezoeken en sprekers.
8. In 2026 Er is een corporate story voor Almelo als woonstad ontwikkeld en vastgesteld en we zien in uitingen van onze partners dat deze wordt uitgedragen en gedeeld.
9. In 2026 wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met leefbare wijken en dorpen om participatie, bewustzijn van ontwikkeling in bestaande stedelijke gebieden en de samenwerking van de wijkregisseurs en ontwikkelmanagers/projectmanagers verder te versterken.
10. In 2026 is er een uniforme Almelo aanpak rondom gebiedsontwikkeling waarin stappen, rollen en tussenproducten duidelijk zijn gedefinieerd.

Ten behoeve van het verrijkt verantwoord van de doelen van het programma Stedelijke Ontwikkeling wordt op vier verschillende manieren bepaald in welke mate deze doelen worden behaald. Ze dragen bij aan het inzichtelijk maken van de effecten van het programma. Deze indicatoren zullen we gedurende de looptijd van het programma op verschillende manieren meten. Deze worden hierna verder toegelicht.

Het Kennispunt Twente zal in 2023 een 0-meting uitvoeren gekoppeld aan de logische momenten van de benoemde meetinstrumenten (extra vragen gaan bijvoorbeeld mee in het ritme van het AlmeloPanel), vervolgens wordt er een tussentijdse meting gedaan na 2 jaar en een eindmeting na 4 jaar.

Ten behoeve van het verrijkt verantwoord van en met name ook de tussentijds sturing op de doelen van het programma Stedelijke Ontwikkeling, zijn er vier instrumenten geselecteerd en uitgewerkt. Deze vier instrumenten dragen bij aan het inzichtelijk maken van de effecten van het programma.

1. Onderzoek/ enquête

Het Kennispunt Twente gaat in opdracht van het programma Stedelijke Ontwikkeling onderzoek doen onder leden van het Platform Stedelijke ontwikkeling Almelo (PSA). Dit doen zij met een nulmeting na oprichting van het platform. In 2026, of indien gewenst ook tussentijds, volgt een nieuw onderzoek waardoor een vergelijking gemaakt kan worden. In overleg met het Kennispunt wordt de onderzoeksmethode bepaald (bijvoorbeeld een enquête of focusgroepen), en worden relevante vragen geformuleerd en geoperationaliseerd. In dit platform zijn corporaties, marktpartijen en provincie vertegenwoordigd, waardoor we hier aanvullende meetinformatie vanuit andere doelgroepen/partners kunnen verkrijgen naast het AlmeloPanel.

2. Logboek

Het programmateam gaat een logboek bijhouden van alle activiteiten die worden uitgevoerd ten dienste van het behalen van de strategische doelen. Op die manier wordt inzichtelijk op welke wijze het programma activiteiten ontplooit (input).

3. AlmeloPanel

Het AlmeloPanel is een grote groep inwoners, die een aantal keer per jaar via internet een vragenlijst van de gemeente invult. Zo weet de gemeente wat inwoners vinden van het gemeentelijk beleid en welke ontwikkelingen er plaatsvinden in Almelo. Het panel wordt ingezet als specifiek meetinstrument voor vragen die relevant zijn voor inwoners. Team I&D kan vragen toevoegen aan de reguliere enquêtes.

4. Foto

Om te bepalen of bepaalde wijzigingen in beleid, bedrijfsvoering en cultuur zijn doorgevoerd wordt het huidige kader in kaart gebracht. Deze "Foto", oftewel een momentopname wordt in 2024 en 2026 opnieuw gemaakt. Deze foto's kunnen vergeleken worden om zo te bepalen of verandering is bewerkstelligd of dat nadere inspanningen nodig zijn.

Aanvullende verantwoording

Belangrijke gegevens, gebeurtenissen en informatie van bijvoorbeeld ketenpartners kunnen ook meegenomen worden ten behoeve van de (bij)sturing in het programma.

Kwalitatieve gegevens (bijvoorbeeld):

- Informatie vanuit lobbyactiviteiten
- Reflectie strategische ketenpartners

Wat mag het kosten?

Programma Stedelijke ontwikkeling	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	400	
Jaar 2024	400	
Jaar 2025	400	
Jaar 2026	400	
Totaal	1.600	-

Bedragen x 1.000 euro

Programmamiddelen

Voor het uitvoeren van het programma Stedelijke ontwikkeling is jaarlijks 400.000 euro beschikbaar. De incidentele programmamiddelen zijn voor vier jaar beschikbaar gesteld. De werkelijke uitputting kan gedurende de periode 2023-2026 plaatsvinden.

3.2 Programma Sociaal en vitaal

3.2.1 Visie en Ambitie

Kinderen in Almelo ontwikkelen zich optimaal naar eigen vermogen, ongeacht waar hun wieg heeft gestaan. Onze inwoners helpen elkaar en kijken naar elkaar om. Iedereen is en voelt zich onderdeel van de samenleving. Onze inwoners zijn weerbaar en veerkrachtig. Al onze inwoners krijgen hierbij gelijke kansen. Zodat iedereen ook mee kan en gaat doen aan onze samenleving.

Wij willen dat de plek waar kinderen geboren worden en de omgeving en vriendjes die ze hebben, minder bepalend zijn voor hun toekomst. Alle kinderen verdienen gelijke kansen om hun talenten ten volle te ontwikkelen. Te veel jeugd heeft in Nederland ondersteuning nodig van de overheid en redt het uiteindelijk niet om een zelfstandig leven te leiden. Het lukt nog onvoldoende deze groep de kansen te geven die ze nodig hebben om een zelfstandig leven te leiden. De oorzaken hiervan zijn divers en de groep heterogeen, maar wat zij delen is dat het fundament dat hiervoor in hun jonge jaren gelegd had moeten zijn vaak niet sterk genoeg is. De jongvolwassenen komen vaker uit arme gezinnen, hebben vaker gescheiden ouders en hebben minder vaak een (ondersteunend) netwerk en een rolmodel. Zij groeien op in een omgeving en cultuur waar armoede, gebrek aan perspectief en aan vertrouwen in de maatschappij, de norm zijn. In deze omgeving zien zij de voorbeelden van hun ouders en vrienden, die het veel te weinig lukt om zich aan deze situatie te ontworstelen. Nog voor zij aan hun schoolcarrière beginnen staan ze op een bijna onoverbrugbare achterstand ten opzichte van hun leeftijdsgenoten. Deze jeugd bepaalt niet alleen het huidige DNA van de stad, maar voor een deel ook het DNA van de toekomst van Almelo.

Daarnaast kijkt Almelo aan tegen een behoorlijke groei van het aantal inwoners dat ouder is dan 65 jaar. Bij een toename van het aantal ouderen en een verdere toename van het aantal eenpersoonshuishoudens is het risico groot dat eenzaamheidsproblematiek toeneemt. Tevens zal het aantal thuiswonende inwoners met dementie toenemen; in Almelo is 40% van deze inwoners alleenstaand. De toename van het aantal ouderen zal ook leiden tot een toename van het gebruik van voorzieningen op grond van de Wmo, medische zorg en het beroep op verpleging en verzorging. Omdat de minder gezonde levensjaren aan het eind van ons leven zitten kijken we aan tegen een dreigend toenemend beroep op zorgvoorzieningen in een krappe arbeidsmarkt.

Ook in Almelo ervaren we incidenten met problematiek rondom psychisch kwetsbaren. Mensen met vaak complexe meervoudige problematiek op het gebied van wonen, welzijn, zorg of bestaanszekerheid. Er bestonden al langer zorgen over de weerbaarheid en veerkracht van mensen, maar de coronacrisis heeft bestaande problemen verergerd. Daarbij is de samenleving steeds ingewikkelder vormgegeven, stelt hoge eisen aan mensen en legt een grote nadruk op prestaties en zelfredzaamheid. Scholieren ervaren steeds meer druk op school. Mentale problemen ontstaan vaak al op jonge leeftijd. Wanneer volwassenen te kampen hebben met mentale problemen zijn in 75% van de gevallen de problemen al ontstaan voor het 25ste levensjaar en in 50% van de gevallen zelfs al voor het 15de levensjaar.

Wij zetten ons de komende programmaperiode in om deze opgaven goed te doorgronden en aan te pakken.

3.2.2 Wat willen we bereiken?

3.2.2.1 Vitaliteit vergroten kwetsbare inwoners

Strategisch doel 1:

In 2026 hebben we een beter werkend ecosysteem waardoor onze kwetsbare inwoners zich beter redden met minder hulp van de overheid en mentaal weerbaarder en veerkrachtiger zijn.

Operationele doelen

- We helpen kwetsbare inwoners eerder met hun mentale problemen;
- Onze inwoners voelen zich veerkrachtiger;
- Onze inwoners voelen zich minder eenzaam;

Beoogde effecten:

- Minder terugval in psychisch kwetsbare situaties. Dat betekent een vinger aan de pols in gevallen waar inwoners klaar zijn met hun behandeling of wanneer ze nieuwe Life-events meemaken;
- Kwetsbare inwoners, buurten en de samenleving voelen zich veilig, al dan niet met lichte ondersteuning. Inwoners accepteren kwetsbare buurtbewoners en stellen zich weerbaar en veerkrachtig op.
- Jongeren zijn weerbaar tegen negatieve Life-events. Als jongeren gelukkig zijn, dan zijn ze mentaal weerbaar en veerkrachtig. Dan kunnen ze zelf, met sociale netwerk en eventueel met enkelvoudige professionele ondersteuning heftige situaties aan.
- Onze inwoners voelen zich positief gezond. Dat betekent dat ze goed voor zichzelf kunnen zorgen, mentaal weerbaar zijn, vertrouwen hebben in de toekomst, genieten van hun leven. Meedoen aan de samenleving en zich gezond en fit voelen.
- Partners weten wat ze van elkaar mogen verwachten. Er is inzicht in de verschillende beleidskaders en mogelijkheden bij alle partners. Professionals maken gebruik van de handelingsruimte die ze hebben. Met meer zicht in wat wel kan. We zorgen voor aanvullend beleid, beleidsregels, aanpakken en nadere afspraken van de partners waar dat nodig is.
- Partners lossen uitzonderingssituaties samen op. Partners nemen gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij iedereen buiten eigen kaders durft te kijken, meer samenwerkt, met mandaat omtrent inzet van capaciteit en financiële middelen.

3.2.2.2 Inwoners zijn bewuster van noodzaak om gezond en vitaal te leven

Strategisch doel 2:

Onze inwoners zijn zich bewuster van de noodzaak om gezond en vitaal te leven.

Operationele doelen

- Onze inwoners vinden gezond en vitaal leven belangrijk;
- Meer inwoners sporten

Beoogde effecten:

- Onze inwoners voelen zich positief gezond. Dat betekent dat ze goed voor zichzelf kunnen zorgen, mentaal weerbaar zijn, vertrouwen hebben in de toekomst, genieten van hun leven. Meedoen aan de samenleving en zich gezond en fit voelen.
- We willen meer gezonde jaren voor Almeloërs. Bewegen draagt bij aan een langer en gezonder leven, onder meer door verminderde kansen op obesitas, diabetes en hart- en vaatziekten. Naast deze fysieke effecten hebben sport en bewegen ook mentale effecten. Zo zitten mensen vaak lekkerder in hun vel en is er meer geloof in eigen kunnen na het bewegen, zodat ze volop kunnen participeren in de maatschappij.

3.2.2.3 Kansengelijkheid jeugd

Strategisch doel 3:

Onze 0-23 jarigen krijgen de ruimte hun eigen talenten beter te ontwikkelen.

Operationele doelen

- Elk kind dat meedoet aan de rijke schooldag heeft een stijging in de eindresultaten groep 8 en/of in zijn of haar sociaal emotionele ontwikkeling;

- Het percentage schoolaanwezigheid groeit;
- Onze 12-18 jarigen voelen zich vitaal en doen mee aan onze samenleving;
- Het gemiddelde cijfer dat kinderen zichzelf geven voor hun welbevinden groeit.

Beoogde effecten

- Onze inwoners voelen zich positief gezond. Dat betekent dat ze goed voor zichzelf kunnen zorgen, mentaal weerbaar zijn, vertrouwen hebben in de toekomst, genieten van hun leven. Meedoen aan de samenleving en zich gezond en fit voelen.
- We bereiden een nieuwe generatie beter voor op deelname aan de samenleving en de wereld van morgen. Door het beter benutten van talenten van alle kinderen dragen we bij aan de persoonlijke ontwikkeling, maken we kansen in het onderwijs gelijk, zorgen we voor een betere aansluiting op de arbeidsmarkt en verrijken we de samenleving met meer toptalent.
- We willen inhaalbare achterstand inhalen met de juiste zorg. We spreken van inhaalbare achterstand wanneer een kind een achterstand heeft in zijn ontwikkeling op taal en/of andere ontwikkelingsdomeinen, die nog in te halen valt;
- Partners weten wat ze van elkaar mogen verwachten. Er is inzicht in de verschillende beleidskaders en mogelijkheden bij alle partners. Professionals maken gebruik van de handelingsruimte die ze hebben. Met meer zicht in wat wel kan. We zorgen voor aanvullend beleid, beleidsregels, aanpakken en nadere afspraken met van de partners waar dat nodig is.
- Partners lossen uitzonderingssituaties samen op. Partners nemen gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij iedereen buiten eigen kaders durft te kijken, meer samenwerkt, met mandaat omtrent inzet van capaciteit en financiële middelen.

3.2.3 Wat gaan we daarvoor doen?

3.2.3.1 Vitaliteit vergroten kwetsbare inwoners

Strategisch doel 1:

In 2026 hebben we een beter werkend ecosysteem waardoor onze kwetsbare inwoners zich beter redden met minder hulp van de overheid en mentaal weerbaarder en veerkrachtiger zijn.

Activiteiten	Omschrijving
Doorontwikkelen ecosysteem voor onze psychisch kwetsbare inwoners	<p>De in 2023 gestarte focus op de doorontwikkeling van ons ecosysteem voor psychisch kwetsbare Almeloërs zetten wij door. Met een ecosysteem bedoelen we het systeem van samenwerkende partners, bestaande uit algemene, voorliggende en indicatieve voorzieningen, die elkaar beïnvloeden en uitwisselen. We richten ons daarbij op de mogelijkheden voor laagdrempelige anonieme GGZ, inzet van ervaringsdeskundigheid en ervaringskennis, een flexibele en improviserende werkwijze van de GGZ specialist, cocreatie van hulpverleners die elkaar bijstaan en het voorkomen van onnodige diagnostische medicalisering. We werken vanuit de kennis dat mentale problemen vaak al vroeg beginnen (50% voor de leeftijd van 15 jaar, 75% voor de leeftijd van 25 jaar) en de problematiek vooral vaak ontstaat daar waar meerdere problemen zich tegelijkertijd voordoen, zoals bv armoede en laaggeletterdheid.</p> <p>We focussen ons op betere bekendheid van het bestaande aanbod, betere aansluiting op elkaar van het al bestaande aanbod, kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod, ontwikkeling van aanbod waar we wel zien dat er vraag is maar nog geen beschikbaar aanbod en de mogelijkheden van een verschuiving van indicatieve voorzieningen naar algemene</p>

	voorzieningen.
Communicatie over mentale weerbaarheid	We blijven inzetten op communicatie met onze inwoners over thema's als eenzaamheid, dementie en mentale weerbaarheid. Om taboes te doorbreken, noaberschap te stimuleren en handelingsvaardigheid bij te brengen.
Voortzetting project Zorg en technologie	We blijven inzetten op de mogelijkheden van zorgtechnologie zodat kwetsbare inwoners zelfredzaam blijven en langer zelfstandig kunnen blijven wonen.
Implementeren actieplan eenzaamheidsbestrijding samen met KomErbij Almelo.	Vanuit het in 2023 opgestelde actieplan eenzaamheidsbestrijding 2023-2026 zetten we in op 3 lijnen: 1. Onze inwoners zijn zich meer bewust van eenzaamheid; 2. Professionals signaleren eenzaamheid, kennen het handelingsperspectief en handelen daar ook naar; 3. We bereiken en helpen steeds meer eenzame inwoners.

3.2.3.2 Inwoners zijn bewuster van noodzaak om gezond en vitaal te leven

Strategisch doel 2:

Onze inwoners zijn zich bewuster van de noodzaak om gezond en vitaal te leven.

Activiteiten	Omschrijving
We werken vanuit een integraal gezondheidsplan	De vanuit het Rijk beschikbaar gestelde meerjarige (2023- 2026) Specifieke Uitkering Brede gezondheid (SPUK), behorende bij het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), geeft ons de mogelijkheid en verplichting om te werken vanuit één, in 2023 op te stellen, integraal gezondheidsplan. In dit plan zal in ieder geval aandacht geschonken moeten worden aan de onderwerpen sport, combinatiefunctionaris sport en cultuur, terugdringen gezondheidsachterstanden, kansrijke start, mentale gezondheid, aanpak overgewicht, valpreventie, vroegsignalering alcohol, mantelzorg, eenzaamheidsbestrijding, welzijn op recept, versterken van de sociale basis en van de leefomgeving.
Voortzetten en uitbreiden preventieagenda op thema's gezondheid en vitaliteit.	Vanuit een in 2023 op te stellen vernieuwde en uitgebreide preventieagenda blijven we ook in 2024 kansen signaleren en nieuwe interventies helpen ontwikkelen om te komen tot gezonde en vitale inwoners. Voor meer doelgroepen en via een aanbod dat aansluit op de vraag en de problematiek. We verrijken onze bestaande keten met steeds meer partners en kijken samen met wijkregie hoe we beter kunnen aansluiten op de behoeften vanuit de wijken. Het positieve gezondheidsmodel van Machteld Huber is hierin leidend.
Communicatie over vitaal en gezond leven	We blijven inzetten op communicatie met onze inwoners over thema's als vitaliteit en gezondheid. Om het belang te agenderen en in gesprek te blijven over stimulerend aanbod.

3.2.3.3 Kansengelijkheid jeugd

Strategisch doel 3:

Onze 0-23 jarigen krijgen de ruimte hun talenten beter te ontwikkelen.

Activiteiten	Omschrijving
We zetten de bestaande	De stuurgroep het Jonge Kind heeft een meerjaren ontwikkelprogramma

<p>ketenaanpak binnen het Jonge kind voort en bouwen deze verder uit.</p>	<p>opgesteld voor de jaren 2023-2026. Gebaseerd op de ervaringen van de afgelopen jaren en diverse onderzoeken ligt de focus de komende jaren op het verbeteren van de lerende netwerken, het verbeteren van de kwaliteit en het verbeteren van de omvang van de geboden interventies. Gericht op het stimuleren en ondersteunen van ouders om hun verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding en ontwikkeling t.b.v. hun kind. Gericht op het bevorderen van het veilig en gezond opgroeien van kinderen en het stimuleren van hun ontwikkeling. En gericht op een nog betere integrale samenwerking tussen partners om achterstanden te voorkomen en te bestrijden die ontstaan door ongunstige omgevingsfactoren. Concreet gaat het bijvoorbeeld om het versterken van het ouderprogramma VVE, het verder uitbouwen van de Rijke schooldag binnen het PO en de BSO en het voortzetten van de aanpak Kansrijke Start.</p>
<p>uitbouwen samenwerkingsstructuur 12-18 jarigen.</p>	<p>We ontwikkelen de in 2023 opgezette samenwerkingsstructuur voor het voortgezet onderwijs verder door om de kansengelijkheid voor onze jeugd verder te vergroten. Zodat iedereen vanuit zijn of haar eigen taak en verantwoordelijkheid een passende rol pakt om het hoger liggende doel, kansengelijkheid, te bereiken. Dit doen we bijvoorbeeld door het doorontwikkelen van een rijke schooldag voor het voortgezet onderwijs of het implementeren van een plan om de kansengelijkheid in de doorgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs te verbeteren.</p>
<p>Onderzoeken en opzetten samenwerkingsstructuur 16-23 jarigen</p>	<p>Wij voorzien op dit moment dat we in 2025 een start kunnen gaan maken met het opzetten en uitbouwen van een netwerk rondom de jongeren in de leeftijd 16-23 jaar. Waar wij mogelijkheden zien beginnen we eerder. Doel is om, in navolging van de werkende ketensamenwerking voor Het Jonge Kind en de in 2023 en 2024 op te zetten ketensamenwerking voor de jongeren in het voortgezet onderwijs een goed werkende ketensamenwerking op te zetten voor de jongeren rondom de leeftijd waarin ze kwalificatieplichtig zijn. Om van daaruit gefocused en op basis van een grondige analyse nieuwe stappen te zetten om meer jongeren hun opleiding te laten afmaken en toe te leiden naar een vervolgopleiding of een baan. Dat kan zijn door bijvoorbeeld een betere ketensamenwerking of nieuw aanbod aan interventies.</p>
<p>Activiteiten ontplooiën passend bij het actieplan jeugd</p>	<p>Op nationaal niveau wordt gewerkt aan een hervormingsagenda voor de jeugd, die moet leiden tot het verbeteren van kwaliteit en passende en tijdige zorg voor kinderen en gezinnen en het op lange termijn betaalbaar houden van het stelsel. De beweging die hierin genoemd wordt is dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor vrij toegankelijke basisvoorzieningen voor lichtere jeugdhulpvragen, die mogelijk nu nog onder het geïndiceerde aanbod vallen. Onze collega's vanuit de lijn eenheid Uitvoering Sociaal gaan dit vertalen naar een actieplan voor Almelo. Daar waar nuttig en nodig helpen wij om de acties uit dit actieplan te ontwikkelen en implementeren. Dat kan bijvoorbeeld gaan om het ontwikkelen van nieuw algemeen aanbod voor onderdelen uit het huidige indicatieve aanbod jeugdzorg.</p>
<p>Communicatie over kansengelijkheid en talentontwikkeling jongeren</p>	<p>We blijven inzetten op communicatie met onze jeugd en hun ouders of verzorgers over thema's als vitaliteit, gezondheid, burgerschap en talentontwikkeling bij de jeugd. Om het belang te agenderen en in gesprek te blijven over stimulerend aanbod dat past bij de behoefte.</p>

3.2.4 Monitoren en verantwoorden

Algemeen

Een programma is per definitie een vernieuwend, op ontwikkeling gericht en complex proces. Jaarlijkse verantwoordingscijfers die iets zeggen over de voortgang van het programma zijn zeldzaam. De kennis over complexe systemen leert ons dat juist een wat andere monitoring, met aandacht voor kwalitatieve informatie kansen biedt. Meten gaat dan minder om het resultaat (de presentatie van de cijfers), maar meer om het proces (samen een complexe werkelijkheid leren begrijpen). Wij hebben dit vertaald naar de volgende verantwoordingsinformatie.

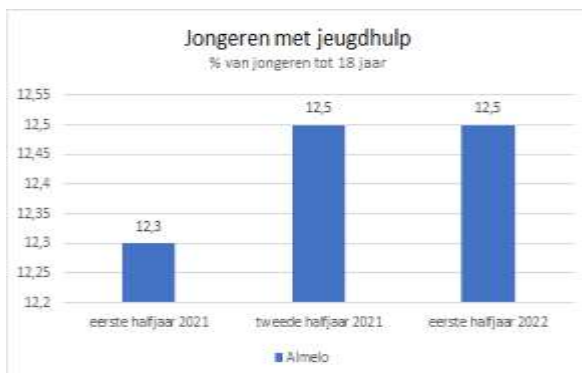
Strategische doel 1: In 2026 hebben we een beter werkend ecosysteem waardoor onze kwetsbare inwoners zich beter redden met minder hulp van de overheid en mentaal weerbaarder en veerkrachtiger zijn

Trends

De cijfers in onderstaande linkerfiguur geven per half jaar - weliswaar met een vertraging van een jaar - weer hoe groot het percentage jongeren is dat jeugdhulp gebruikt. In de eerste helft van 2022 was dit 12,5%. *Het is onze ambitie om in 2026 een dalende trend in gang gezet te hebben.*

In de rechterfiguur kunt u het percentage aflezen dat is samengesteld uit meerdere vragen die betrekking hebben op hoe krachtig kinderen en jongeren zich zelf vinden om met problemen om te gaan. De rode lijn geeft de cijfers voor de jeugd weer, de blauwe lijn de cijfers voor de kinderen. Dit cijfer wordt gedurende de programmaperiode eens per 2 jaar gemeten.

Het is onze ambitie om de dalende trend omgezet te hebben in een nieuwe, stijgende trend.

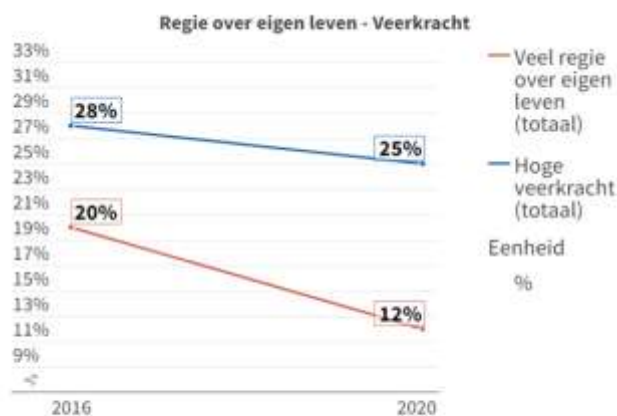

Figuur 1: Jongeren met jeugdhulp

Figuur 2: SDQ score kinderen en jeugd

Voor volwassenen ziet het beeld voor het thema mentale weerbaarheid er als volgt uit. Dit cijfer, dat tijdens deze programmaperiode alleen in 2024 nogmaals gemeten wordt, hebben we vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

Bron: Gezondheidsmonitor VO

Figuur 3: Veerkracht volwassenen en ervaren regie

Eind maart 2023 verscheen de, vanwege corona extra uitgevoerde, Corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (16 t/m 25 jaar) 2022. Deze monitor geeft alleen inzicht in een cijfer voor heel Twente. De belangrijkste conclusies hieruit zijn:

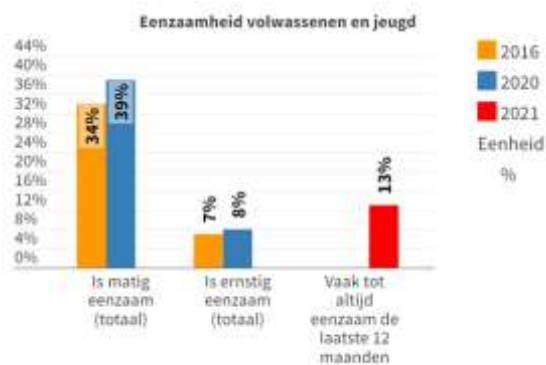
- **Bijna de helft van de jongvolwassenen geeft aan psychische klachten te ervaren (47%).** Zij voelden zich in de 4 weken voor het onderzoek bijvoorbeeld somber of zaten erg in de put. Vaak gaat het om lichte klachten (27%). Het percentage jongvolwassenen met psychische klachten ligt in Twente net iets lager dan gemiddeld in Nederland (53%).
- **Jongvolwassenen geven aan zich (heel) vaak gestrest te voelen (44%).** Dit is iets lager dan gemiddeld in Nederland (48%). Jongvolwassenen zijn het vaakst gestrest door: studie of school, een combinatie van alles wat moet en eisen die jongvolwassenen aan zichzelf stellen.

Omdat dit een extra onderzoek betreft en nog niet duidelijk is of dit onderzoek herhaald gaat worden, hebben we deze informatie vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

Wat betreft eenzaamheid is onze uitgangspositie te vinden in figuur 4. Voor volwassenen is de trend te zien voor matig en voor ernstig eenzaam. Dit cijfer, dat tijdens deze programmaperiode alleen in 2024 nogmaals gemeten wordt, hebben we vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

Voor onze jeugd is in 2021 voor het eerst gemeten of ze zich vaak tot altijd eenzaam hebben gevoeld de afgelopen maanden. Dit cijfer wordt gedurende de programmaperiode eens per 2 jaar gemeten.

Het is onze ambitie om een dalende trend in gang te zetten.

Bron: Gezondheidsmonitor VO, Gezondheidsmonitor Jeugd

figuur 4: % eenzaamheid volwassenen en jeugd

In de extra uitgevoerde Corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (16 t/m 25 jaar) 2022 is ten aanzien van het Twentse cijfer voor eenzaamheid de belangrijkste conclusie:

- **Zes op de tien jongvolwassenen voelt zich eenzaam (60%), wat vergelijkbaar is met het Nederlands gemiddelde.** Een kwart voelt zich sterk eenzaam (25%). Eenzaamheid komt het meest voor bij praktisch opgeleide jongvolwassenen en vrouwen.

Omdat dit een extra onderzoek betreft hebben we deze informatie vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

Operationele cijfers

Om inzicht te geven in de aantallen mensen die we bereiken geven we onderstaande resultaten weer.

	Startwaarde 2023	Bron
Aantal deelnemers in algemene voorzieningen	1.474	Mensdoormens, Avedan
Aantal deelnemers bij ontmoetingsplekken ²	10.240	KomErbij, Avedan

1] betreft de voorzieningen Mens door mens, persoonlijke coach, bemoeizorg en schoolmaatschappelijk werk

2] betref deelnemers aan de ontmoetingsdagen van KomErbij, Never2beAlone, wijkkamers

Rijkere verantwoording

Zelfregiecentrum Mensdoormens

Mensdoormens heeft in 2022 hulp geboden aan ruim 200 mensen: door huisbezoeken, op hun vaste locatie, aan vaste bezoekers en soms ook aan eenmalige bezoekers. Hieronder geven we het verhaal weer van een van de deelnemers.

Ines, 31 jaar

Op welke manier heb je het Mensdoormens gevonden?

Via haar maatschappelijk werkster omdat ze nieuwsgierig was naar ervaringsdeskundigheid.

Open vraag: wat haal jij er en wat breng jij er?

Voordat Ines naar Mensdoormens (MDM) kwam, zat zij op een plek waar zij zich heel nutteloos voelde. Bij MDM is haar herstel in een stroomversnelling geraakt en had ze het gevoel dat ze wat terug kon geven. Ze heeft weer een stukje dag invulling, ze komt haar huis weer uit. Ze heeft bij MDM geleerd dat ze er mag zijn met al haar emotie. Ze wordt hier zonder masker geaccepteerd en dat was ze niet gewend.

Ze is meteen als vrijwilliger begonnen. Ze heeft geholpen met orde aanbrengen in de keuken en met de schoonmaak. Ook heeft ze al verschillende cursussen gevolgd en is nu onderweg naar co-trainerschap van de cursus 'herstellen doe je zelf'

Vangnet:

Ze is liever bij MDM dan bij haar familie. Vooral als ze ergens mee zit, dan kan ze bij MDM haar ei kwijt. Ze ziet haar vriendinnen wel maar die houdt ze meer op afstand omdat ze niet de vriendin wil zijn waar altijd wat mee aan de hand is. Vriendinnen zijn er dus voor de leuke dingen. Binnen MDM voelt Ines daar wel de ruimte voor.

Netwerk:

Ines geeft aan dat toen ze een keer in crisis zat (richting psychose) ze zich heel erg gezien voelde toen er gezegd werd "we gaan je beter in de gaten houden" Dit kwam vooral zo binnen omdat ze zelf eerst niet had laten zien dat ze zo hoog zat. Ze voelde zich enorm gezien op dat moment en besepte dat ze het niet had hoeven verbergen. Ook geeft ze aan dat er vriendschappen zijn ontstaan.

Groei:

Ines is enorm gegroeid in een jaar tijd. Van de bank naar ongeveer 4 dagen in de week bij MDM. Inmiddels al 3

cursussen gevolgd en van junior naar senior vrijwilliger. Ze staat meer in haar eigen kracht en neemt haar taken zeer serieus. Ze ontdekt steeds meer haar sterke kanten geeft ze aan.

Tot je recht komen:

Er werd dusdanig in Ines geloofd door deelnemers en collega's dat ze het zelf ook ging geloven.

Herstel:

MDM heeft qua herstel in haar geval meer bijgedragen dan de plek waar ze indicatieve zorg ontvangt. Niet dat zij die indicatieve zorg niet nodig heeft gehad, maar ze had vooral nodig dat ze zich van betekenis voelde en dat heeft ze bij MDM kunnen vinden.

Zelfregie:

Door het vertrouwen wat ze kreeg bij MDM heeft ze stappen durven zetten die ze anders niet had durven nemen.

Personoonlijke coach Avedan

Via Avedan kunnen onze inwoners gesteund worden in het vergroten van hun sociale netwerk en zelfredzaamheid via de inzet van een geschoolde vrijwillige persoonlijke coach. Deelnemers aan het personal coaching traject geven aan dat hun eigen kracht en het sociaal netwerk inderdaad is vergroot en dat herstel van vertrouwen en balans heeft plaatsgevonden.

- Hun eigen waardering van de kwaliteit van hun leven gaat gemiddeld van een **3,9** naar een **8**;
- Deelnemers zetten stappen die ze anders niet hadden gedurfd;
- Deelnemers weten beter wat ze wel en niet kunnen doen;
- En ze nemen vaker deel aan activiteiten/afspraken buiten de deur.

Bij de meeste deelnemers wordt aansluitend geen indicatie afgegeven.

Gerealiseerde bijvangst 2022:

Huwelijk/relatie hersteld	1	Financiële ondersteuning opgestart	2
Baan gevonden	8	Huiskamer gestart	2
Loopbaantraject gestart	2	Woning gevonden	1
Vrijwilligerswerk gestart	1	Professionele ondersteuning gestart	1
Opleiding gestart	1	Uit ziektewet	2
Opleiding afgerond	4	Uit uitkering	1

Het verhaal van inwoner die door een persoonlijke coach geholpen is

Bij de start van het traject gaf ik mijzelf een 4. Ik zat erdoorheen en was behoorlijk aan het worstelen. Ik vond het lastig om dingen op te pakken en tot actie over te gaan.

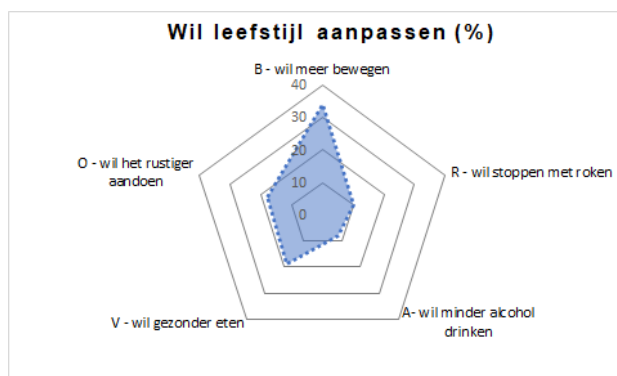
De ondersteuning van de Persoonlijke Coach heeft mij enorm geholpen. De coach zette mij in mijn kracht, waardoor ik stappen durfde te zetten. Zij heeft ervoor gezorgd dat ik in staat ben om beter te relativiseren en dat ik in beweging durfde te komen. Situaties waar ik eerder tegenop zag, of juist uit de weg ging, ga ik nu aan. Ik ervaar minder angst en stress. Mijn zelfinzicht en mijn zelfvertrouwen zijn vergroot. Ik durf nu zelfstandig dingen op te pakken. De coach heeft mijn ogen geopend en mijn leefwereld verruimd.

Vóór het traject met de Persoonlijke Coach, heb ik allerlei dure trajecten doorlopen. Dit heeft mij uiteindelijk niets gebracht. De kracht van een Persoonlijke Coaching zit hem in de laagdrempeligheid, de vertrouwensband die je opbouwt met je coach en het samen doen/ervaren. Door dit traject heb ik geen uitkering meer en heb ik, dankzij mijn coach, mijn opleiding succesvol kunnen afronden. Bovendien had ik, zonder de coach, waarschijnlijk nog meer hulpmiddelen of trajecten nodig gehad, om te komen waar ik nu sta. Kortom, ik ben mijn coach ontzettend dankbaar voor alle stappen die ik heb durven zetten en geef mijzelf op dit moment een 8,5.

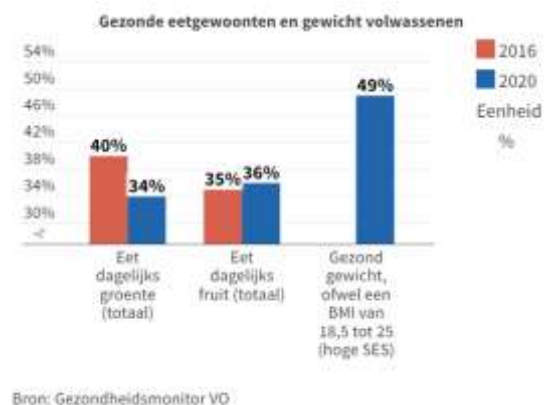
Strategisch doel 2: Onze inwoners zijn zich bewuster van de noodzaak om gezond en vitaal te leven

De figuren 5 en 6 geven inzicht in onze uitgangspositie voor het doel om onze volwassen inwoners bewuster te maken van de noodzaak om gezond en vitaal te leven en daar ook naar te handelen. In tabel 5 zijn de BRAVO-elementen (Bewegen - Roken - Alcohol - Voeding - Ontspanning) van preventie weer gegeven. Tabel 6 geeft inzicht in de gezonde eetgewoonten van onze inwoners en het percentage inwoners met een gezond gewicht. Hieruit is af te leiden dat er nog veel te winnen valt in de motivatie bij onze inwoners om hun leefstijl aan te passen, bijvoorbeeld door te stoppen met roken of minder alcohol te drinken. Deze cijfers, die tijdens deze programmaperiode alleen in 2024 nogmaals gemeten worden, hebben we vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

Trends

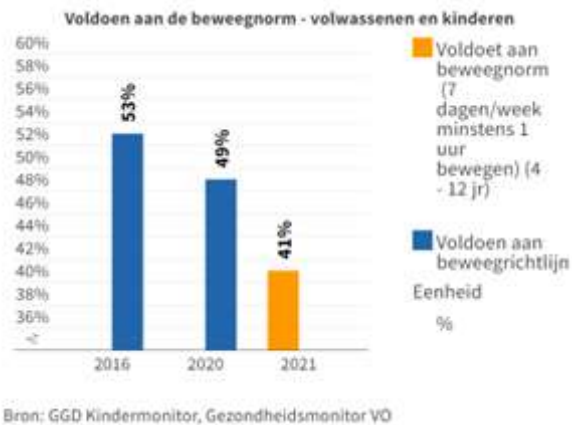
Figuur 5: BRAVO-elementen volwassenen

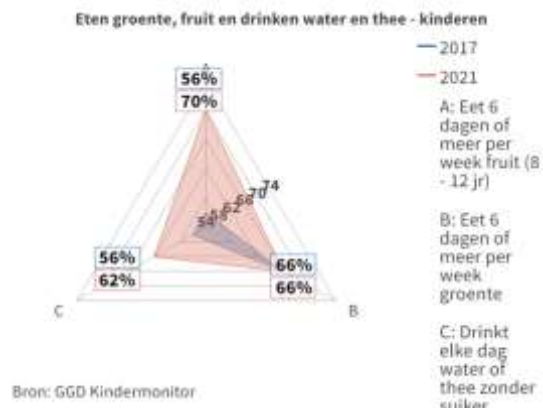
Figuur 6: gezonde eetgewoonten en BMI volwassenen

Figuur 7 laat zien hoe welk percentage van onze volwassen inwoners voldoet aan de beweegrichtlijn en welk percentage van onze kinderen voldoet aan de bewegnorm. Bij onze volwassenen is er helaas een dalende trend waarneembaar. Voor onze kinderen is dit in 2021 voor het eerst uitgevraagd. Deze cijfers, die voor de volwassenen tijdens deze programmaperiode alleen in 2024 nogmaals gemeten wordt en waarvan we voor de kinderen niet weten of dit een standaard vraag wordt, hebben we vooral opgenomen om een beeld te schetsen van de opgave.

In figuur 8 laten we zien hoe onze kinderen omgaan met gezond eten en drinken. Dit laat best al een mooie uitgangspositie zien. Zo zien we bv dat in 2021 70% van de kinderen 6 dagen of meer per week fruit at, waar dat in 2017 nog 56% was. Dit cijfer wordt gedurende de programmaperiode eens per 2 jaar gemeten. *Het is onze ambitie om een stijgende trend in gang te zetten.*

Figuur 7: Bewegnorm volwassenen en kinderen

Figuur 8: Gezond eten en drinken kinderen

Operationele cijfers

Om inzicht te geven in de aantallen mensen die we bereiken geven we inzicht in onderstaande resultaten.

	Startwaarde 2023	Bron
Aantal deelnemers sportspektakel, IKC actief, ouder- en kindgym en leefstijlbevorderende activiteiten ¹	1296	Sportbedrijf, Avedan en de Klup

1] betreft o.a. de leefstijlmakelaar, Klup Gezond, Game eet en match en Fief worden en fief blijven

Rijkere verantwoording

Vanuit de preventieagenda hebben we het mede mogelijk gemaakt dat er voor onze inwoners met een verstandelijke beperking speciale aandacht is voor gezond en vitaal leven.

Hiertoe is De Klup het project "Klup Gezond" gestart. Via deze [link](#) kunt u doorklikken naar het krantenartikel in het Almeloos weekblad van 7 maart jl.

Strategisch doel 3: Onze 0-23 jarigen krijgen de ruimte hun eigen talenten beter te ontwikkelen

Trends

Samen met de lokale coalitie voor de rijke schooldag gaan we de monitoring van deze inzet nog vorm geven. Scholen in het basisonderwijs nemen jaarlijks vragenlijsten af onder hun leerlingen om het welzijn in beeld te brengen. Aan deze vragenlijsten willen we ook vragen over het aanbod vanuit de Rijke schooldag gaan toevoegen. Zo gauw hierover informatie beschikbaar komt voegen we dat toe aan deze set met verantwoordingsgegevens. Dat cijfer kunnen we daarna jaarlijks laten zien.

Naast dit inzicht op de effecten van het rijkere schooldag aanbod op het welbevinden en/of de sociaal emotionele ontwikkeling van de kinderen beoogt de Rijke schooldag ook te leiden tot een beter passend schooladvies. Tabel 9 laat het schooladvies zien van de deelnemende scholen ten opzichte van het schooladvies van de overige scholen in Almelo. Dit cijfer komt gedurende de programmaperiode jaarlijks beschikbaar.

Het is onze ambitie om de verschillen in schooladviezen tussen de deelnemende scholen en de overige scholen in Almelo te verkleinen.

Figuur 9: adviezen deelnemende scholen aan Rijke Schooldag versus de overige scholen in Almelo

Operationele cijfers

Om inzicht te geven in de aantallen mensen die we bereiken geven we inzicht in onderstaande resultaten. Op de deelnemende scholen zitten in totaal 1117 leerlingen.

Het is onze ambitie om minimaal 90% van de leerlingen van de deelnemende scholen te bereiken via de Rijke schooldag.

	Startwaarde 2023	Ambitie 2026	Bron
Aantal deelnemers Rijke schooldag PO	751 (schooljaar 2021-2022)	1.000	Lokale coalitie rijke schooldag

Rijkere verantwoording

Het volgende [Filmpje](#) geeft goed weer wat de naschoolse activiteiten op de basisscholen van de kindcentra in de vier aandachtswijken van Almelo inhouden. Er wordt een duurzaam basisprogramma in schoolverenigingsvorm aangeboden, waarbij talentontwikkeling en actief bezig zijn hoog in het vaandel staan.

Wat mag het kosten?

Programma Sociaal en vitaal	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	750	
Jaar 2024	400	
Jaar 2025	400	
Jaar 2026	400	
Totaal	1.950	-

Bedragen x 1.000 euro

Programmamiddelen

Voor het uitvoeren van het programma Sociaal en vitaal is jaarlijks 400.000 euro beschikbaar. De incidentele programmamiddelen zijn voor vier jaar beschikbaar gesteld. De werkelijke uitputting kan gedurende de periode 2023-2026 plaatsvinden.

Naast de programmamiddelen is er voor Sociaal en Vitaal een bedrag van 1 miljoen euro structureel per jaar beschikbaar. Deze middelen zijn beschikbaar voor structurele uitgaven in het sociaal domein. Deze zullen vooral ingezet worden wanneer een incidenteel vanuit het programma opgezette interventie structureel binnen de lijn voortgezet wordt. Daar waar de middelen voor 2024 nog niet nodig zijn ter dekking van structurele kosten kunnen extra programma activiteiten gefinancierd worden vanuit dit budget. Dat kan

bijvoorbeeld gaan om het ontwikkelen van nieuw algemeen aanbod voor onderdelen uit het huidige indicatieve aanbod jeugdzorg.

3.3 Programma Zorg en veiligheid

Het programma zorg en veiligheid gaat over het doorbreken van maatschappelijke opgaven waar zorg en veiligheid elkaar raken. Dat betekent dat we moeten veranderen, in de samenleving en in het systeem. Het programma zorgt voor deze verandering, door te werken aan nieuwe inzichten, interventies die werken en nieuwe afspraken. We hebben daarvoor een visie en een ambitie waar we naar toe willen werken deze vier jaar.

3.3.1 Visie en Ambitie

‘Onze inwoners leven in een veilige samenleving en zijn daarin weerbaar en veerkrachtig’.

In Almelo willen we dat iedereen mee kan doen aan onze samenleving. We gaan uit van de eigen kracht van inwoners, maar er is ook een groep inwoners die het niet alleen redt. Daarom biedt de gemeente of één van de samenwerkingspartners hen passende ondersteuning. Ook vanuit het perspectief van veiligheid is dat van groot belang. Deze groep betreft vaak kwetsbare mensen, die mogelijk een risico vormen voor zichzelf, de omgeving en de openbare orde en veiligheid. Deze problematieken kunnen ervoor zorgen dat mensen kwetsbaarder zijn om slachtoffer te worden van misbruik of te vervallen in (ondermijnende) criminaliteit. Om de zorg voor kwetsbare mensen en hun omgeving blijvend te verbeteren en bijbehorende veiligheidsproblematiek aan te pakken is intensieve samenwerking tussen zorgprofessionals en hun veiligheidspartners nodig.

Specifiek is er binnen het programma Zorg en Veiligheid aandacht voor kwetsbare jongeren die dreigen af te glijden richting criminaliteit en/of ondermijning. Het klinkt als een cliché; ‘Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst’. Maar dit cliché geldt als een basis voor het belang van een goede aanpak voor het thema Jongeren en Veiligheid. De jeugd bepaalt namelijk niet alleen voor een deel het huidige DNA van de stad, maar voor een belangrijk deel ook het toekomstige DNA. Het is dus van belang dat onze jongeren veilig kunnen opgroeien en zich op allerlei vlakken ontwikkelen, zowel thuis, op school als in een sociaal netwerk.

We willen een samenleving waar kwetsbare inwoners, buurten en de openbare orde veilig zijn. We accepteren dat er verschillende mensen zijn en streven naar kansgelijkheid in Almelo. Iedere inwoner voelt zich gehoord en gezien. We normaliseren waar mogelijk en zetten specialistische ondersteuning in waar nodig. Iedereen heeft recht op een veilig leven. Als dit in gevaar komt, dan is passende zorg voorhanden en weten zorg- en hulpverleners elkaar tijdig te vinden en hun inzet te vertalen naar effectieve interventies.

We realiseren ons dat we niet alles kunnen voorkomen en oplossen. Wel zijn we overtuigd dat we met onze inzet het verschil kunnen maken.

3.3.2 Wat willen we bereiken?

3.3.2.1 Meer veilige situaties bij kwetsbare inwoners

Het programma Zorg en Veiligheid gaat over het behalen van onderstaande strategische doelen en het realiseren van de bijbehorende, maatschappelijke effecten.

Strategisch doel 1:

Meer veilige situaties op persoons-, omgevings- en samenlevingsniveau bij kwetsbare inwoners.

Beoogde maatschappelijke effecten bij strategisch doel 1:

- Minder onveilige incidenten door kwetsbare inwoners.
- Minder overlast door kwetsbare inwoners.

Wat is daarvoor nodig?

- Inzicht in veiligheidsrisico's en overlast door kwetsbare inwoners.
- Adequaat op- en afschalen volgens het AVE-model.
- Beschikbaarheid van passende zorg en ondersteuning.
- Betrokken partners die samen zorgen dat er voor alle situaties met kwetsbare inwoners en veiligheidsrisico's een oplossing komt.

Operationele doelen

We vertalen het strategische doel als volgt:

We bieden kwetsbare inwoners de juiste ondersteuning, waardoor we veiligheidsrisico's voor henzelf, de omgeving en/of de openbare orde beperken.

Ten opzichte van 2022:

- In 2026 is het aantal casussen met veiligheidsrisico's die leiden tot onveilige incidenten afgenomen ten opzichte van het aantal casussen met onveilige incidenten in 2022.
- In 2026 schalen partners situaties met kwetsbare inwoners en veiligheidsrisico's adequaat op- en af.
- In 2026 belandt geen situatie met kwetsbare inwoners en veiligheidsrisico's tussen wal en schip.
- In 2026 ervaren inwoners minder overlast en onveiligheid dan in 2022 door kwetsbare inwoners.

3.3.2.2 Meer veilige omgeving voor jongeren

Strategisch doel 2:

Meer veilige omgeving voor jongeren, waarin zij in staat zijn om eigen keuzes te maken om op het rechte pad te blijven.

Beoogde maatschappelijke effecten bij strategisch doel 2:

- Minder onveilige situaties veroorzaakt door jongeren.
- Minder overlast door jongeren.
- Minder jongeren glijden af richting criminaliteit.

Wat is daarvoor nodig?

- Inzicht in veiligheidsrisico's en overlast door jongeren.
- Vroegtijdig signaleren van veiligheids- en overlastrisico's.
- Beïnvloeding gedrag van jongeren (aanreiken keuze-mogelijkheden).
- Interventies op gedrag van jongeren.

Operationele doelen

We vertalen het strategisch doel als volgt:

We ondersteunen jeugdigen bij het maken van eigen keuzes om veilig te kunnen opgroeien en het risico om af te glijden richting criminaliteit te beperken.

Ten opzichte van 2022:

- In 2026 is het aantal politieregistraties met betrekking tot jongeren gedaald.
- In 2026 is er meer zicht en inzicht in jeugdgroepen en leiden deze inzichten tot een meer effectieve aanpak.
- In 2026 ervaren inwoners minder overlast door jongeren.

3.3.2.3 Partners in het zorg- en veiligheidsdomein

Strategisch doel 3:

Partners in het zorg- en veiligheidsdomein handelen meer vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Beoogde maatschappelijke effecten bij strategisch doel 3:

- Kwetsbare inwoners met veiligheidsrisico's krijgen passende zorg en ondersteuning.
- Inwoners, naasten en buurten en de samenleving hebben vertrouwen in de betrokken instanties en weten wat ze wel en niet kunnen verwachten.

Wat is daarvoor nodig?

- Inzicht in behoefte en beschikbaarheid van zorg en ondersteuning (lokaal en in de regio).
- Kennis en begrip van de partners over verantwoordelijkheden, bevoegdheden en middelen.
- Optimale benutting van mogelijkheden wet-, regelgeving en beleid (landelijk en lokaal).
- Eenduidig beeld van aanpak, werkwijzen en interventies op het snijvlak van zorg- en veiligheid.
- Afspraken over gegevensdeling.
- Afspraken over op- en afschalen.
- Communicatie naar de inwoners. Waar melden?
- Onafhankelijke cliëntondersteuning

Operationele doelen

We vertalen het doel als volgt:

Partners in het zorg en veiligheidsdomein handelen meer vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Ten opzichte van 2022:

- In 2026 hebben we de randvoorwaarden gecreëerd waardoor meer complexe casuïstiek tot duurzame oplossingen gaat leiden.
- In 2026 hebben de samenwerkende instanties een partnerschap waarin meer begrip voor elkaars dilemma's, afwegingen en gezamenlijke verantwoordelijkheid bestaat.
- In 2026 laten partners op het snijvlak van zorg & veiligheid kwetsbare inwoners niet los voordat er een oplossing is.

3.3.3 Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.3.1 Meer veilige situaties bij kwetsbare inwoners

Het programma gaat een aantal veranderingen teweegbrengen. Onze veranderstrategie bestaat uit verschillende verandermethoden die we per strategisch doel in zullen zetten: we gaan onderzoeken, innoveren, experimenteren en optimaliseren.

Om de verandering en de doelen te bereiken gaan we gedurende de looptijd van het programma (2023 t/m 2026) inspanningen doen. Voor 2023 zijn die inspanningen opgenomen in de programmabegroting 2023. De inspanningen voor 2024 en verder zijn op hoofdlijnen in deze Perspectiefnota opgenomen. Deze werken we verder uit voor de programmabegroting 2024.

Hieronder staan de inspanningen (met het betreffende begrotingsjaar) ingedeeld bij het strategisch doel waarvan we verwachten dat ze daar het meest aan bijdragen. De resultaten van de inspanningen zullen overigens ook effect hebben op andere strategische doelen.

Strategisch doel:

Meer veilige situaties op persoons-, omgevings- en samenlevingsniveau bij kwetsbare inwoners.

Activiteiten	Omschrijving
Optimalisatie toepassing AVE	Opdracht volgend op de implementatie AVE. Uitrol naar de partners in Almelo op het snijvlak van zorg en veiligheid. Essentie is dat uitvoerend professionals op de juiste wijze casuïstiek op- en afschalen en weten wie

	de regie heeft. Randvoorwaarden zijn protocollen voor de professionals en afspraken vastleggen in een lokaal convenant. Jaar: 2023
Doorontwikkeling aanpak personen verward gedrag	Borduurt voort op de vastgestelde bouwstenen en is een doorontwikkeling van instrumenten als streettriage en het Meldpunt Zorgwekkend gedrag. Rijk stuurt hier landelijk op, o.a. door subsidies en Actieprogramma 'Grip op onbegrip'. Zowel lokaal als regionaal (themagroep onder de regionale Stuurgroep Zorg, Veiligheid & Straff). Daarnaast deelname aan de regionale Kenniswerkplaats Grip op onbegrip, waar kennisdeling en onderzoek over complexe problematiek plaatsvind. Jaar: 2023, 2024
Pilot Wijk-GGD'er	Opvolging meldingen Zorgwekkend gedrag in aanvulling op inzet wijkcoaches en bemoeizorgers. Plus een onderzoek naar de effectiviteit van deze interventie voor Almelo. = onderdeel van de doorontwikkeling aanpak personen verward gedrag Jaar: 2023, 2024, 2025
Project regionale doorzettingsmacht en cliëntondersteuning + intensivering afstemming Zorgkantoor + uitwerken cliëntreizen	Ontwikkeling van een 'route' voor complexe casuïstiek waarvoor binnen de reguliere overleggen geen oplossing is gevonden. Twente is een pilot regio om RDM in te voeren. Onderliggend zijn het werken aan passend zorgaanbod met het Zorgkantoor en inzicht in de behoefte aan ondersteuning van cliënten. Jaar: 2023
Vroegsignalering kwetsbare volwassenen	Signalen vanuit casuïstiek bespreken om te bepalen welke interventies wenselijk zijn om te voorkomen dat deze cases tot onveilige situaties leiden. Inclusief vastleggen werkwijze vroegsignalering kwetsbare volwassenen met veiligheidsrisico's. Jaar: 2023/2024

3.3.3.2 Meer veilige omgeving voor jongeren

Strategisch doel:

Meer veilige omgeving voor jongeren, waarin zij in staat zijn om eigen keuzes te maken om op het rechte pad te blijven en niet af te glijden richting criminaliteit .

Activiteiten	Omschrijving
Uitvoeren fenomenenonderzoek Jongeren	Geeft inzicht in de problematiek rond risicjongeren en doet aanbevelingen. Als verdiepend vervolgonderzoek nodig blijkt uit de uitkomsten van het fenomenen-onderzoek, geven we hiervoor een opdracht. 2023 (eventueel vervolgonderzoek in 2024)
Vroegsignalering risicjongeren	Signalen vanuit casuïstiek bespreken om te bepalen welke interventies wenselijk zijn om te voorkomen dat deze kwetsbare jongeren (verder) afglijden. Inclusief vastleggen werkwijze vroegsignalering risico-jongeren. Jaar: 2023
Groepsaanpak risicjongeren	Op basis van het 7-stappen model van het CCV ontwikkelen we een format voor de aanpak van groepen jongeren. . Bij het ontwikkelen van een aanpak gebruiken we het regionale plan voor jeugd en criminaliteit als handreiking.

	Jaar: 2023
Preventieagenda jongeren & veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen preventie agenda gericht op Jongeren • Inrichten online platform • Risk Factory • Gerichte voorlichting over veiligheidsthema's • Afspraken met VO-scholen drugs- en wapenvrij Jaar: 2023/2024
Toolbox gerichte interventies	<p>Samenstellen van een gereedschapskist voor uitvoerend professionals van de partners op het snijvlak van zorg en veiligheid met effectieve Interventies voor het voorkomen van afglijden van jongeren. Kunnen zowel zorg als straf betreffen of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn HALT, Forza en Basta.</p> Jaar: 2023/2024
Interne deskundigheidsbevordering J&V	<p>Vanuit het programma denken we mee in effectieve deskundigheidsbevordering voor uitvoerend professionals die werken op het snijvlak Jeugd & Veiligheid.</p> Jaar: 2024
Volgen aanpak seksuele intimidatie	<p>De aanpak seksuele intimidatie wordt reeds uitgevoerd en die uitvoering maakt als zodanig geen deel uit van het programma. Wel volgen we in het programma de resultaten van de aanpak. Als er nieuwe inzichten uitkomen die verdere uitwerking vereisen, pakken we het op in het programma. De aanpak is gericht op het veiliger maken van de openbare ruimte voor vrouwen en meisjes en LHBTIQ+ personen.</p> Jaar: 2023

3.3.3.3 Partners in het zorg- en veiligheidsdomein

Strategisch doel:

Partners in het zorg- en veiligheidsdomein handelen meer vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Activiteiten	Omschrijving
Netwerkbijeenkomsten + kruip-in-de-huid-van-sessies	<p>Werken aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid van partners voor casuïstiek met veiligheidsrisico's door:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bespreken dilemma's casuïstiek • 'Kruip in de huid van' – sessies = begrip voor elkaars dilemma's en werkwijzen. • Afstemming met kernpartners over de samenwerking, knelpunten en dilemma's en indien nodig lobby richting rijk. • Netwerkbijeenkomsten voor commitment en gezamenlijke inzet • Intensiveren terugkoppeling (zie ook informatie-uitwisseling) Jaar: 2023/2024/2025/2026
Afspraken over informatie-uitwisseling, lokaal en regionaal	<p>Regelen dat partners in casuïstiek van zorg en veiligheid informatie kunnen en willen uitwisselen, om casussen adequaat op te lossen en ernstige incidenten te voorkomen.</p> Jaar: 2023/2024
Afspraken maken met kernpartners over bereikbaarheid buiten kantooruren.	<p>Onderzoeken of het nodig is dat uitvoerend professionals van verschillende partners, naast de politie en de crisisdienst van Dimence, ook buiten kantooruren bereikbaar zijn. Dit kan leiden tot het bieden van adequate oplossingen voor urgente casuïstiek en het voorkomen van</p>

	<p>onveilige situaties. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek hierover afspraken maken met de betrokken partners.</p> <p>Jaar: 2024</p>
Inzicht en bewustzijn vergroten wet- en regelgeving	<p>Bevorderen van inzicht in wetten, beleid, werkwijzen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Streven is om het bewustzijn van uitvoerend professionals van de ketenpartners te vergroten van de mogelijkheden die wet- en regelgeving in de breedte biedt. Zodat zij samen tot oplossingen kunnen komen in de complexe casuïstiek. Hier zullen in ieder geval gemeenten en zorgkantoor/zorgverzekeraar samen optrekken.</p> <p>Jaar: 2024</p>
Krachten bundelen in de regio Twente	<ul style="list-style-type: none"> • Deelname Twentse Koers, themalijn 'Psychisch kwetsbaren' • Themagroepen Zorg, Veiligheid- & Straf (o.a. J&V, Personen verward gedrag) • Bevorderen informatie-deling: regionaal (o.a. bespreekbaar maken niet-pluis gevoelens) • Lobby richting Rijk <p>Jaar: 2023/2024/2025/2026</p>

3.3.4 Monitoren en verantwoorden

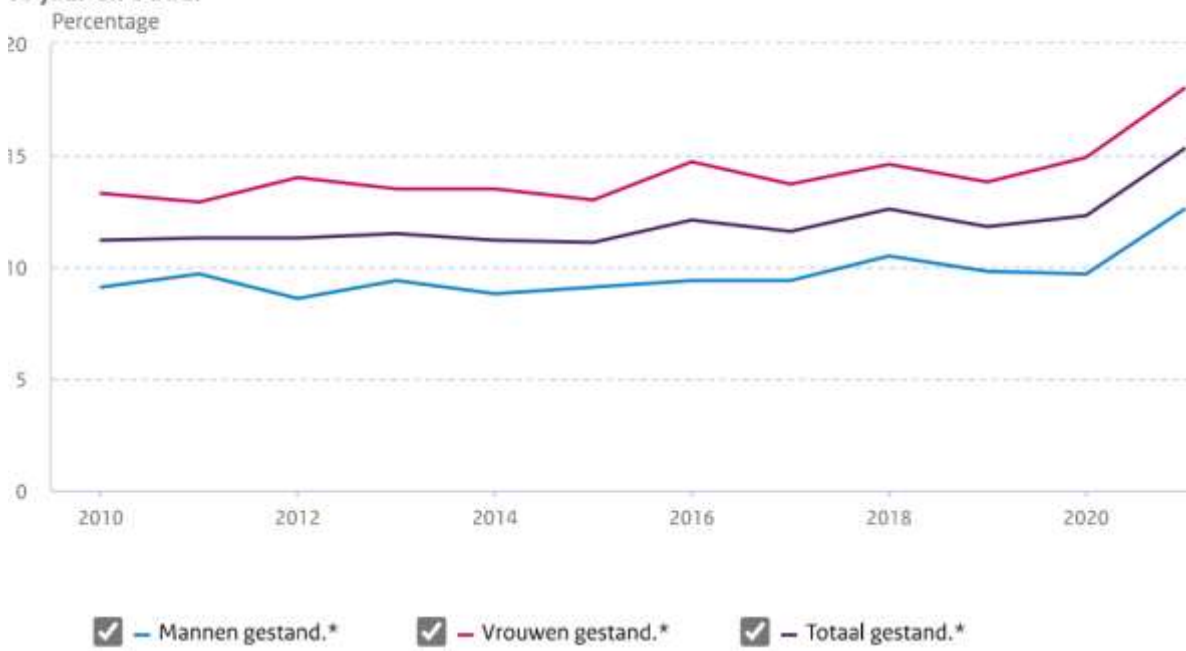
Trends en ontwikkelingen

1 op de 4 van de volwassen Nederlanders heeft in het afgelopen jaar een psychische aandoening gehad. Mentale (psychische) ongezondheid vormt een groot deel van de totale ziektelast onder de volwassen bevolking. Psychische ongezondheid heeft niet alleen in veel gevallen verstrekende gevolgen voor de persoon zelf, maar ook voor de omgeving van de persoon en de maatschappij. In onderstaande grafiek is duidelijk te zien dat we hier te maken hebben met een stijgende trend vanaf 2010.

Grafiek 1

Trend psychische klachten naar geslacht 2010-2021

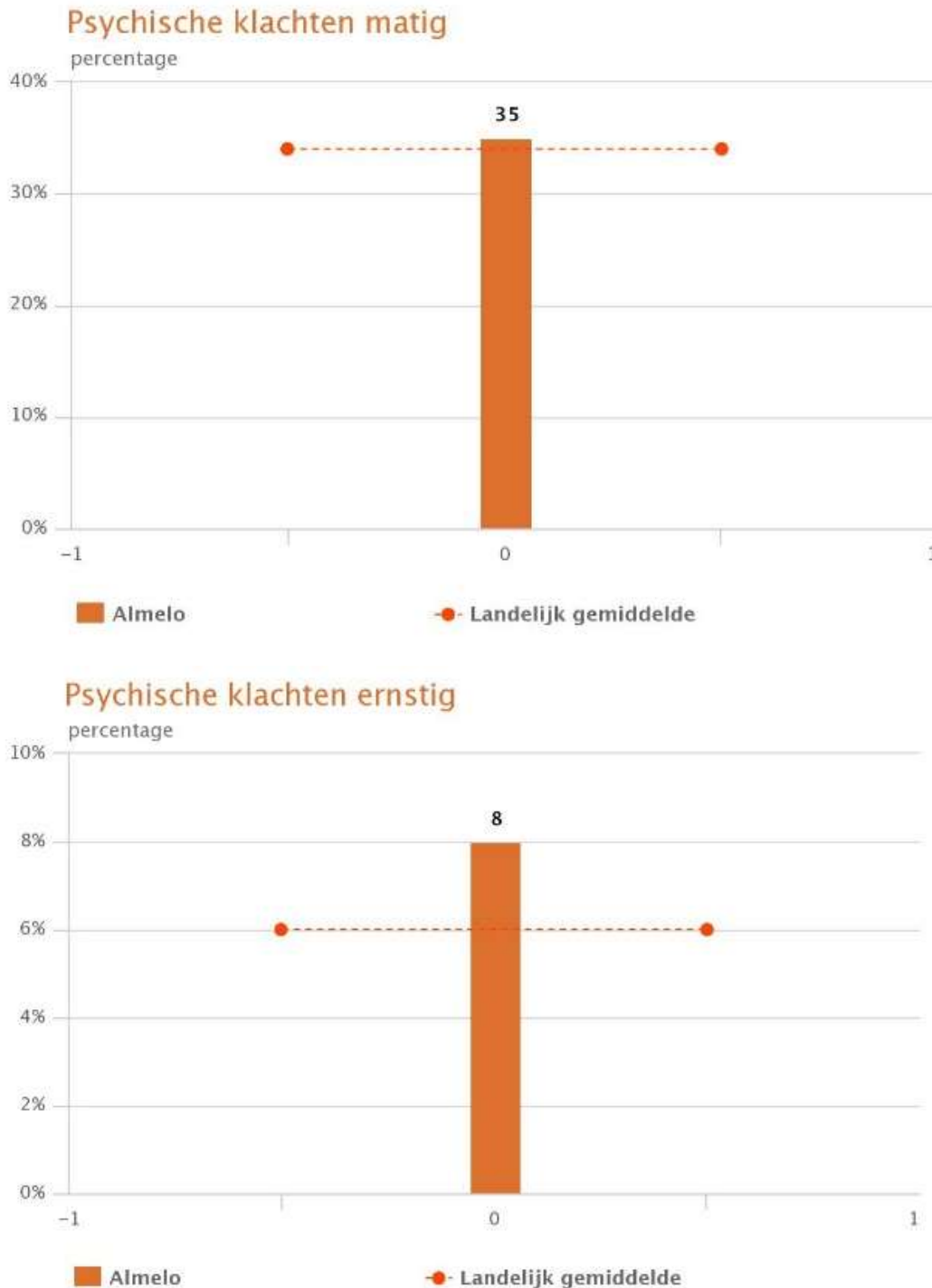
18 jaar en ouder

Bron: CBS Gezondheidsenquête

Als we kijken naar de specifieke situatie in Almelo, zien we dat het aantal volwassenen met een angststoornis, depressieve stoornis of stoornis in het gebruik van alcohol en drugs is toegenomen. Almelo ligt voor wat betreft ernstige psychische klachten zelfs hoger dan het landelijke gemiddelde. Zie onderstaande grafieken.

Grafiek 2

Bron: GGD GHOR

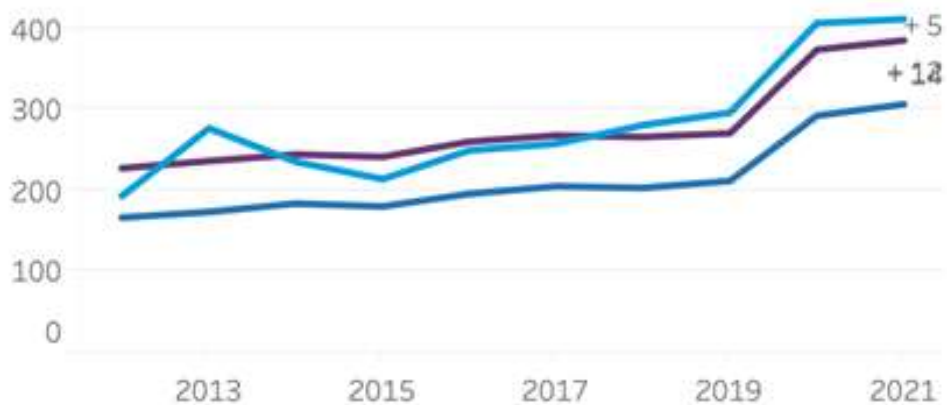
De psychische gesteldheid van een individu kan in sommige gevallen leiden tot veiligheidsrisico's voor henzelf, de omgeving en/of de openbare orde. We horen van onze partners bij de politie, GGZ-aanbieders,

zorgaanbieders en inwoners dat zij steeds vaker worden geconfronteerd door inwoners die de grip op hun leven verliezen. Deze mensen veroorzaken soms risicovol (gevaarlijk) of overlast gevend gedrag. De stijgende landelijke trend zien we in Almelo terug (zie onderstaande grafiek 3 en 4). De diversiteit en complexiteit aan problematiek en structurele knelpunten in de aanpak van deze trend zijn kenmerkend.

Grafiek 3

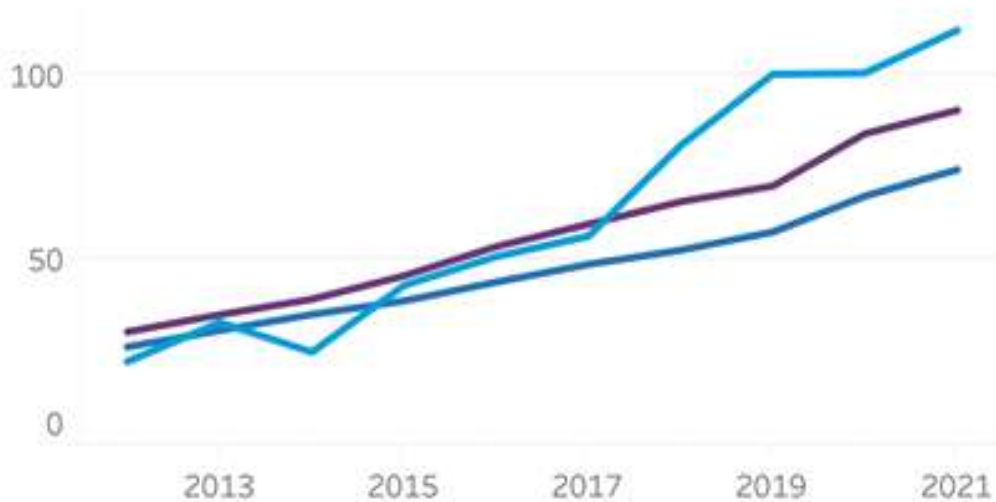
overlastmeldingen per 10.000 inwoners (2021)

Gemelde overlast per 10.000 inwoners, 2012-2021

Grafiek 4

Soort overlastmeldingen per 10.000 inwoners overlast verwarde personen

Almelo

G40

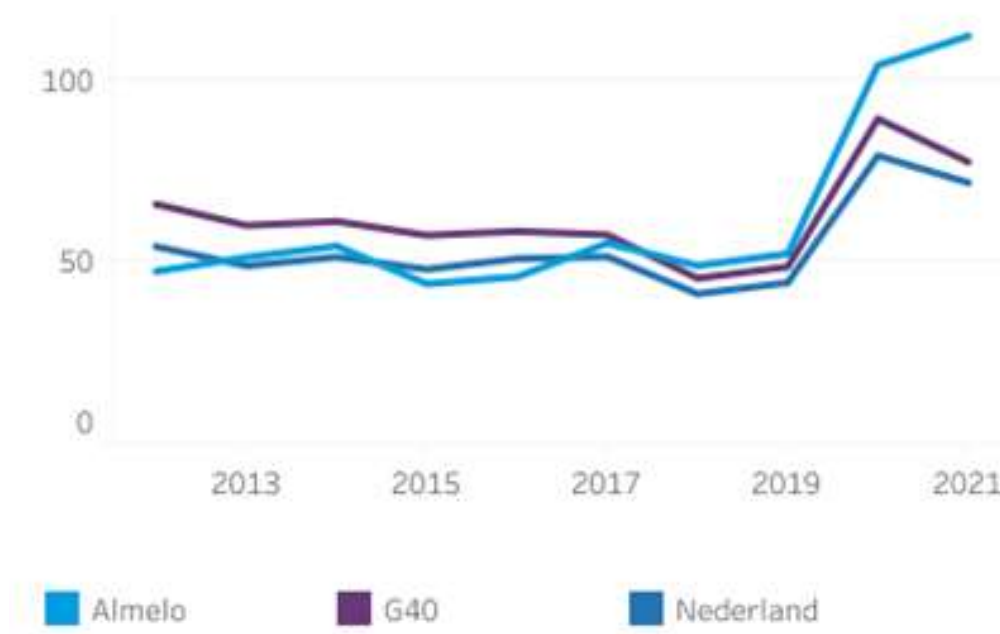
Nederland

Ook als het gaat om overlast door jongeren zien we de afgelopen jaren een toename in politieregistraties met betrekking tot overlast door jeugd, zowel landelijk als in Almelo (zie onderstaande grafiek 5).

Grafiek 5

Soort overlastmeldingen per 10.000 inwoners

overlast jeugd

Deze trend laat duidelijk zien dat we in toenemende mate te maken hebben met een groep kwetsbare jeugd, bij wie het niet vanzelfsprekend is dat ze veilig opgroeien en zich ontwikkelen zoals ze dat willen. Bovendien zijn kwetsbare jongeren een makkelijk doelwit voor criminelen, wat het risico op afglijden naar criminaliteit groter maakt.

Monitoren en verantwoorden

Het programma Zorg en Veiligheid zet in om bovenstaande trends te doorbreken. De inspanningen zoals eerder in dit hoofdstuk onder kopje 3.3.3.1 genoemd, dragen hier aan bij. Om daadwerkelijk te weten of de genoemde inspanningen tot het gewenste resultaat leiden, monitoren we met behulp van indicatoren alle acties binnen het programma. Deze verantwoording vindt plaats door te tellen én te vertellen. We nemen zowel kwalitatieve, als kwantitatieve indicatoren op. In onderstaande tabellen is te zien welke indicatoren we per strategisch doel opnemen in onze monitor. Alle indicatoren worden ten opzichte van 2022 gemeten.

<i>Doel 1: We bieden kwetsbare inwoners de juiste ondersteuning, waardoor we veiligheidsrisico's voor henzelf, de omgeving en/of de openbare orde beperken.</i>		
Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator	Meetmoment
Aantal casussen met veiligheidsrisico's (vanaf AVE 3) neemt af		Jaarlijks
Aantal E33 registraties neemt af		Jaarlijks
	Ervaring inwoners m.b.t. overlast personen verward gedrag	Jaarlijks

	4 tot 6 portretten cliënten wijk GGD'er	Na einde onderzoek Saxion
--	---	---------------------------

Doel 2: We ondersteunen jeugdigen bij het maken van eigen keuzes om veilig te kunnen opgroeien en het risico om af te glijden richting criminaliteit te beperken.

Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator	Meetmoment
Aantal meldingen door inwoners van overlast door jongeren neemt af		Jaarlijks
Aantal politieregistraties met jongeren neemt af		Jaarlijks
	Ervaring inwoners m.b.t. overlast jongeren	Jaarlijks

Doel 3: Partners in het zorg en veiligheidsdomein handelen meer vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator	Meetmoment
Aantal complexe cases waarbij een oplossing is aangeboden		Jaarlijks
Aantal bijeenkomsten en sessies met partners	Ervaring partners over bijeenkomsten en sessies (survey)	Jaarlijks
	Logboek van 3 a 4 complexe cases	Tussentijds na 2 jaar, definitief na 4 jaar

Wat mag het kosten?

Programma Zorg en veiligheid	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	400	
Jaar 2024	400	
Jaar 2025	400	
Jaar 2026	400	
Totaal	1.600	-

Bedragen x 1.000 euro

Programmamiddelen

Voor het uitvoeren van het programma Zorg en veiligheid is jaarlijks 400.000 euro beschikbaar. De incidentele programmamiddelen zijn voor vier jaar beschikbaar gesteld. De werkelijke uitputting kan gedurende de periode 2023-2026 plaatsvinden.

Daarnaast is voor de komende drie jaar (2023, 2024 en 2025) jaarlijks een bedrag beschikbaar van 175.000 euro voor de pilot Wijk GGD- er.

3.4 Programma Economie en arbeidsmarkt

In het coalitieakkoord 2022-2026 'Bouwen aan kansen voor iedereen' is opgenomen dat de opgaven op het gebied van economie en arbeidsmarkt programmatisch uitgewerkt zullen worden. Nadruk ligt hierbij op het faciliteren van ondernemers in hun ontwikkeling en het benutten van het "ongeziene talent" in Almelo op de arbeidsmarkt.

Het Programma economie en arbeidsmarkt kan gezien worden als een follow up van het programma economie en participatie van de afgelopen jaren (2018-2022). Toen veel energie op de totstandkoming van een goed functionerend team EZ accountmanagement/Ondernemersloket. Met de inrichting van het ondernemersloket is de dienstverlening aan de ondernemers en het bedrijfsleven van Almelo sterk verbeterd. Hiermee wordt het ondernemersklimaat versterkt doordat signalen vroegtijdig worden opgevangen en er een herkenbaar punt is voor ondernemers. Daarnaast was er veel aandacht op de ambities m.b.t. ontwikkeling van de bijstandsuitkeringen, schuldenaanpak en bijbehorende taakstellingen. Deze resultaten van het programma zijn nu voor een belangrijk deel geborgd in de lijn: uitvoering Participatiewet, aanpak schulden via het schuldenlab en de schuldspecialisten.

In het nieuwe programma E&A onderzoeken we breder (dan puur alleen de bijstandsuitkeringen) de kansen op een grotere inzet van de Almelose beroepsbevolking op de arbeidsmarkt, hetgeen cruciaal is gezien de vele openstaande vacatures. Ook het toenemende belang van MBO'ers nemen we hierin mee. En kijken we hoe we nieuw talent aan de stad kunnen binden. Naast schaarste aan beschikbaar personeel is ook grond een schaars goed. De ruimtelijke vraag naar nieuwe werklocaties vullen we daarom in door te starten met het opstellen van een economisch-ruimtelijke visie die antwoord moet bieden op de vraag waar en hoe we onze lokale bedrijvigheid kunnen faciliteren in hun groei behoeft en welke strategie we kunnen voeren op verdere verduurzaming en revitalisering van onze terreinen. Deze strategie ontwikkelen in samenwerking met het programma stedelijke ontwikkeling. De verdere planvorming met betrekking tot het regionale XL Businesspark-2 is nu belegd bij de lijn.

Economische ontwikkeling Almelo

Almelo is met ruim 45.430 arbeidsplaatsen een wezenlijk onderdeel van de banenmotor in Twente. De afgelopen decennia is veel geïnvesteerd in nieuwe werkgebieden rondom de stad. De textielindustrie uit de 19^e en begin 20^e eeuw heeft plaatsgemaakt voor nieuwe vormen van werkgelegenheid, zoals innovatieve maakindustrie en logistiek en distributie die zich bevinden op de verschillende bedrijventerreinen, zoals Twentepoort, Bedrijvenpark Twente en XL Businesspark. Ook groeide de werkgelegenheid op de bedrijventerreinen de laatste 10 jaren fors sterker dan elders in Almelo (5,4 % t.o.v. 3,8%).

De economie van Almelo kent met name een industrieel karakter. Van alle banen behoort 20% tot de industrie, wat te danken is aan zowel grotere als kleinere bedrijven. Naast maakindustrie heeft Almelo een aantal grote spelers in de hightech die een enorme groei kennen. Ook de logistieke sector (logistiek en transport) is booming. De verwachting is dat deze groei zich de komende jaren doorzet. Andere grote sectoren zijn de groot- en detailhandel (18%) en de gezondheidszorg (19%). Almelo heeft een belangrijke rol richting de omgeving (Noord West Twente) met haar voorzieningen op gebied van zorg (waaronder het ZGT), cultuur en sport.

De werkgelegenheid en het aantal vestigingen ontwikkelen zich positief in Almelo, vooral de laatste drie jaren. Over de laatste 10 jaren bekeken, blijft Almelo wat achter bij de gemiddelden in Nederland en Twente. Net als in de andere Twentse steden is er enorme dynamiek in de ontwikkeling van het aantal ZZP'ers waar het aantal grote bedrijven gelijk is gebleven.

In Twente zorgen de Universiteit Twente en Saxion Hogeschool voor nieuwe bedrijvigheid, nu al zo'n 3.000 spin-offs. De werkgelegenheid van deze bedrijven landt vooral buiten Twente (zo'n 30.000 banen), zo'n 6.000 arbeidsplaatsen blijft in Twente, vooral in Enschede (bron: Twente-index). De vraag is hoe we dit ondernemerschap en deze banen ook voor Twente behouden.

Bedrijventerreinen en (top) werklocaties

Twente kent 5 topwerklocaties waarvan er zich 3 in Enschede bevinden (Kennispark, Connect-U en Techbase), 1 in Hengelo (Hightech Systems Park) en 1 in Almelo (XL Businesspark). De meeste werkgelegenheid bevindt zich op dit moment op Kennispark met ca. 10.000 banen, de relatief grootste groei werd afgelopen jaar gerealiseerd op het XL Businesspark.

Vrijwel alle kavels op XL zijn verkocht en ook op de andere terreinen in Almelo is geen vrije ruimte meer beschikbaar. In de periode 2019-2022 heeft Almelo 37 hectare aan bedrijfsgrond uit gegeven. De prognose t/m 2035 laat een uitbreidingsvraag van nog eens ca. 41 tot 48 hectare zien. Deze vraag bestaat vooral uit uitbreidingsvraag van ons lokale MKB. Ook in de rest van Twente is de vraag naar grootschalige bedrijfskavels groot en groter dan eerder geprognosticeerd.

Daarom heeft Almelo het voortouw genomen in de ontwikkeling van een zesde topwerklocatie, het XL businesspark 2, een regionaal bedrijventerrein voor grootschalige Hightech/innovatieve maakindustrie en logistiek (ca. 75 hectare netto). In november 2022 heeft de Almelose raad besloten om hiervoor de volgende fase van planontwikkeling in te gaan, namelijk van verkennende naar definitiefase. Met de realisatie van het XL Businesspark-2 zal in een deel van de regionale behoefte aan grotere kavels voorzien worden. Daarnaast ligt er een opgave voor alle Twentse gemeenten (ook Almelo) om op zoek te gaan naar uitbreidingsruimte voor haar eigen lokale MKB.

Het tekort aan ruimte voor bedrijvigheid is een grote zorg en bedreiging van de economische vitaliteit en toekomst van Twente en Almelo. Nieuwe ondernemingen (zoals de spin-offs) hebben geen ruimte om zich te vestigen en bestaande bedrijven kunnen niet uitbreiden. Met als mogelijk gevolg dat er relatief weinig snel groeiende bedrijven zijn en dat bedrijven de gemeente en de regio verlaten. Terwijl de economie een belangrijke voorwaarde is voor een goed en gezond leefklimaat. Immers, de economie biedt werkgelegenheid en daarmee bestaanszekerheid. Een gezonde economie vraagt om ruimte voor verplaatsing en groei. Stilstand is achteruitgang. Het leidt tot een negatieve spiraal.

Ontwikkeling van de beroepsbevolking

Eén van de grootste uitdagingen op economisch gebied is het tekort op de arbeidsmarkt. Het is voor bedrijven steeds uitdagender om geschikt personeel te vinden. De Twentse arbeidsmarkt kenmerkt zich door schaarste. Er is een sterke vraag naar arbeid en er is een toename van de uitstroom aan werkende mensen vanwege pensioen. Dit zorgt voor een uitdaging: zowel een kwantitatieve (te weinig mensen) als een kwalitatieve (te weinig mensen met de juiste vaardigheden). Almelo is met 45.430 arbeidsplaatsen een banenmotor in Twente. Tegelijkertijd is de participatiegraad (het deel van de beroepsbevolking dat daadwerkelijk aan het werk is) relatief laag (en lager dan Twents en Nederlands gemiddelde). Gezien de krapte op de arbeidsmarkt nu en in de toekomst is het van belang dat het 'ongeziene talent' beter benut wordt. Arbeidsmigranten vormen voor het bedrijfsleven een welkome aanvulling op hun personeelsbestand en zullen ook in de toekomst nodig blijven. Het is belangrijk om samen met het bedrijfsleven in te zetten op geschikte huisvesting voor deze doelgroep.

Een andere grote uitdaging is het faciliteren van de groei van bedrijven. De gemeente Almelo heeft het initiatief genomen voor het ontwikkelen van een regionaal bedrijventerrein (XL Businesspark 2). Een nieuw bedrijventerrein zorgt voor nieuwe werkgelegenheid voor de regio. Het beoogde profiel voor XL-2 richt zich op hightech/innovatieve maakindustrie (75%) en logistiek (25%). De huidige arbeidspopulatie in Almelo bestaat vooral uit MBO-geschoolden, en in mindere mate uit HBO- en WO geschoolden. De vraag is wat nodig is in de

toekomst en in de context van de ontwikkeling van het regionale XL-2 terrein. En vervolgens hoe we er gezamenlijk voor zorgen dat het gewenste arbeidsaanbod ontwikkeld wordt. Dit heeft ook betekenis voor de woningbouwopgave want er moet voor verschillende doelgroepen voldoende en aantrekkelijk woningaanbod zijn. Kortom: Een integrale visie op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt en een strategie is nodig.

Vernieuwing van de economische structuur en belang van dienstverlening

Als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn een aantal transities in versnelling geraakt: kijk bijvoorbeeld naar het belang van digitalisering (e-commerce), energie en grondstoffengebruik (circulaire economie). We zien schaalvergroting, nieuwe productieprocessen, een (nog grotere) noodzaak tot innovatie. De ondernemers zijn hier vooral zelf aan zet maar er zijn ondersteuningsmogelijkheden (vanuit het Rijk, de Provincie en de regio) waar zij gebruik van kunnen maken. Een goed functionerend, proactief ondernemersloket kan de ondernemer helpen hun weg te vinden hierbij. Ons ondernemersloket onderhoudt het dagelijkse contact met de ondernemer, weet wat er speelt, kunnen advies geven en doorverwijzen naar andere organisaties en ondersteunen bij het verder brengen van de vraag in de interne gemeentelijke organisatie. Zij is de belangrijkste schakel tussen het Almelo (MKB) bedrijfsleven en de gemeente. Belangrijk is dat ook voor de vertaling naar beleid en kaders er voldoende capaciteit voorhanden is.

Almelo aantrekkelijke stad door het groen en blauw

Almelo heeft zich de laatste jaren geprofileerd als de Waterstad van Twente. Het water en het vele groen in de gemeente zijn het onderscheidende karakter van de gemeente en zorgen voor een fijn leefklimaat. Dit biedt kansen op het gebied van recreatie en toerisme. Gemeente Almelo wil de kansen die de vrijetijdseconomie biedt, zo goed mogelijk benutten. De vrijetijdseconomie is een relevant onderdeel van de mix aan economische activiteiten in onze gemeente. Het zorgt voor ontspanning, ontmoeting, beleving van de bewoners en bezoekers. Het draagt bij aan het in stand houden van voorzieningen in de gemeente (denk bijvoorbeeld aan het belang en de functie van ons treinstation en haar intercitystatus). Het zorgt voor werkgelegenheid, directe en afgeleide omzet bij allerlei ondernemers en een passend aanbod van vrijetijdsvoorzieningen. De afgelopen twee coronajaren hebben aangetoond dat de vraag naar recreatie, dicht bij huis, toeneemt. Er worden steeds meer vrijetijdsactiviteiten ondernomen in minder tijd. Authenticiteit en beleving zijn hierin belangrijke trends.

Brede welvaart en Bruto Twents Geluk

De Twente Board (de samenwerking tussen de 14 Twentse gemeenten, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven) zet de komende jaren in op het versterken van de brede welvaart in Twente. Onderzoek toont aan dat de brede welvaart vooral in de stedelijke kernen onder druk staat, vooral op het gebied van arbeidsmarktparticipatie, inkomensniveau en gezondheid. Het programma (via de Agenda van Twente en de regiodeals) richt zich op het versterken van het Twentse bedrijfsleven omdat dit de basis is voor brede welvaart, een goede inkomenspositie van inwoners en baanzekerheid en de voorzieningen in stad en regio. Een tweede opgave betreft de optimale inzet van het beschikbare talent om het toenemend tekort aan personeel het hoofd te bieden. De derde opgave gaat over de toegankelijkheid in de zorg die steeds meer onder druk komt te staan.

Concurrentie en snelle veranderingen in de economie noodzaken dat het bedrijfsleven zich steeds vernieuwt en aanpast aan nieuwe omstandigheden. Ruimtelijke randvoorwaarden en de fysieke leefomgeving spelen een belangrijke rol. Ze kunnen de economische dynamiek stimuleren en faciliteren en ruimte geven aan economische transitie en duurzame innovaties. Transitie en innovatie die nodig zijn voor onze welvaart, werkgelegenheid en welzijn. Het ondernemers/vestigingsklimaat in Almelo staat onder druk omdat er op dit moment geen of beperkt ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen en er een tekort is aan (technisch) talent. Maar een sterk ondernemersklimaat vereist niet alleen goede verbindingen en ruimte voor mensen en bedrijven om te werken en te ondernemen, maar vraagt ook om een goede kwaliteit van leven: een leefomgeving die de inwoners een ruim en hoogwaardig niveau biedt van voorzieningen op het gebied van wonen, bewegen, recreëren, ontmoeten en ontspannen.

Kortom, Almelo kent opgaven waarvan er een aantal binnen het programma Economie en Arbeidsmarkt worden opgepakt:

- Er is een tekort aan geschikte ruimte voor bedrijven nu en in de toekomst. Het is belangrijk in en met de regio volop door te gaan met de planontwikkeling van XL Businesspark 2. Tegelijkertijd moet Almelo op zoek naar uitbreidings/vestigingsruimte voor het MKB door te onderzoeken waar nieuw aanbod beschikbaar gemaakt kan worden of waar de bestaande ruimte beter benut kan worden. Daarbij rekening houdend met andere ruimteclaims op gebied van wonen en recreëren.
- De krapte op de arbeidsmarkt neemt toe als gevolg van een afnemende beroepsbevolking en een mismatch tussen vraag en aanbod. Oplossingsrichtingen moeten gevonden worden in het aanboren van het zogenaamde ongezien talent (onbenut arbeidspotentieel) en het vasthouden en aantrekken van nieuw talent.
- Het vasthouden en uitbouwen van een hecht contact tussen gemeente en ondernemers is belangrijk .
- Het is essentieel dat Almelo, naast een aantrekkelijke (binnen)stad met (cultuur)voorzieningen ook investeert in goede vrijetijdsbesteding.

De uitwerking van deze opgaven gaat in afstemming met de lijn en de andere programma's: voor het ruimtevraagstuk wordt samen opgetrokken met (het programma) stedelijke ontwikkeling. Samen maken we een economisch-ruimtelijke visie om te bepalen hoe we op een toekomstbestendige manier invulling kunnen geven aan de behoefte aan werklocaties. Natuurlijk linken we daarbij met het programma Klimaat als het gaat om de energietransitie op onze bedrijventerreinen. Met de Uitvoering Sociaal kijken hoe/of het ongeziene talent beter ingezet kan worden. En werken we samen met stedelijke ontwikkeling aan een levendige binnenstad door meer beleving en reuring op en aan het water te stimuleren.

Wat wel belangrijk is, ook aandacht en inzet krijgt vanuit de gemeente maar niet vanuit dit programma is de versterking van de kunst en cultuurbeleving en voorzieningen in onze stad, de huisvesting van arbeidsmigranten, het ontwikkelen van een aantrekkelijk woningaanbod, de bereikbaarheid van Almelo en de werklocaties, het evenementenbeleid en de citymarketing.

3.4.1 Visie en Ambitie

Almelo: Hier wil je werken, hier wil je ondernemen, hier wil je recreëren!

Wij werken samen met onze ondernemers, onderwijsinstellingen, organisaties en partners in Twente aan een sterke, veerkrachtige economie voor nu en in de toekomst.

Met de uitvoering van het programma Economie en Arbeidsmarkt ontwikkelen we nieuwe perspectieven en jagen we initiatieven aan op een aantal belangrijke uitdagingen voor Almelo:

- De ruimtelijke ontwikkeling van werklocaties
- De arbeidsmarkt
- De aantrekkelijkheid van de stad door haar water en groen

Want we willen ondernemers perspectief kunnen bieden zodat ze de mogelijkheid hebben om te groeien, te innoveren zich te vestigen; de goede mensen aan te trekken, te behouden en op te leiden.

Nu weten ondernemers zelf het beste hoe ze hun bedrijven moeten runnen en laten groeien. Wij als gemeente staan aan de lat om hen daarvoor het optimale klimaat te bieden. Een goede economie is een voorwaarde voor een gezond en goed leefklimaat, vormt de basis voor de voorzieningen in de stad.

Gezien de schaarste in ruimte en arbeidsaanbod, de opgaven op het gebied van de energietransitie en grondstoffen, is een sterke economie in de toekomst geen vanzelfsprekendheid. Dat vraagt een goede strategie en actie. Als gemeente doen we dit samen met het bedrijfsleven, het onderwijs en de inwoners. Afhankelijk van de opgave de ene keer wat meer vanuit het Almelose netwerk, de andere keer vanuit het Twentse. Er zijn samenwerkingen/platforms waar we elkaar ontmoeten en waar de verbinding gemaakt wordt.

3.4.2 Wat willen we bereiken?

3.4.2.1 Almelo, banenmotor in een krachtige Twentse economie

Strategisch doel:

Almelo heeft een herkenbaarder en sterker economisch profiel en draagt in toenemende mate bij aan de groene, top technologische regio Twente.

Operationele doel:

De regionale agenda (zoals de Agenda van Twente en de regiodeal) en de ontwikkeling van Almelo zijn met elkaar verbonden in projecten die de economische structuur versterken.

Toelichting

Twente ambieert een toonaangevende groene technologische topregio. De Twenteboard (samenwerking van overheden, bedrijfsleven en onderwijs/kennisinstellingen in Twente) wil met een gedragen economische agenda, talent, bedrijven en kapitaal in Twente samenbrengen. Met als doel het versterken van de sociaal economische structuur van Twente.

De kracht van de Twentse industrie is de techniek en die is volop aanwezig in Almelo. De ligging, multimodale bereikbaarheid en een locatie voor grootschalige bedrijvigheid draagt bij aan de Almelose en Twentse economische structuur. Almelo is de derde stad van Twente. Samenwerking en belangenbehartiging in Twente is essentieel om de maatschappelijke doelen van de stad en die van Twente te realiseren. Voor de economische ontwikkeling van Almelo en Twente zijn de regionale samenwerking via de Twenteboard en investeringsagenda's zoals de Agenda van Twente en de Regiodeal Twente belangrijk. Er ligt een grote verstedelijkingsopgave op het gebied van wonen en werken voor Twente en de regiodeals. Almelose ontwikkelingen nemen hier een belangrijk aandeel in zoals ook is verwoord in de provinciale omgevingsvisie en het jaarplan van de Twenteboard.

3.4.2.2 Almelo biedt ruimte voor ondernemerschap en bedrijvigheid

Strategisch doel:

Almelo heeft een sterker ondernemersklimaat

Almelo heeft een gezond economisch vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven. Omdat er ruimte is, er moderne voorzieningen zijn. En omdat er wat te beleven is. Dat leidt tot veel zakelijke en consumptieve bestedingen. Maar de soliditeit van ons klimaat komt onder druk te staan door schaarste. Onze sociaal - economische structuur bestaat uit 45.430 arbeidsplaatsen. Met 19 werkterreinen van heel groot naar heel klein. Er komen veranderingen aan. We zien vooral kansen, ons bedrijfsleven verwelkomt de next-economy. De economie van morgen gaat over vergaande digitalisering, duurzame energie en een circulaire economie. Maar de diverse vormen van crisis kennen we ook. Het is aan ons om te zorgen voor een economische structuur die in balans is en die tegen een stootje kan.

Operationeel doel 1:

Almelo heeft een toekomstbestendig, en daarbij voldoende, aanbod van bedrijventerreinen en werklocaties.

We willen perspectief op nieuw te ontwikkelen bedrijvenlocaties. Naast de al geplande ontwikkellocaties zoals XL Businesspark-2. Om onze MKB bedrijven de benodigde ruimte te kunnen bieden en schuifruimte en dynamiek in het economisch systeem te faciliteren. Daarbij willen we ook een perspectief op onze huidige terreinen voor verdere verdichting en verduurzaming.

Operationeel doel 2:

Behoud van de top 10 positie in de ranglijst van MKB vriendelijkste steden.

Almelo waardeert haar ondernemers en wil ondernemerschap faciliteren. De kracht van het ondernemersklimaat is onder andere af te leiden van de waardering door ondernemers. In de meting van MKB-Nederland heeft Almelo in 2022 een top 10 positie bereikt in de ranglijst met vergelijkbare gemeenten. Ook in de nieuwe coalitieperiode is de positie een belangrijke graadmeter voor Almelo. De positie is gebaseerd op 4 pijlers:

- De tevredenheid van ondernemers over de dienstverlening
- Het imago van de gemeente bij ondernemers buiten de Gemeente Almelo
- De gemeentelijke communicatie en het gemeentelijk beleid met betrekking tot het midden- en klein bedrijf
- De prijs-kwaliteitsverhouding

Op basis van de scores blijkt dat Almelo met name nog beter kan scoren op de pijlers imago en gemeentelijke communicatie en beleid. De inspanningen en activiteiten zullen bijdragen aan de verbetering hiervan.

Operationeel doel 3:

Een score van minimaal een 7 op de tevredenheid van ondernemers op de gemeentelijke dienstverlening.

Een goed functionerend bedrijfsleven is de basis van de Almelse economie. Voor de gemeente Almelo is een goed functionerend ondersteuningsinfrastructuur derhalve een randvoorwaarde om bedrijven in Almelo in staat te stellen de eigen doelen te realiseren. Vanuit de gemeente staat daarom een goede dienstverlening centraal. In de periode 2018-2022 heeft Almelo voor de waardering van de dienstverlening de VNG enquête als leidraad gevolgd. Voor de nieuwe periode benutten wij de meting van MKB-Nederland aangezien deze ook gekoppeld is aan de gewenste 10-positie.

Wij willen een dienstverlenende organisatie zijn voor de brede populatie ondernemers. Vanuit de lijn (accountmanagement EZ) zal er daarom zowel aandacht zijn voor de bedrijven op de bedrijventerreinen, maar zeker ook voor de elders gesitueerde ondernemers (zoals detailhandel, wijkwinkelcentra). Voor een goede score is het van belang dat een dienstverlenende houding ingebed is in gehele breedte van de organisatie.

3.4.2.3 Almelo bindt en boeit talent op alle niveaus

Strategisch doel:

Werkenden in Almelo ontwikkelen zich om daarmee goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt.

We zien dat de arbeidsmarkt sterk in verandering is. We hebben te maken met nieuwe technologieën, vergaande digitalisering, wereldwijde concurrentie, demografische ontwikkeling zoals vergrijzing en maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie en covid-19. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat soorten werk en de inhoud van werk razendsnel veranderen. De manier om deze ontwikkelingen de baas te blijven is leren en ontwikkelen. Iedereen, mensen en organisaties, moet zich blijven ontwikkelen zodat we de uitdagingen van de toekomst aan kunnen. Op het gebied van leren is er nog veel werk aan de winkel. De deelname aan opleidingen en trainingen neemt licht af en specifieke groepen (laagopgeleiden, flexwerkers en 55-plussers) blijven sterk achter. Ook doen we minder aan informeel leren (leren op de werkvloer), terwijl dit

juist ook een mooie manier is om specifieke doelgroepen te bereiken. Kortom, leren is ontzettend belangrijk, maar niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom gaan we komende jaren in Almelo (en de regio) aan de slag met het creëren van een actief klimaat van doen en leren. We willen dat werkenden zich (blijven) ontwikkelen om daarmee goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt.

Operationeel doel 1:

Werkenden in Almelo volgen vaker een cursus, training of opleiding.

Om ervoor te zorgen dat werkenden in Almelo mee ontwikkelen met de veranderende arbeidsmarkt en ontwikkelingen van de toekomst, leggen we de focus op blijven leren voor professionals. In de komende jaren hebben we als doel dat werkenden in Almelo vaker een opleiding, cursus en/of training volgen. Daarnaast streven we naar een toename van het aantal aanvragen bij het Twents Fonds voor Vakmanschap en Leerwerkloket vanuit werkenden en werkzoekenden uit Almelo. Dit betekent dat we goed inzichtelijk maken wat de effecten voor Almelo zijn.

Strategisch doel 2:

Een betere match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Vraag en aanbod sluiten op de Almelose (Twentse) arbeidsmarkt niet altijd goed op elkaar aan. Een grote uitdaging op economisch gebied is het tekort op de arbeidsmarkt in vooral de hightech/maakindustrie, logistiek, zorg en horeca. Met name in de technische sector is een tekort aan (gekwalificeerd) personeel. En dat terwijl in de regio op mbo-, hbo- en wo-niveau tal van technische opleidingen zijn. In potentie kunnen jaarlijks honderden afgestudeerden met een technische opleiding in dienst komen van onze (high)techbedrijven. De toenemende krapte op de arbeidsmarkt biedt aan de andere kant ook kansen voor Almeloërs om werk te vinden. Het is van groot belang om het arbeidspotentieel van Almeloërs te herkennen en vervolgens op een zorgvuldige manier te benutten.

Operationeel doel 1:

Het ongezien talent (onbenut arbeidspotentieel) in Almelo wordt beter benut.

De vraag naar arbeid is enorm. Deze vraag naar arbeid overstijgt ruim het aanbod van arbeid: op dit moment is er een recordaantal openstaande vacatures. Het is van belang dat er sprake is van een betere match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Eén van de oplossingen voor de krappe arbeidsmarkt is ervoor zorgen dat er meer mensen gaan werken. Hiervoor zetten we binnen het programma in op het zogeheten 'onbenut arbeidspotentieel'. Dit potentieel gaat over drie groepen mensen:

1. De werklozen: mensen die geen betaald werk hebben, maar daar wel recent naar hebben gezocht en ook direct beschikbaar zijn.
2. De semi-werklozen: mensen die geen betaald werk hebben en daar ook niet recent naar hebben gezocht, maar wel direct beschikbaar zijn. Of andersom: mensen die wel recent hebben gezocht naar betaald werk, maar niet direct beschikbaar zijn.
3. De onderbenutte deeltijdwerkers: mensen die nu in deeltijd werken, maar meer uren willen werken en daar ook direct beschikbaar voor zijn.

Operationeel doel 2:

We behouden en trekken nieuw talent aan.

Voor de groeiende vraag naar (technisch) talent is het van belang nieuw talent aan te trekken. Ons doel is om daarmee de vele openstaande vacatures ingevuld te krijgen.

3.4.2.4 Almelo unieke beleving door het water en het groen

Strategisch doel:

Meer bezoekers en inwoners ervaren en waarderen het groen en blauw in Almelo

Water en groen spelen bij alles in Almelo een belangrijke rol. Het is een belangrijk element bij de ontwikkeling van de stad. Water maakt de stad voor inwoners en bezoekers. Niet alleen de recreanten op het water vermaken zich, ook vanaf de kant en kades vergroot water de aantrekkingskracht. Water draagt bij aan de structuurversterking van de stad en het economisch klimaat voor de binnenstad. Er is al veel geïnvesteerd de afgelopen jaren. Het is belangrijk de komende jaren, samen met onze partners als de provincie en het waterschap, en ook met de inwoners en ondernemers, Almelo Waterstad verder te ontwikkelen. Daarbij zetten we vanuit het programma vooral in op de vrijetijdseconomie.

Operationeel doel 1:

Almelo trekt meer toeristische bezoekers.

Het groen/blauwe profiel van Almelo is uniek in de regio en is van economische meerwaarde voor de stad. Het kan namelijk voor een zeer belangrijk deel bijdragen aan het instandhouden of zelfs uitbreiden van het voorzieningenniveau in de stad. Voorbeeld is het station en de stationsomgeving. Meer reizigers legitimeren investeringen aan gebouw en omgeving. Om het potentieel optimaal te kunnen benutten willen we initiatieven gaan aanjagen en ondersteunen en gaan we ervoor zorgen dat samen met partners producten en arrangementen ontwikkeld worden. Door in te zetten op deze activiteiten willen we meer toeristische bezoekers naar Almelo trekken.

Operationeel doel 2:

Bezoekers en inwoners geven het groen/blauwe profiel een hoger waarderingcijfer.

Almelo staat bekend om haar blauwe waterstructuur en groene longen. We willen dat bezoekers en inwoners de groen/blauwe structuur nog meer gaan beleven. Om dat te realiseren gaan we een plan maken waarbij de groen/blauwe beleving centraal staat. Dit moet de vrijetijdseconomie versterken. Het waarderingcijfer dat de bezoeker en inwoner geeft of we daarbij op de goede weg zijn.

3.4.3 Wat gaan we daarvoor doen?

3.4.3.1 Almelo, banenmotor in een krachtige Twentse economie

Activiteiten	Omschrijving
Vertaling van de economisch-ruimtelijke visie naar een uitvoeringsagenda.	De economisch – ruimtelijke visie vertalen we naar een uitvoeringsagenda die input levert voor de activiteiten in 2024 en verder.
Ontwikkelen van fiches/projectvoorstellen/lobbydossiers.	Met onze agenda sluiten we zoveel mogelijk aan bij de lopende of nieuwe regionale investeringsagenda's. Daar waar lokaal en regionaal belang samenkomen doen we een beroep op aanwezige gemeente-overstijgende ondersteuning. In ieder geval voor XL-2 zoeken we aanvullende financiële ondersteuning. Maar dat kan ook het geval zijn voor nog komende projecten die onze economische vitaliteit stimuleren.

3.4.3.2 Almelo biedt ruimte voor ondernemerschap en bedrijvigheid

Activiteiten	Omschrijving
Vaststellen en uitwerken nieuwe programmeringsafspraken.	Twente is een pendel regio waarbinnen inwoners wonen en werken. Daarom heeft de ontwikkeling van bedrijventerreinen een regionaal karakter. De periode 2023-2027 is gericht op een gemeenschappelijke zorgvuldige afweging van gronduitgifte in een gespannen vraagmarkt. Er komen kwalitatieve criteria gericht op duurzaamheid en reductie van de vraag naar natuurlijke hulpbronnen. Vanuit het programma werken we samen met onze collega gemeenten aan een toekomstbestendig perspectief.
Vertaling van behoeftevraag naar uitbreidingsplekken op nieuwe en bestaande locaties.	Ondernemers hebben behoefte aan ruimte. Ruimte is schaars en we gaan op zoek naar mogelijkheden om in de behoefte te blijven voorzien. Te denken valt aan herstructurering en kwaliteitsimpulsen van bestaande bedrijventerreinen en ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. We vertalen onze economisch – ruimtelijke visie naar een programma-uitvoering met als zwaarwegende onderwerpen: <ul style="list-style-type: none"> - De ruimte vraag van ondernemers. - De kwaliteit van onze bedrijventerreinen. -De mogelijkheid van nieuwe terreinen.
Verkennen kansen op revitalisering/ verduurzaming bedrijventerreinen.	Landelijk en regionaal wordt steeds meer ingezet op revitalisering en verduurzaming. Hier willen wij op aansluiten.
Aanjagen samenwerking/BIZ vorming.	Een krachtenbundeling van bedrijventerreinen is in een tijd van nieuwe technologische en economische ontwikkelingen aan te raden. Schaarste drijft de prijzen op en samenwerking en innovatie op het gebied van energiebesparing – en inkoop, afvalinzameling, ruimtegebruik, veiligheid en toezicht zijn voorbeelden waar bedrijven elkaar kunnen helpen. Samenwerkingsorganisaties komen eerder in aanmerking voor overheidsondersteuning. De komende jaren trekken we deze lijn door.
Doorontwikkeling van de dienstverlening met brede inzet van de interne organisatie.	Vanuit de gemeente staat een goede dienstverlening aan ondernemend Almelo centraal. Hoe beter wij ondernemers ondersteunen en faciliteren, hoe beter het economisch klimaat en daarmee de economische veerkracht van Almelo. Vanuit het Ondernemersloket zetten wij in op een nog effectievere interne samenwerking met de diverse vakinhoudelijke disciplines.
Uitvoeren van een marketing en communicatieplan Ondernemersloket.	Zichtbaarheid en vindbaarheid van de verschillende instrumenten, regelingen en hoe de ondernemersdienstverlening lokaal is georganiseerd, is de basis om ondernemers op de juiste wijze te informeren en te begeleiden. In 2024 gaan we verder met de uitvoering van het marketing en communicatieplan.
Organiseren van netwerkbijeenkomsten.	Voor een goede samenwerking en participatie zijn directe contacten met ondernemers van belang. Hiervoor organiseren wij in 2024 (mede in samenwerking met externe partijen) ondernemersbijeenkomsten.

3.4.3.3 Almelo bindt en boeit talent op alle niveaus

Activiteiten	Omschrijving
Het uitrollen van de LLO-aanpak (Leven Lang Ontwikkelen) in Almelo	<p>We werken samen met de andere Twentse gemeenten, het UWV, het ROC, vakbonden en het bedrijfsleven. Door het ontwikkelen en verspreiden van een heldere communicatieboodschap zorgen we voor bewustwording bij werkgevers, werkenden en werkzoekenden. We gaan voor een actief leerklimaat.</p> <p>Daarnaast gaan we aan de slag met het opzetten van een duidelijke online vindplaats die samenhangt met leren en ontwikkelen.</p>
Het doorontwikkelen van het Twents Fonds voor Vakmanschap.	<p>Het Twents Fonds voor Vakmanschap is een initiatief voor werkenden, ZZP'ers en werkzoekenden uit Twente die zich willen om, her- of bijscholen in een vakrichting tot en met mbo-niveau 4. Het Twents Fonds biedt een scholingsvoucher tot maximaal 2.500 euro om scholing/opleiding (deels) te bekostigen. Met het Twents Fonds investeren we in een 'leven lang ontwikkelen'.</p>
Het faciliteren van initiatieven die bijdragen aan een betere match op de arbeidsmarkt in hightech/techniek en logistiek.	<p>We ondersteunen en stimuleren initiatieven die als doel hebben jeugd te enthousiasmeren voor de (high)techsector. In de afgelopen jaren heeft de gemeente Almelo initiatieven zoals Week van de Techniek en Ontdek Hightech Almelo al ondersteund. De deelnemende bedrijven merken dat de initiatieven vruchten beginnen af te werpen. We zien mogelijkheid om zowel in faciliterende als financiële zin bij te dragen. We versterken de samenwerking met het onderwijs en de kennisinstellingen met als doel een betere match op de arbeidsmarkt.</p>
Ontwikkelen arbeidsmarktstrategie.	<p>We gaan aan de slag met het uitvoeren van een arbeidsmarktstrategie. Deze strategie moet richting bieden voor het aantrekken en behouden van talent in Almelo. Een cruciale rol speelt de woningbouwopgave waarmee we volop kunnen inzetten op het aantrekken van deze doelgroep. Deze verstedelijkingsopgave wordt opgepakt vanuit het programma en lijn stedelijke ontwikkeling.</p>

3.4.3.4 Almelo unieke beleving door het water en het groen

Activiteiten	Omschrijving
Het faciliteren en aanjagen van initiatieven en arrangementen.	<p>Met de realisatie van de havenkom is het water teruggebracht tot in de binnenstad.</p> <p>We geven ondernemers voldoende ruimte om hun initiatieven te ontplooiën en creativiteit de ruimte te geven, als dit bijdraagt aan de beleving van het toeristisch- recreatieve product. Daarnaast gaan we in samenwerking met partners uit de stad, zoals (horeca)ondernemers, de ondernemersvereniging (CAA) en Almelo Promotie, initiatieven aanjagen die het groenblauwe profiel versterken. Daarmee wordt de beleving op en om het water vergroot.</p> <p>Het thema 'groen en blauw' speelt ook in de gemeenten Nordhorn, Dinkelland en Tubbergen een grote rol binnen de vrijetijdseconomie. Zo hebben Nordhorn en Dinkelland met het INTERREGproject Kanal Allee, geïnvesteerd in de fietsroute langs het kanaal. We zien op dit vlak kansen in de versterking van onze vrijetijdseconomie. Het streven is om in de grensoverschrijdende samenwerking initiatieven te ontwikkelen waarbij enerzijds onze eigen inwoners op de fiets of via het water de stadsrand en</p>

	aansluitende toeristische routes naar Noordoost-Twente kunnen bereiken en anderzijds hoe de bezoeker per fiets vanuit Nordhorn via een mooie route Almelo een mooie route kan bereiken.
We werken aan het (meer) bevaarbaar maken van het water in Almelo.	Het netwerk van bevaarbare waterwegen in Almelo is nog beperkt. Door bevaarbare routes te realiseren wordt het voor inwoners en bezoekers mogelijk Almelo meer vanaf het water te beleven. Dit zorgt voor een verlengde verblijfsduur en voor een versterking van de vrijetijdseconomie. We gaan daarom samen met partners, zoals de provincie Overijssel en het waterschap Vechtstromen, de mogelijkheden voor het uitbreiden van het vaarnetwerk binnen de gemeentegrenzen van Almelo nader uitwerken. Hierbij maken we nadrukkelijk verbinding met de Spoorzone ontwikkeling met daarbinnen toekomstige woonmilieus en bijvoorbeeld het Westerdok.
We maken een plan voor versterking van de waterbeleving en vrijetijdseconomie.	Toerisme en recreatie bestaan uit meerdere onderdelen die gezamenlijk 'beleving' bieden aan de toerist of recreant. Deze onderdelen zijn: vervoer, verblijf, vermaak en de omgeving. Bij al deze onderdelen zijn verschillende ondernemers en partners betrokken die gezamenlijk een stukje van het toeristisch- recreatieve product creëren en beïnvloeden. Door de samenwerking met deze ondernemers en partners te intensiveren, zorgen we voor samenhang en een verhoogde (water) beleving bij inwoners en bezoekers. Mogelijkheden voor toerisme in het buitengebied worden hierbij meegenomen.

3.4.4 Monitoren en verantwoorden

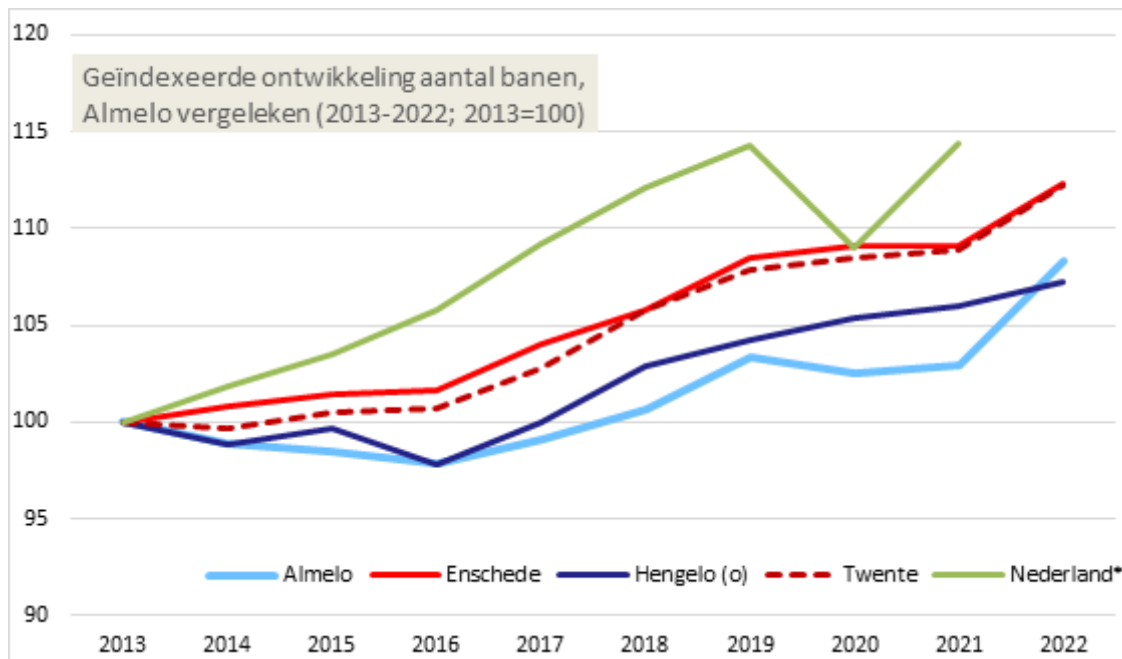
Algemeen

Een programma is per definitie een vernieuwend, op ontwikkeling gericht en complex proces. Jaarlijkse verantwoordingscijfers die iets zeggen over de voortgang van het programma zijn zeldzaam. De kennis over complexe systemen leert ons dat juist een wat andere monitoring, met aandacht voor kwalitatieve informatie kansen biedt. Meten gaat dan minder om het resultaat (de presentatie van de cijfers), maar meer om het proces (samen een complexe werkelijkheid leren begrijpen). Wij hebben dit vertaald naar de volgende verantwoordingsinformatie. Hierbij hebben we een keuze gemaakt uit een beperkt aantal trends en gegevens.

Trends

Ontwikkeling werkgelegenheid

Met deze indicator monitoren we de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Almelo. Het aantal arbeidsplaatsen maakt ten opzichte van 2012 vanaf 2016 een positieve ontwikkeling door. Zowel in de gehele regio Twente als in Almelo stijgt het aantal banen geleidelijk. In 2022 heeft Almelo 45.430 banen. Hiermee heeft de gemeente meer banen dan beroepsbevolking en faciliteert het dus in banen voor mensen uit de regio. Afgelopen jaar kende Almelo een relatief sterke ontwikkeling met een groei van 5,3% t.o.v. een Twentse groei van 3%. Grootste groei vond plaats in de sectoren industrie (hightech) en de logistiek op de bedrijventerreinen XL Businesspark en Bedrijvenpark Twente Noord.

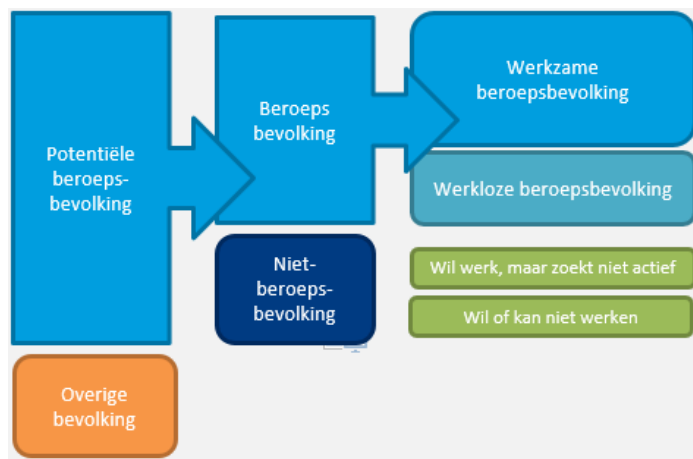

Ontwikkeling Arbeidspotentieel

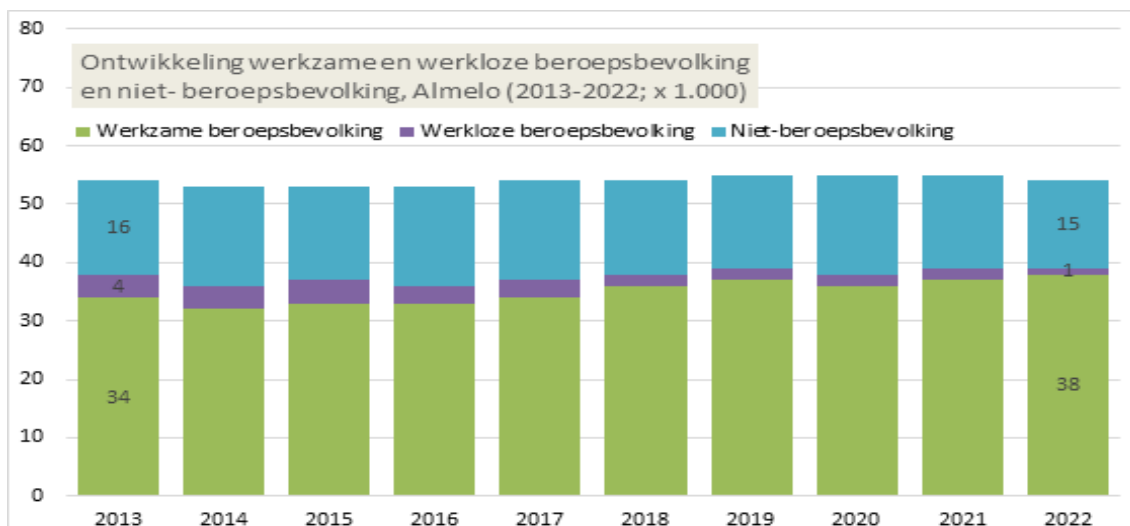
Een aantal indicatoren meten de ontwikkeling van het arbeidspotentieel. Belangrijk gezien de krapte op de arbeidsmarkt. Wat we zien is dat de arbeidsparticipatie in Almelo lager ligt dan in Twente en landelijk, vooral voor de lager opgeleiden. De afgelopen jaren is de werkloosheid en de ontwikkeling van de bijstand in Almelo relatief harder gedaald dan in Twente en landelijk.

Het CBS gaat uit van de beroepsbevolking en is als volgt gedefinieerd.

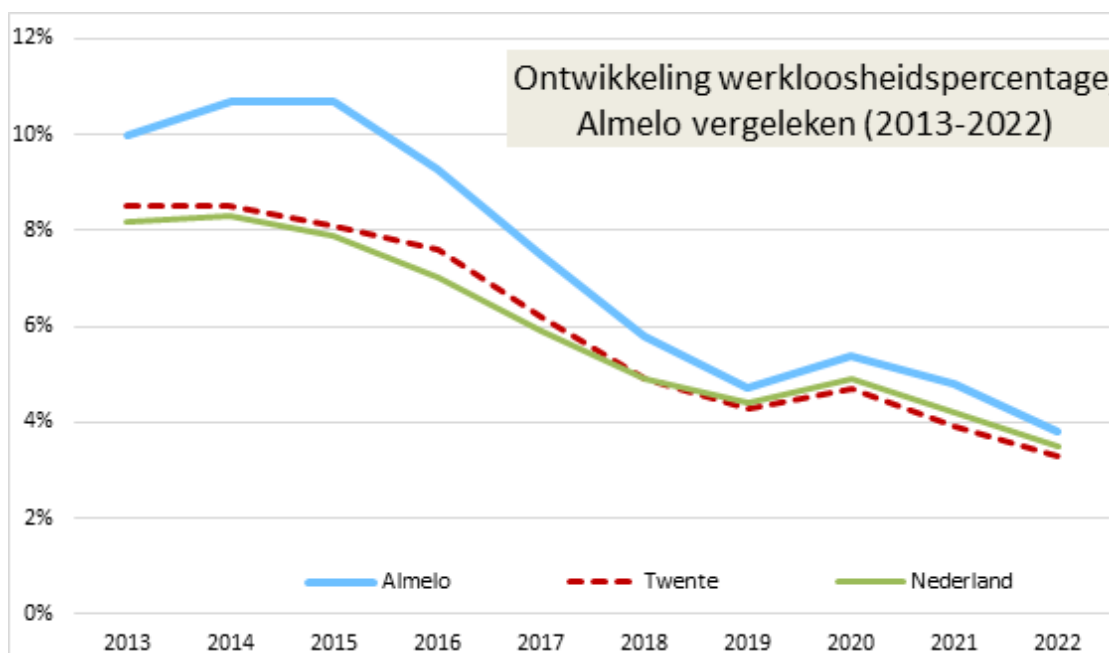
De potentiële beroepsbevolking is de groep tussen 15-75 jaar. De 0-15 en 75 e.o. zijn gedefinieerd als 'overige bevolking'.

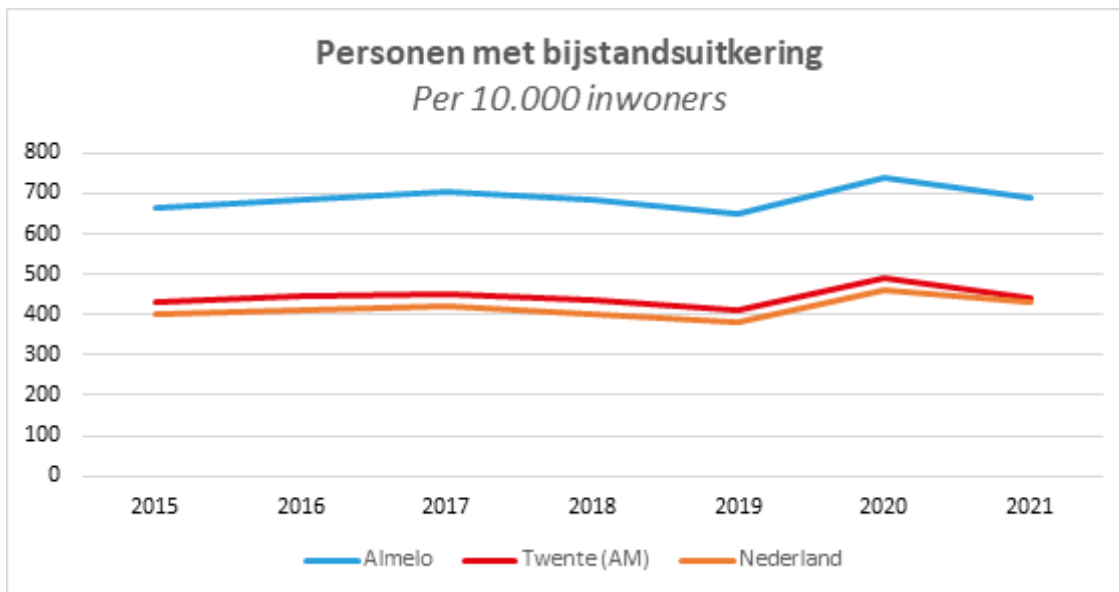

Binnen potentiële beroepsbevolking onderscheiden we de beroepsbevolking (werkenden en werkloos) en de niet-beroepsbevolking. Onder niet-beroepsbevolking worden personen verstaan zonder betaald werk, die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. (bron CBS).

Deze indicator laat de verdeling zien tussen de beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking. In het paars is de werkloze beroepsbevolking voor Almelo weergegeven, een relatief kleine groep die minder wordt, dat geldt ook voor de niet-beroepsbevolking.

Krapte op de arbeidsmarkt

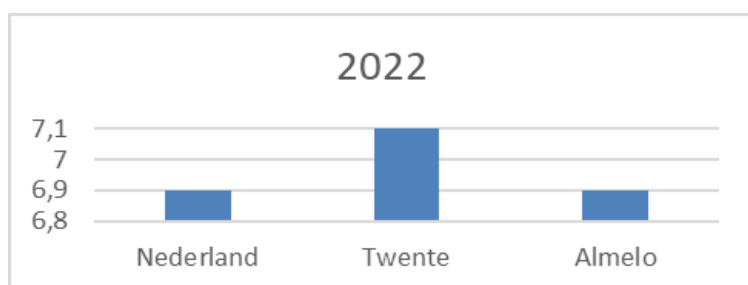
De spanningsindicator is de verhouding tussen de aanbodzijde van de arbeidsmarkt (beschikbare werkzoekenden) en de aanbodzijde (beschikbare banen). De spanningsindicator is op Twents niveau beschikbaar. In 2022 stonden er voor elke WW'er 4,5 vacatures open (dit zegt overigens niets over de kwalitatieve match). Eind 2022 is dat iets gedaald maar de arbeidsmarkt is nog steeds krap. Dit geldt voor bijna alle beroepsgroepen maar de vraag naar technisch personeel is het grootst.

Bruto Twents Geluk/ Brede Welvaart

De Twenteboard heeft opdracht gegeven voor het onderzoeken van het bruto Twents geluk of wel de brede welvaart in Twente. Want gelukkige, tevreden mensen presteren beter, zowel in hun werk als in hun sociale leven. Daarom werken we samen in Twente aan een mooie regio met een sterke economie, mooie banen en voldoende opleidingskansen, en een fijne plek om te wonen.

Almelose inwoners scoorden gemiddeld een 6,9. Deze score ligt iets lager dan het Twentse gemiddelde van een 7,1 en is gelijk aan het Nederlandse gemiddelde. Wat verder opvalt in het onderzoek is dat de welvaart ongelijk verdeeld is binnen Almelo (een kenmerk van de steden) en dat Almelo laag scoort op de dimensie persoonlijke ontwikkeling

Cijfers

Indicator	Peilwaarde (Meest recent)	Ambitie 2026	Bron
Percentage van netto uitgegeven hectare buiten-stedelijk bedrijventerrein met [minimaal] een actieve ondernemersvereniging	83% (1-1-2023)	100%	Gemeente
Toelichting: Er zijn 11 buiten-stedelijke bedrijventerreinen [min. 7 – max. 168 ha; totaal 564 ha]. De organisatie graad is in toenemende mate van organisatie onderverdeeld: geen, ondernemersvereniging slapend, ondernemersvereniging actief, BIZ, parkmanagement. Commitment en samenwerking door ondernemers dragen bij aan een toekomstbestendig en kwalitatief bedrijventerrein.			
Beschikbaar aanbod grond t.b.v. lokale MKB bedrijven	0 ha (1-3-2023)	10-15 ha	Gemeente
Toelichting: we gaan hier uit van kwalitatief geschikt aanbod voor MKB bedrijven. Zodra een kavel onder optie is, telt die niet meer mee als actief aanbod. We voorzien een behoefte van zo'n 45 ha voor de langere termijn (2035). Om economische dynamiek te kunnen faciliteren, is het continu beschikbaar hebben van zo'n 10 tot 15 ha een voorwaarde.			
Positie ranglijst MKB vriendelijkste steden	9 (2021)	stijging/ behoud	MKB Nederland (elke 2 jaar, eerstvolgende peiling 2024)
Score tevredenheid dienstverlening	6,7 (2021)	7,0	MKB Nederland (elke 2 jaar, eerstvolgende peiling 2024)
Aantal ondernemers dat LLO toepast	PM	PM	MKB Nederland (elke 2 jaar, eerstvolgende peiling 2024)
Toelichting: Leven Lang Ontwikkelen [LLO] betreft het stimuleren van medewerkers om zich verder te ontwikkelen. Via de MKB peiling willen we inzicht krijgen in het aantal ondernemers dat hier vorm en inhoud aan geeft. We kiezen voor het mkb omdat we verwachten dat hier nog winst te behalen is.			
Aantal verstrekte omscholingscheques per jaar	40 (2022)	stijging	
Toelichting: Jaarlijks verstrekt het Twents Fonds voor Vakmanschap omscholingscheques. Almelo scoort met 40 verstrekte cheques als hoogste gemeente in de regio. Dit aantal willen we verhogen omdat het bijdraagt een betere inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.			
Aantal Almelose bedrijven met IKBINDR zakelijk label.	30 (2022)	stijging	Twents Fonds voor Vakmanschap
Toelichting: De bedrijven verbinden zich aan LLO met het ondertekenen van een intentieverklaring en zijn actief bezig met de ontwikkeling van hun personeel. Het aantal van 30 Almelose bedrijven zien we graag stijgen. Het totaal aantal bedrijven binnen onze dat deelneemt bedraagt ca. 200.			
Waardering groene en blauwe profiel van Almelo	7,1	stijging	Almelo Panel

Wat mag het kosten?

Programma Economie en arbeidsmarkt	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	400	
Jaar 2024	400	
Jaar 2025	400	
Jaar 2026	400	
Totaal	1.600	-

Bedragen x 1.000 euro

Programmamiddelen

Voor het uitvoeren van het programma Economie en participatie is jaarlijks 400.000 euro beschikbaar. De incidentele programmamiddelen zijn voor vier jaar beschikbaar gesteld. De werkelijke uitputting kan gedurende de periode 2023-2026 plaatsvinden.

3.5 Programma Klimaat en milieu

3.5.1 Visie en Ambitie

In 2030 stoot Almelo 55% minder CO2 uit en in 2050 is Almelo een robuuste energieneutrale stad.

De Nederlandse energiehuishouding verandert. De invulling van het Landelijk klimaatbeleid naar een reductie van broeikasgassen met 55% in 2030 en met een verdergaande ambitie naar nul emissies in 2050 vergt een stevige inzet op het verminderen van de energievraag en het opschalen van de productie en opslag van duurzame energie in Almelo. De landelijke keuze om ook tegelijk het aandeel (Gronings) aardgas op korte termijn terug te brengen naar nul en de oorlog in Oekraïne leiden tot verre gaande veranderingen in de manier waarop we in onze energievraag voorzien.

We streven in Almelo naar een energieneutrale stad in 2050. In het algemeen betekent dit dat in een gebouw of gebied het energiegebruik door fossiele brandstoffen wordt gecompenseerd door daar duurzaam geproduceerde energie tegenover te zetten. Energieneutraal betekent dus niet dat er helemaal geen fossiele brandstoffen meer worden gebruikt.

Het realiseren van de energietransitie naar een duurzaam energiesysteem vergt een systeemverandering en is een forse en complexe opgave. Het Rijk heeft veel taken voor de uitvoering van het Klimaatakkoord bij de gemeenten neergelegd. We voelen ons verantwoordelijk en willen onze bijdrage leveren aan een duurzame en circulaire economie in Almelo.

Daarvoor werken wij samen met onze bedrijven, (kennis)instellingen, woningcorporaties, inwoners, stichtingen en andere overheden.

3.5.2 Wat willen we bereiken?

3.5.2.1 Energiebesparing

Strategisch doel 1:

In Almelo wordt jaarlijks meer fossiele energie bespaard.

Operationele doelen:

1. Inwoners en ondernemers gaan aan de slag met verduurzamen en wij ondersteunen hen.

- In 2026 zijn tenminste 2.000 woningeigenaren ondersteund met isoleren.

3.5.2.2 Duurzame energie opwek en opslag bebouwde omgeving

Strategisch doel 2:

In 2026 wordt meer duurzame energie opgewekt. Duurzame energie wordt deels lokaal opgeslagen.

Operationele doelen:

- In 2026 zijn - om in het jaar 2030 te voldoen aan de vastgestelde RES-opgave - relevante (omgevings)vergunningen afgegeven en bestemmingsplanprocedures ten behoeve van duurzame energieopwekking voor zon- en windenergie afgerond.
- Minimaal 50% lokaal eigenaarschap bij nieuwe duurzame energieopwekking.

3.5.2.3 Warmtetransitie

Strategisch doel:

In Almelo zijn meer woningen aardgasvrij of gereed om van het aardgas af te gaan.

Operationeel doel:

In 2026 zijn er drie wijkuitvoeringsplannen (WUP) vastgesteld en is de uitvoering gestart.

3.5.2.4 Circulaire economie

Strategisch doel:

In Almelo worden minder grondstoffen gebruikt en meer materialen hergebruikt om te komen tot een circulaire economie.

Operationeel doel:

We streven naar 25% van de inkoop van de gemeente circulair aan te besteden in 2026.

3.5.3 Wat gaan we daarvoor doen?

3.5.3.1 Energiebesparing

Strategisch doel 1:

In Almelo wordt jaarlijks meer energie bespaard.

Activiteiten	Omschrijving
Energieloket met helpdesk	Eind dit jaar is website van het energieloket: Duurzaam Bouwloket verbeterd.
Stimuleren verduurzaming van woning m.b.v. bouwadviseurs en wooncoaches	Inwoners met een koopwoning kunnen een adviesgesprek met de wooncoach aanvragen via de website van de Coöperatie Almelo Energie. Alle wooncoaches krijgen een training waardoor zij een goed onafhankelijk advies kunnen geven over het verduurzamen van een woning. Inwoners met een huis gebouwd voor 1970 en een maximale WOZ waarde van 250.000 euro kunnen een adviesgesprek met een bouwadviseur aanvragen. De bouwadviseur kijkt (anders dan de wooncoach die alleen advies geeft) in het hele proces van verbetering en verduurzaming van de woningen mee en kan ook helpen met het aanvragen van subsidies en/of leningen.
Hulp bij kleine energiebesparingen door Fix-	Voor de huurwoningen is de FIXbrigade opgezet. Het verduurzamen van de schil van de woning is een verantwoordelijkheid voor de verhuurder.

brigade	De FIXbrigade helpt bij het aanbrengen van kleine maatregelen. Voorbeelden zijn het vervangen van lampen door ledlampen, het aanbrengen van radiatorfolie, het aanbrengen van brievenbusborstels etc. Verder kijken zij ook naar de goede ventilatie in woningen. Bij goed isoleren hoort ook ventileren. Door het aanbrengen van deze kleine maatregelen wordt de energierekening lager en wordt het comfort van de woning verbeterd.
Ontzorgen bij verduurzamen van de groep inwoners met een laag inkomen en een slecht geïsoleerd huis	Voor het verduurzamen van de huizen is naast een goed advies door de bouwadviseur bij een bepaalde doelgroep ook een lening noodzakelijk. De gemeente Almelo kent daarvoor een lening woningverbetering en verduurzaming. Hier wordt veel gebruik van gemaakt. Daarom is een voorstel om de totale leenruimte te verhogen in voorbereiding.
Uitvoeringsagenda Plan van Aanpak inclusieve energietransitie uitwerken	Het plan van aanpak Inclusieve energietransitie is verder uitgewerkt en heeft geresulteerd in de fIXbrigade, wooncoaches en bouwadviseur. Ook de Lokale aanpak Isolatie (NIP/LAI) is onderdeel van de totale uitvoeringsagenda.
Opstellen plan van aanpak voor deelname Nationaal isolatieprogramma	Voor het beter isoleren van ten minste 862 van woningen met een slecht label is een specifieke uitkering 'Lokale Aanpak Isolatie' voor een bedrag van 1.258.520 euro uit het Nationaal Isolatieprogramma ontvangen. De uitkering is bedoeld om huiseigenaren met een huis met een slecht label en een WOZ-waarde van maximaal 281.000 euro met name door middel van het financieren van 1 maatregel te ondersteunen met isoleren van hun woning. Er wordt een regeling opgesteld over de inzet van de middelen. Deze zal na de zomer gereed zijn.
Opstellen plan verduurzaming gemeentelijk vastgoed	In het najaar zal gestart worden met het opstellen van een plan voor het verduurzamen van ons eigen gemeentelijk vastgoed.
Lokale initiatieven faciliteren met energiebesparing	Aadorp kijkt samen met de gemeente naar mogelijkheden om een buurtplan op te stellen voor de warmtetransitie. In Aadorp, Bornerbroek en Nijrees wordt een gezamenlijke inkoopactie georganiseerd.
Lobby voortzetten richting Rijk	Na het bezoek van twee ministers eind vorig jaar zijn we in gesprek met twee ministeries inzake TOF. TOF staat voor <i>Twentse Ontzorg Financiering</i> . Een structurele aanpak voor huishoudens in energiearmoede waarbij verschillende al bestaande financieringsbronnen opgebracht door het rijk, provincie en gemeenten worden samengevoegd tot één regeling.
Jongeren betrekken bij energietransitie via schoolprojecten	Door middel van de junior energiecoach, de adviseurs van de toekomst en scholenprojecten worden jongeren betrokken bij de energietransitie.

3.5.3.2 Duurzame energie opwek en opslag bebouwde omgeving

Strategisch doel 2:

In 2026 wordt meer duurzame energie opgewekt. Duurzame energie wordt deels opgeslagen.

Activiteiten	Omschrijving
Stimuleren particuliere eigenaren om zonnepanelen op dak te legen	Inwoners met koopwoningen worden tijdens gesprekken met Wooncoaches/ bouwadviseurs gestimuleerd om zonnepanelen te plaatsen. Daarnaast kunnen inwoners op de zonnekaart (website) zien of hun dak geschikt is voor zonnepanelen.

Stimuleren eigenaren van kleine bedrijfspanden om zonnepalen op dak te leggen	Via het gemeentelijke Ondernemersloket wordt aandacht besteed aan (landelijke- provinciale) duurzaamheidsregelingen voor bedrijven.
Project windturbines in de Noordflank	Uit de ruimtelijk- technische verkenning blijkt dat er potentie is voor meerdere windturbines. We zijn gestart met het in kaart brengen van ontwikkelvarianten en op basis daarvan kijken we welke uitgangspunten en kaders we bij een windproject willen gaan hanteren. De omgeving wordt door middel van een gebiedsproces betrokken. En we willen nadrukkelijk Lokaal eigenaarschap stimuleren en faciliteren. De uitgangspunten en lokaal eigenaarschap worden meegenomen bij de actualisatie van de duurzame energieladder.
Project Duurzaamheidsroute A35: zonnepalen op talud bij XL businesspark	Met de samenwerkende partijen is al een uitvoerige verkenning uitgevoerd. Daarvoor is een participatieproces doorlopen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Om van verkenning naar uitvoering te gaan is de planfase gestart met de deelnemende partijen. Hiervoor zal in het najaar een intentieverklaring worden ondertekend. Zodra alle partijen akkoord zijn dan zal het ruimtelijke proces doorlopen worden via een vrijwillig Provinciaal InpassingsPlan (PIP).
Duurzame energieladder aanpassen met lokaal eigenaarschap	De Duurzame energieladder wordt in het najaar van 2023 geactualiseerd. Het project A35, uitgangspunten wind en de wijze van invulling van lokaal eigenschap worden dan opgenomen.
Lokaal eigenaarschap stimuleren bij duurzame energieprojecten	Daar waar kansen liggen worden ze opgepakt en wordt er niet gewacht tot de Duurzame energieladder is geactualiseerd.
Netcongestie: Lobby voor ruimte op het net t.b.v. innovatie en bedrijvigheid	Met netbeheerders (Enexis, Coteq, Tennet) worden gesprekken gevoerd om meer inzicht te krijgen in de netcongestie.
Actualisatie Regionale Energiestrategie (RES) Twente 1.0.	De actualisatie van RES 1.0 loopt en zal eind 2023 gereed zijn.
Stimuleren en faciliteren van initiatieven op gebied van lokale energieopslag	Lokale energieopslag zal in de komende periode meer vorm gaan krijgen. Daar waar mogelijkheden zijn wordt gestimuleerd en eventueel gefaciliteerd.
Waterstofprojecten faciliteren	We stimuleren en faciliteren initiatieven die betrekking hebben op energieopslag, zoals bijvoorbeeld de Waterstofhub. De RES Twente is namens alle gemeenten sinds voorjaar van 2023 deelnemer van de H2-hub.

3.5.3.3 Warmtetransitie

Strategisch doel 3:

In Almelo zijn meer woningen aardgasvrij of gereed om van het aardgas af te gaan.

Activiteiten	Omschrijving
Herziening transitievisie warmtevisie	Tegen de zomer wordt gestart met het actualiseren van de transitievisie warmte. Nieuwe ontwikkelingen op gebied van techniek maar ook stedelijke ontwikkeling projecten worden meegenomen. We nemen de nieuwe energiekarta van de netbeheerders hierin mee. Deze is opgesteld om met een grotere zekerheid te kunnen zeggen welke beschikbare

	warmtebronnen waar gebruikt kunnen worden en waar er bijvoorbeeld een individuele warmte oplossing nodig is.
Project proeftuin Aardgasvrije wijken Aalderinkshoek en komen tot een wijkuitvoeringsplan Aalderinkshoek	Voor een deel van Aalderinkshoek is een subsidie Proeftuin Aardgasvrije wijken ontvangen voor het realiseren van een alternatief voor warmte. Er is nader technisch onderzoek gedaan naar een mogelijk bronnet. Dit onderzoek wordt gebruikt voor het uitwerken van een schetsontwerp en vervolgens een voorlopig ontwerp en zal uiteindelijk eind 2023 leiden tot een wijkuitvoeringsplan. In dit proces werken we nauw samen met inwoners, drie woningcorporaties, het waterschap en Cogas.
Deel Windmolenbroek aardgasready maken	Een deel van Windmolenbroek is in de transitievisie warmte 2020 aangewezen als gebied met de ambitie om in 2030 aardgasvrij [ready] te zijn. In deze wijk gaat het om veel particulier woningbezit. Het participatieproces is opgestart en samen met inwoners wordt onderzoek gedaan naar warmte alternatieven voor aardgas.
Gebruik restwarmte Urenco voor verwarmen Bedrijventerrein Bornsestraat en uitrol onderzoeken	Voor het bedrijventerrein aan de Bornsestraat is onderzoek gedaan naar het benutten van industriële restwarmte. Er wordt nu gewerkt aan het in kaart brengen van vraag en aanbod. De scope is inmiddels verbreed naar andere gebouwen zoals ZGT met een grote warmtevraag. Vervolgens wordt nog dit jaar een intentieverklaring opgesteld.

3.5.3.4 Circulaire economie

Strategisch doel 4:

In Almelo worden minder grondstoffen gebruikt en meer materialen hergebruikt om te komen tot een circulaire economie.

Activiteiten	Omschrijving
Opstellen visie circulariteit	Om als gemeente aan te geven hoe we denken over circulariteit wordt gewerkt aan een visiedocument, samen met kennisinstellingen en bedrijven. Eind 2023 zal het concept naar verwachting gereed zijn.
Almelose bedrijven inspireren en faciliteren om voorbereid te zijn op circulaire aanbestedingen	Mede door de schaarste aan grondstoffen zal circulariteit in aanbestedingen een steeds groter aandachtspunt worden. Samen met bedrijven die al bezig zijn met circulariteit worden kennisbijeenkomsten georganiseerd om andere bedrijven te stimuleren om meer circulair te gaan werken.
De interne organisatie voorbereiden op circulaire inkopen	In het bovengenoemde visiedocument nemen we mee hoe de interne organisatie een deel van de inkopen circulair kan aanbesteden.

3.5.4 Monitoren en verantwoorden

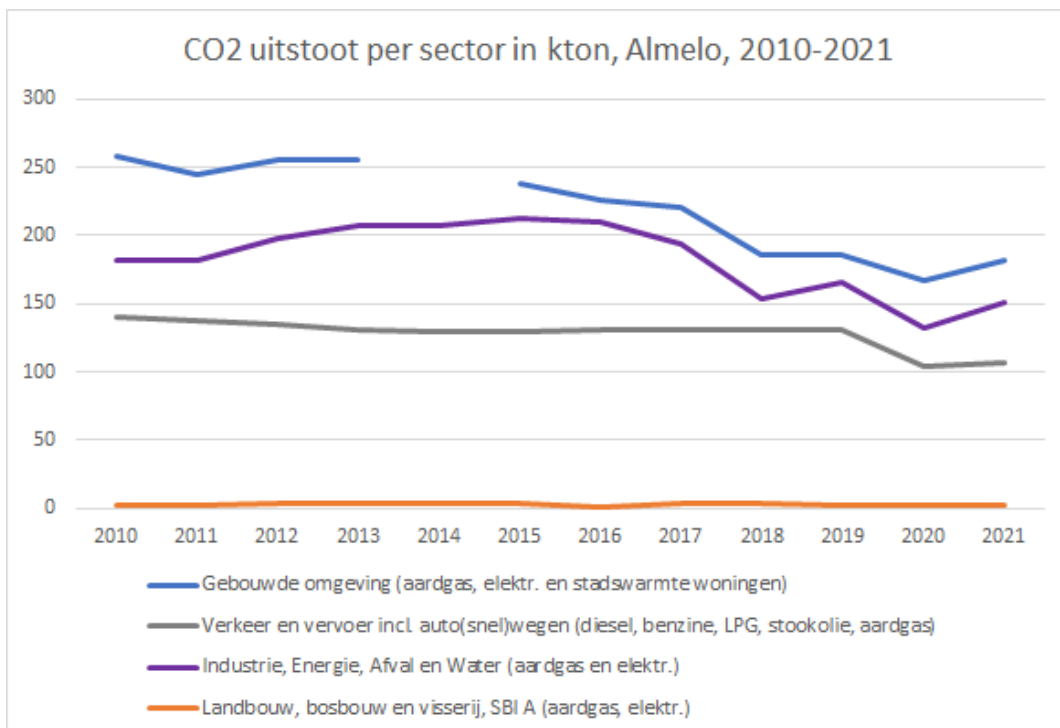
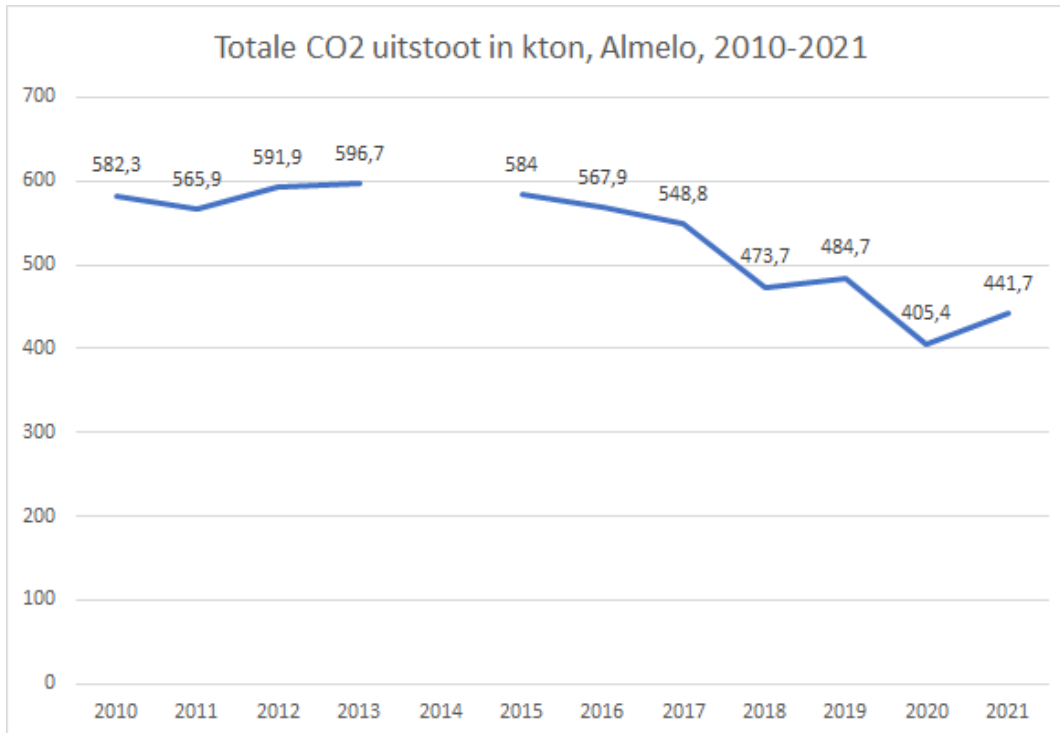
Een programma is per definitie een vernieuwend, op ontwikkeling gericht en complex proces. Jaarlijkse actuele verantwoordingscijfers die iets zeggen over de voortgang van het programma zijn zeldzaam. De kennis over complexe systemen leert ons dat juist een wat andere monitoring, met aandacht voor kwalitatieve informatie kansen biedt. Meten gaat dan minder om het resultaat (de presentatie van de cijfers), maar meer om het proces (samen een complexe werkelijkheid leren begrijpen).

De visie van het programma Klimaat en milieu gaat over verminderen van CO2 uitstoot, de trend van de laatste jaren vindt u in onderstaande grafieken. Het programma Klimaat en milieu zet in deze trend te doorbreken.

In de onderste grafiek is te zien dat de CO2 uitstoot van landbouw minimaal is omdat het hier alleen om CO2 uitstoot gaat en niet over stikstof en ammoniak.

De gemeente heeft de meeste invloed op de gebouwde omgeving en industrie en zal daarom daar de meeste inzet plegen zie paragraaf 4.5.3. Bij verkeer en vervoer stimuleren en faciliteren we om elektrisch te gaan rijden of de fiets te nemen via het gemeentelijke verkeer en vervoersbeleid.

Trends

2014 totaal is niet bekend vanwege onbekende CO2 uitstoot gebouwde omgeving.

Cijfers/ indicatoren

Om daadwerkelijk te weten of de genoemde inspanningen in paragraaf 4.5.3 tot het gewenste resultaat leiden, monitoren we met behulp van onderstaande indicatoren alle acties binnen het programma. Deze verantwoording vindt plaats door te tellen (indicatoren) én te vertellen (tekstueel in de jaarverantwoording). Voor de meeste indicatoren zijn we afhankelijk van de meest actuele cijfers die beschikbaar zijn bij het CBS, Klimaatmonitor en Monitor RES. Deze lopen altijd achter.

Indicator	Peilwaarde (Meest recent)	Ambitie 2026	Bron
aantal woning eigenaren ondersteund bij het isoleren.	0 (1-1-2023)	2.000	gemeente (jaarlijks)
Aantal zonnepaneelinstallaties op woningen	5.411 (2021*)	8.500	CBS (jaarlijks)
Aandeel hernieuwbare energie op totaal energieverbruik inclusief Twence	13% (2020)	20%	Klimaatmonitor
Huidige opwek als aandeel van het bod RES	79 GWh (1-6-2022)	110 GWh	Monitor RES
Aandeel woningen zonder aardgasaansluiting	2% (2021)	4%	CBS
Aardgasverbruik in woning (temp. gecorrigeerd)**	42,0 mln m ³ (2020)	35 mln m ³	Monitor RES

* de gegevens voor 2021 zijn voorlopig

** Het gemiddelde aardgasverbruik is gecorrigeerd voor koude en zachte winters om de trend beter zichtbaar te maken. Anders ontstaat een vertekend beeld.

Wat mag het kosten?

Programma Klimaat en milieu	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	1.700	
Jaar 2024	1.700	
Jaar 2025	1.700	
Jaar 2026	1.700	
Totaal	6.800	-

Bedragen x 1.000 euro

Programmamiddelen

Voor het uitvoeren van het programma Klimaat en milieu is jaarlijks 400.000 euro beschikbaar. De incidentele programmamiddelen zijn voor vier jaar beschikbaar gesteld. De werkelijke uitputting kan gedurende de periode 2023-2026 plaatsvinden.

Daarnaast ontvang de gemeente Almelo een specifieke uitkering (SPUK) van 1,3 mln euro per jaar voor uitvoeringskosten + nog aan te vragen subsidies zoals de specifieke uitkering Lokale aanpak Isolatie.

4. Leefbare wijken en dorpen

4.1 Visie en Ambitie

Almelo bestaat uit twee dorpen en tien wijken die vervolgens weer bestaan uit 67 verschillende buurten. Deze dorpen, wijken en buurten zijn allemaal uniek. Ze vervullen een eigen rol in het stedelijk weefsel van de stad. Het is niet uniek dat inwoners van deze buurten in een schone, veilige en plezierige buurt, wijk of dorp, willen wonen; in een leefbare omgeving. Wanneer inwoners hun wijk of dorp leefbaar vinden, is er sprake van een vitale en levendige stad.

De visie van 'Leefbare wijken en dorpen', is dan ook:

'Almelo is een levendige vitale en veilige stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is'.

Om dit te bereiken is een leefbare omgeving nodig waar de basis schoon, heel en veilig is. Niet in alle Almelse buurten is dit gelijk. Daar waar de leefbaarheid onder druk staat ligt voor de komende jaren een belangrijke opgave om de leefbaarheid op peil te houden dan wel te verbeteren. Ook de overige dorpen en wijken krijgen aandacht maar er kunnen en mogen verschillen zijn in de inzet en aanpak. Om te kunnen duiden waar we de komende jaren aan ,gaan werken is het belangrijk om de term 'leefbaarheid' te definiëren. Wij gebruiken de definitie van RIGO- research en advies voor het begrip leefbaarheid:

'In een leefbare wijk of buurt sluit de woonomgeving goed aan bij de wensen en behoeften van de mensen die er wonen. De beleving van de bewoners staat daarbij centraal.'

RIGO onderscheidt vier belangrijke thema's die van invloed zijn op de leefbaarheid van een woonomgeving; (1) de fysieke kenmerken van de woonomgeving, (2) de sociale kenmerken van de woonomgeving, (3) overlast en (4) veiligheid. Het is van belang om de betrokkenheid van de inwoners bij hun wijk of dorp te vergroten. Het gaat immers over hun toekomst in de wijk of het dorp. Zij typeren de leefbaarheid van hun woonomgeving.

De afgelopen jaren is de gemeente Almelo steeds meer gaan werken vanuit de belevingswereld van de inwoner. Om de leefbaarheid op peil te houden dan wel te verbeteren zetten we de komende jaren in op de doorontwikkeling van het wijkgericht werken. Centraal hierin staat het behalen van resultaten in de wijken en dorpen vanuit de vraag en beleving van de inwoner. Dit doen we door het verder uitrollen van de 'aanpak van onderop'. Ook is een goede en integrale samenwerking binnen de gemeente als ook met partners zoals woningcorporaties, welzijnswerk, onderwijs- en zorgorganisaties een vereiste. Hier is de komende jaren winst te behalen. Door met de verschillende partijen vanuit een gezamenlijke visie te werken en plannen eerder op elkaar af te stemmen kan samen meer bereikt worden. Dit lijkt simpel maar vraagt over en weer veel vertrouwen in elkaar te hebben.

De wijkanalyses die in het voorjaar van 2022 zijn opgesteld in samenwerking met de woningcorporaties vormen het vertrekpunt van deze aanpak. Uit de wijkanalyse blijkt dat de opgaven per dorp en wijk verschillen. Alle dorpen en wijken krijgen onze aandacht maar verschil mag er zijn. Specifieke aandacht is er voor de buurten Kerkelanden en Westeres en de wijken de Riet, Ossenkoppelerhoek, Nieuwstraatkwartier, en Sluitersveld.

'Leefbare wijken en dorpen' wil flexibel meebewegen met onverwachte gebeurtenissen en inspelen op ontwikkelingen en kansen die zich voordoen. Kortom: 'Leefbare wijken en dorpen' koerst op een brede ambitie en pakt kansen die het onderweg tegenkomt. Leidraad hierbij is dat we aansluiten bij de identiteit en dynamiek van de wijk of het dorp. Verschil mag er zijn. Het gaat om behalen van resultaten vanuit de vraag en belevingswereld van de inwoner.

4.2 Wat willen we bereiken?

4.2.1 Verbeteren van de leefbaarheid (sociaal en fysiek) in heel Almelo

Strategisch doel:

Verbeteren van de leefbaarheid (sociaal en fysiek) in heel Almelo

Toelichting:

De inzet van 'Leefbare wijken en dorpen' is niet om alle wijken en dorpen naar een gemiddeld niveau te tillen, er is verschil tussen de wijken en dorpen en dat mag blijven bestaan. Wel willen we in de wijken waar de leefbaarheid onder druk staat zorgen dat de basis op orde is en blijft waarmee we stappen zetten in het vergroten van de leefbaarheid. Voor de wijken waar de leefbaarheid voldoende dan wel goed is, willen we de leefbaarheid op peil houden en daar waar mogelijk vergroten.

De definitie van RIGO volgend zetten we voor het verbeteren van de leefbaarheid in op de volgende werkvelden:

- In de wijk of dorp is het schoon, heel en veilig.
- Wijken en dorpen zijn meer sociaal toekomstbestendig
- Wijken en dorpen zijn meer fysiek toekomstbestendig

4.2.2 Versterken van de integrale samenwerking in én met wijken en dorpen

Strategisch doel:

Versterken van de integrale samenwerking in en met wijken en dorpen.

Toelichting:

Om Almelo een levendige en vitale stad te laten zijn, is goede samenwerking nodig met én tussen inwoners, strategische partners als ook binnen de eigen gemeentelijke organisatie. De verschillende samenwerkingen en deze (integraal) bij elkaar te brengen vraagt de komende jaren de nodige aandacht.

We zetten daarom in op de volgende werkvelden:

- Het versterken van participatie door het verbeteren van bewonersparticipatie, overheidsparticipatie en participatie door maatschappelijke organisaties
- Het versterken van het wijkgericht werken door het verbeteren van de samenwerking tussen lijn- programma en wijksturing

4.3 Wat gaan we daarvoor doen?

De activiteiten die we voor leefbare wijken en dorpen uitvoeren dragen veelal bij aan het realiseren van de beide doelstellingen 'het verbeteren van de leefbaarheid in heel Almelo' en 'het verbeteren van de integrale samenwerking in én met wijken en dorpen'. Willen we samen meer bereiken op het verbeteren van de leefbaarheid dan moeten we beter samenwerken. Andersom door de integrale samenwerking tussen partijen te verbeteren, kan samen meer worden bereikt voor de leefbaarheid in de wijken en dorpen. Daarom worden de activiteiten voor beide doelstellingen in één paragraaf en in één tabel weergegeven.

Om de leefbaarheid in Almelo te vergroten zetten we in op onderstaande activiteiten. Dit doen we zoveel mogelijk sámen met inwoners, externe partners en verschillende disciplines binnen de gemeentelijke organisatie.

Activiteiten	Omschrijving
Uitvoeren wijk- en dorpsopgaven	<p>Voor elke wijk en dorp maken we in 2023 een wijk/dorpsopgave als vervolg op de in 2022 samen met de woningcorporaties opgestelde wijkanalyses. Ook het opstellen van de wijk/dorpsopgaven is een gezamenlijk project met de woningcorporaties Beter Wonen en Sint Joseph. Daarnaast zijn inwoners en andere stakeholders betrokken bij het opstellen van de wijkopgaven. De wijkopgaven beschrijven per wijk en dorp de strategische opgaven. De wijkregisseur zet in op het beter samenbrengen van plannen en belangen van interne- en externe partners en inwoners. Zo komen we tot een integrale aanpak per wijk waarbij wordt gewerkt aan het op peil houden en verbeteren van de leefbaarheid in de wijken en dorpen. In de periode 2024 tot 2027 geven we samen met de inwoners, woningcorporaties en andere partners uitvoering aan deze wijkopgaven. De wijkregisseur voert regie op het uitvoeren van de wijkopgave.</p>
Ondersteunen bewonersinitiatieven	<p>Initiatieven vanuit inwoners om hun woon- en leefomgeving te verbeteren worden in de periode 2024-2027 ondersteund. De initiatieven kunnen betrekking hebben op alleen een straat of buurt dan wel een initiatief dat van belang is voor een hele wijk of dorp of voor de hele stad. We helpen initiatiefnemers met advies, kennis, het werven van vrijwilligers en subsidies om het initiatief te realiseren, het creëren van draagvlak in de buurt, met materiaal of met geld</p>
Uitvoeren 'aanpak van onderop'	<p>In de vorige coalitieperiode is met het programma Nieuwstraatkwartier de nodige ervaring opgedaan met een 'aanpak van onderop' Bij deze werkwijze gaan we uit van de talenten en kwaliteiten die in een wijk aanwezig zijn. We starten vanuit wat er al is en bouwen dit verder uit vanuit de prioriteiten van de wijk. Deze manier van werken bestendigen we in het Nieuwstraatkwartier en rollen we de komende jaren uit over de stad. We beginnen in 2023 in de prioritaire wijken Ossenkoppelerhoek, Kerkelanden en Wester-Sluitersveldlanden. In de periode 2024-2027 rollen we de aanpak verder uit naar de andere wijken en dorpen. Een dergelijke aanpak vraagt om een goede samenwerking met verschillende partners zoals inwoners, woningcorporaties en welzijnswerk.</p>
Verhogen onderhoudsniveau openbare ruimte	<p>In 2022 is besloten de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen en is een inhaalslag gestart om de kwaliteit op het gewenste niveau te brengen. Uit inspecties blijkt dat de inhaalslag die nodig is, omvangrijker is dan verwacht. Een groot deel van het straatmeubilair staat scheef en is versleten en de binnenstad is erg vervuild met kauwgom. Ook zijn er een groot aantal slecht te onderhouden verharde locaties, waar veel onkruid groeit en die moeilijk te bestrijden zijn. Door in 2024 en 2025 een extra impuls te geven van totaal 750K, versnellen we de inhaalslag en brengen we de kwaliteit van de openbare ruimte structureel op het vastgestelde niveau.</p>
Wijkaccommodaties	<p>Een plek voor ontmoeting is belangrijk voor de sociale cohesie in een wijk of dorp. Almelo heeft tien wijkaccommodaties: 't Aahoës (Aadorp), 't Brookshoes (Bornerbroek), 't Dok (Binnenstad), de Schöppe (De Riet), de Trefhoek (Sluitersveld), MFA Eniver (Wierdensehoek), de Goossenmaat (Nieuwstraatkwartier), de Driehoek (Ossenkoppelerhoek), de Schelf (Schelfhorst) en 't Möl'nwiek (Windmolenbroek). De wijken Noorderkwartier en Hofkamp hebben geen eigen wijkaccommodatie.</p>

	<p>Doelstelling is om de wijkaccommodaties maximaal in te zetten en te benutten in het kader van het wijkgericht werken.</p> <p>De huidige situatie van de wijkaccommodaties is in 2022 in kaart gebracht. Er is onder andere naar voren gekomen dat er geen visie ligt over wat wij als gemeente verstaan onder een wijkaccommodatie. De in het coalitieakkoord meegegeven kaders vormen de basis voor de uitwerking en besluitvorming voor de toekomstige inzet, financiering, beheer en exploitatie van de wijkaccommodaties.</p> <p>In 2023 is gestart met de visie op wijkaccommodaties, met het proces rondom aanbesteding van de wijkcentra waarvan het beheer en de exploitatie is ondergebracht bij Accres en een evenwichtige verdeling van de middelen over de genoemde wijkaccommodaties.</p> <p>In 2024 lopen de verschillende processen rondom wijkaccommodaties door. Ook het vereenvoudigen van alle financiële stromen is een wens die in 2024 wordt opgepakt waarbij rekening gehouden met zowel het vastgoed, de huisvesting en de activiteiten.</p>
Toolbox evenwichtige wijken	<p>In 2023 is gestart met het opzetten van een centraal punt waar de meldingen van overlast worden verzameld. Zo ontstaat er een beeld welke vorm van overlast waar speelt. Dit inzicht is een basis om te zien wie waar aan zet is en welke mogelijke regeling in te zetten is om te komen tot evenwichtige wijken.</p> <p>Het Rigo heeft in 2023 onderzoek gedaan naar de verschillende regelingen die in te zetten zijn om te komen tot evenwichtige wijken.</p> <p>In 2024 werken we verder aan deze toolbox en zetten de inhoud van de toolbox in daar waar wenselijk en mogelijk.</p>
Aanjagen verduurzamen particuliere woningen	<p>In de periode 2024-2027 zetten we, daar waar nodig, gerichte acties op om inwoners te stimuleren hun woning te verduurzamen. Dit doen we in overleg met programma Klimaat en milieu. De wijkregisseur en bouwadviseur (uit programma Klimaat en milieu) trekken hierin samen op.</p>
Pilot preventieve integrale jongerenaanpak	<p>In 2024 willen we een pilot starten, gericht op het ontwikkelen van een preventieve integrale jongerenaanpak met als doelstelling: beperking uitval onderwijs, beperking instroom uitkering en/of beperking geïndiceerde zorgkosten. Hiervoor willen we eind 2023 een plan van aanpak uitwerken dat ter accordering kan worden voorgelegd, gekoppeld aan de volgende onderliggende prioritaire doelen voor de uitvoering:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Extra inzet van expertise en middelen (preventief en curatief), gericht op zowel vermindering uitval onderwijs als instroom uitkering en inzet zorg- en participatiemiddelen; 2. Ontwikkeling integrale dienstverlening en instrumentarium voor (kwetsbare) jongeren, vanuit interne ontschotting en samenwerking met de betrokken (keten)partners op basis van eigenaarschap.

4.4 Monitoren en verantwoorden

Trends

Wijkkompas

Al geruime tijd heeft Almelo een wijkkompas. Het wijkkompas bevat op wijk- en buurtniveau naast de statistische informatie over bevolking en wonen, informatie op de thema's: fysieke leefomgeving, sociale leefbaarheid, veiligheid, gezondheid & zorg, klimaat en inkomen. In het wijkkompas zijn urgentiescores opgenomen. In 2023 zijn we gestart met een doorontwikkeling van dit wijkkompas.

Met het wijkkompas kan gemonitord worden door te volgen hoe een wijk of dorp zich ontwikkelt op lange termijn, hoe de trends in de wijk of dorp zijn. In het wijkkompas zijn gegevens opgenomen vanaf 2014.

Via deze [link](#) kan het wijkkompas worden geopend.

Indicatoren

Voor het verkrijgen van subjectieve gegevens, waarderungen van inwoners op verschillende thema's, wordt het Almelo panel ingezet. Ook de vragenlijst van de tweejaarlijkse landelijke enquête 'waar staat je gemeente' wordt afgenomen bij de deelnemers aan het Almelo panel. In de loop der jaren is de representativiteit van het Almelo ter discussie komen te staan. In 2023 is gestart met het weer representatief krijgen van het Almelo panel. Representativiteit van het Almelo panel is een voorwaarde om een juist beeld te krijgen van wat de inwoner van Almelo vindt van de voorgelegde thema's. In de zomer van 2023 wordt de enquête 'waar staat je gemeente' afgenomen. De gegevens uit deze enquête worden als nulmeting gebruikt daarom zijn in onderstaande nog geen getallen bij de waarderungen opgenomen.

Thema Verbeteren van de leefbaarheid (sociaal én fysiek) in heel Almelo

Indicator: Leefbaarheid voor geheel Almelo en per wijk

Bron: [waarstaatjegemeente.nl](#)

Thema Verbeteren van de integrale samenwerking in én met de wijken en dorpen

Waardering (in één score) van de gemeente op:

Waardering (in één score) van de gemeente op:

- werkt samen met de buurt aan plannen, activiteiten en voorzieningen
- geeft de buurt de ruimte om hun ideeën en plannen uit te voeren
- helpt inwoners bij het uitvoeren van hun ideeën en plannen

(Bron: [waarstaatjegemeente.nl](#))

Cijfers

Indicatoren stad en wijk/dorp niveau

Werkvelden: 'schoon, heel en veilig', sociaal en fysiek toekomstige wijken en dorpen

- Waardering openbaar groen/fysieke woonomgeving (Bron: [waar staat je gemeente](#))
- Percentage inwoners dat aangeeft dat hun buurt de afgelopen 12 maanden/ jaren vooruit is gegaan (Bron: [waarstaatjegemeente.nl](#))
- Percentage inwoners dat zich veilig voelt in de buurt (bron: [waarstaatjegemeente.nl](#)) waardering sociale betrokkenheid

(Bron: [waarstaatjegemeente.nl](#))

Werkvelden: verbeteren participatie en versterken wijkgericht werken

- Aantal bewonersinitiatieven en daarbij betrokken inwoners (Bron: eigen telling)
- 10 integrale wijkopgaven, 2 integrale dorpsopgaven opgesteld met partners in 2023
- Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden ingezet heeft voor hun buurt

(Bron: waarstaatjegemeente.nl)

Aanvullende verantwoording

Kwalitatieve gegevens

- Beschrijving van voorbeelden integrale samenwerking
- Verhalen en filmpjes bewonersparticipatie/bewonersinitiatieven

Wat mag het kosten?

Thema Leefbare wijken en dorpen	Beschikbaar	Werkelijk / Prognose
Jaar 2023	625	
Jaar 2024	625	
Jaar 2025	625	
Jaar 2026	625	
Totaal	2.500	-

Bedragen x 1.000 euro

Toelichting:

We sluiten aan bij de dynamiek van de wijken en dorpen. Daarom ontwikkelen we per wijk of dorp een op maat gemaakte aanpak. Dit betekent ook dat het geld wordt ingezet daar waar nodig. De ene wijk of dorp heeft immers meer uitdagingen dan de ander. Deze middelen worden ingezet voor het “laaghangend fruit” (dingen die inwoners belangrijk vinden en gemakkelijk te regelen zijn), het ondersteunen van bewonersinitiatieven en het uitvoeren van de opgaven uit de – in 2023 op te stellen – wijkopgaven.

5. Bijlagen

5.1 Stand van zaken moties

Vertrekpunt is het overzicht met de stand van zaken moties bij de Meerjarenprogrammabegroting 2023. Afgehandelde moties zijn niet in dit overzicht opgenomen. Deze kunt u vinden in het overzicht met moties op iBabs.

Omschrijving motie	Datum raadsvergadering	Stand van zaken
Onschuldpresumptie in beleidsregels	29-11-2022	Het voorstel gaat binnenkort naar het college en de raad.
Geboortebos-Herdenkingsbos	10-11-2022	De raad heeft bij de behandeling van de begroting 2023 een motie aangenomen die het college opdraagt een geboorte- en herdenkingsbos te realiseren. In het financieel meerjarenperspectief is hiervoor een bedrag van 25.000 euro per jaar gereserveerd. De motie is in uitvoering.
Evaluatie bomenbeleid Almelo	10-11-2022	Op dit moment wordt er gezocht naar de juiste vorm om aan inwoners te vragen hoe zij de afgelopen jaren het beleid ervaren hebben. Inwoners zijn doorgaans niet op de hoogte van het bestaan van het gemeentelijk bomenbeleid. Naar verwachting zal begin Q3 de raadpleging van inwoners plaatsvinden en eind Q3 de evaluatie gereed zijn om gepresenteerd te worden aan de raad.
Lichtvervuiling	10-11-2022	De motie is in uitvoering.
Indicatoren mbt de inclusieve arbeidsmarkt aanscherpen	10-11-2022	Het onderwerp wordt meegenomen in het actieplan sociaal domein.
Opkomst verkiezingen	10-11-2022	Het fractievoorzittersoverleg besprak op 13-12-2022 een voorstel "Verbeteren Op Komst". Als vervolg stemde het fractievoorzittersoverleg op 17-4-2023 in met het maken van een nulmeting/enquête "Hoe kijkt de stad naar de raad".
Besteding gelden Dierenwelzijn	10-11-2022	De motie is in uitvoering. Conform motie zal in de programmabegroting 2024 inzicht worden gegeven in de beschikbare middelen voor dierenwelzijn.
Standplaatsenbeleid woonwagens	10-11-2022	Er is een onderzoek gedaan naar de meest kansrijke locaties. De planning is voor de zomer een collegevoorstel gereed te hebben.
Schone Lucht Akkoord	10-11-2022	De opdracht is in gang gezet bij de Omgevingsdienst (ODT). Periodiek wordt het ODT bevraagd naar hun voortgang van het gehele milieuprogramma. Naar verwachting komt er over drie maanden een college- en raadsvoorstel en kan er voorafgaand een raadszaken plaatsvinden.
Mogelijkheden collectief en groepsgewijs aanbod bij veelvoorkomende problemen	10-11-2022	De motie sluit aan bij hervormingen in de Jeugdwet. De motie zal opgepakt worden in de doorgaande lijn van de hervormingsagenda, die nog niet is vastgesteld. Door het vaststellen van de hervormingsagenda wordt de mogelijkheid van

		het ontwikkelen van collectieve en groepsgerichte voorzieningen vergroot en er wordt meer ruimte gecreëerd voor de samenwerking met andere sectoren zoals bijvoorbeeld het onderwijs.
Aansluiten op Muziekakkoord Meer Muziek in de klas	10-11-2022	In het Kunst, cultuur Educatie Platform Almelo (KEPA) zijn afgelopen half jaar de mogelijkheden voor de invulling van de motie “aansluiten op muziekakkoord “meer muziek in de klas” besproken en de (muziek)partners in Almelo in beeld gebracht. De komende periode moeten de vorm, inhoud en samenwerking duidelijk worden.
Wonen en zorg voor 65-plussers	10-11-2022	Alle nieuwbouw is toekomstbestendig/levensloop geschikt. Dit geldt voor zowel koop- als huurwoningen. Daarnaast faciliteert gemeente Almelo “Beter Wonen” waar nodig om een appartementencomplex om te bouwen naar een appartementencomplex voor senioren. Verder gaan we (in regionaal verband) bezig met een woon-zorgvisie waarin naast de aandachtgroepen ook aandacht wordt besteed aan wonen en zorg voor ouderen.
Aanstellen NME medewerker	10-11-2022	De motie is in uitvoering.
Samenwerking 1 Twente in 2023	10-11-2022	Zie stand van zaken motie “Verdere professionalisering Omroep Almelo”.
Verdere professionalisering Omroep Almelo	10-11-2022	De moties “Samenwerking 1Twente in 2023” en “Verdere professionalisering Omroep Almelo”, zijn opgenomen in het vervolgproces aanwijzing lokale publieke media-instelling. Beide omroepen is gevraagd een plan in te dienen voor invulling van de moties.
Wijkcentrum Egbertus	10-11-2022	Subsidieaanvraag is goedgekeurd en de subsidie is uitgekeerd. De motie is afgedaan.
Een groen en innovatief bedrijventerrein	1-11-2022	XL Businesspark 2 zal worden ontwikkeld als groen, innovatief en duurzaam bedrijventerrein. De plannen worden op dit moment uitgewerkt. De natuurwaarden zullen daar waar nodig ruim worden gecompenseerd in het toekomstige groen van het XL Businesspark 2. XL Businesspark 2 zal op het aspect duurzaamheid worden getoetst aan de BREEAM-systematiek op het niveau ‘excellent’. Om het niveau ‘excellent’ te behalen zal het toepassen van innovatieve technieken noodzakelijk zijn op het gebied van de energievoorziening, materiaalgebruik, leefklimaat en natuur-inclusiviteit. De raad zal tussentijds op de hoogte worden gehouden van de stand van zaken.
Kadernota XL Businesspark 2	1-11-2022	Op basis van de uitgangspunten die zijn vastgelegd in de kadernota wordt gewerkt aan de voorbereiding van het omgevingsplan, de milieueffectrapportage en het grondexploitatieplan. Deze worden naar verwachting eind 2024 afgerond. Om een brede groep blijvend te informeren is een communicatieplan opgesteld.

Rotonde Bornerbroeksestraat-Ambachtstraat	27-9-2022	Er wordt een investeringsvoorstel opgesteld ten behoeve van de begroting.
Topinkomens + ontslagvergoedingen verbonden partijen + gesubsidieerde instellingen beperken	8-3-2022	Vanuit recente jurisprudentie en in samenwerking met andere gemeenten in onze regio worden de mogelijkheden – in lijn met de motie- onderzocht.
Integriteitsonderzoek Twence	21-12-2021	Het college heeft besloten de uitvoering van de motie vooralsnog aan te houden zolang de extern geleide bemiddelingspoging (waar de poging tot aandelenverkoop onderdeel van is) nog loopt. Na afloop van het bemiddelingstraject zal opnieuw worden bezien of de motie in uitvoering kan worden gebracht.
Gehandicaptenparkeerplaatsen in de directe nabijheid van de vernieuwde binnenstad	29-6-2021 (P-nota 2021)	De motie wordt betrokken bij de planvorming in de binnenstad.
Beter en breder tarievenbeleid nieuw zwembad	26-5-2021	Binnenkort komt er een collegevoorstel voor het vaststellen van de tarieven voor sport voor seizoen 23-24 en tarieven voor het nieuwe zwembad voor het seizoen 24-25. De tarieven worden altijd aangepast op basis van de index zoals die ook in de gemeentebegroting wordt toegepast. We stemmen dit af met het sportbedrijf.
Generatietoets	7-11-2019 (begroting 2020)	In samenwerking met het ministerie van BZK is de Generatietoets nog in ontwikkeling. Tijdens de uitwerking van pilots worden inzichten verzameld over de toepassing van de Generatietoets. Deze inzichten worden getoetst bij betrokkenen, diverse (jongere) organisaties en planbureaus. Op basis daarvan wordt de Generatietoets verder ontwikkeld. Almelo wacht nog op de definitieve uitwerking om te beoordelen in hoeverre het ook op gemeentelijk niveau kan worden toegepast.